

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZVJEŠTAJ O RADU

Agencije za bankarstvo
Federacije Bosne i Hercegovine
u 2011.godini

Sarajevo, mart 2012. godine

REZIME

- Aktivnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) u 2011. godini realizirane se u potpunosti u skladu sa Programom rada za 2011. godinu, usvojenim od strane Upravnog odbora Agencije, kao i prema prioritetima u vršenju supervizorske funkcije koji su bili uslovljeni izmijenjenim okolnostima koje nisu mogle biti predviđene u periodu planiranja aktivnosti;
- U cilju održavanja sistemske stabilnosti Agencija je kontinuirano analizirala stanje u bankama, MKO i lizing društvima, izvršila planirane kontrole i poduzimala adekvatne korektivne i druge mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te utvrđenim nepravilnostima i slabostima, pri čemu je osnovni pravac djelovanja bilo preventivno supervizorsko djelovanje i poduzimanje odgovarajućih korektivnih mjera, kao i poseban pojačani nadzor u slučajevima utvrđenih značajnih slabosti u poslovanju ili problema i slabosti u pojedinim rizičnim segmentima poslovanja;
- Uslijed i dalje izraženog uticaja globalne finansijske, a kasnije i dužničke krize u Euro zoni na ukupna ekonomska kretanja, realni sektor i građanstvo u BiH, rast i razvoj bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija u FBiH čiji je nadzor u nadležnosti Agencije stagnira, izražen je rast kreditnog rizika i posljedično rizika zarade i kapitala, kao i rizika likvidnosti uslijed otežanog i nepovoljnog finansiranja iz inostranih izvora, te su ovi rizici bili u fokusu posrednog i neposrednog nadzora;
- Primjeren značaj je dat segmentima kontrola koje se odnose na: usklađenost banaka, MKO i lizing društava sa standardima sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma; procedure i prakse u segmentu rada i poslovanja sa jemcima i usklađenosti sa regulativom za efektivnu kamatnu stopu (u daljem tekstu: EKS); jačanje zaštite prava i interesa potrošača – korisnika finansijskih usluga, odnosno pridržavanje propisanih uslova i načina postupanja po prigovorima klijenata; postupanje prilikom reprograma kredita u skladu sa regulativom koja je privremeno donesena zbog pojačanog djelovanja globalne finansijske i dužničke krize i dr. Stoga je ovim segmentima dat veći prioritet i u ciljanim i obimnim kontrolama Agencija je vršila obavezan pregled procedura i praksi u segmentu rada i poslovanja sa jemcima i usklađenosti sa regulativom za EKS, kao i kontrolne, korektivne i druge aktivnosti u smislu jačanja zaštite potrošača, postupanja po regulativi koja je privremeno donesena zbog pojačanog djelovanja globalne finansijske i dužničke krize i dr.
- Sagledavajući realizirane aktivnosti u 2011. godini, generalna je ocjena da su planirane nadzorne aktivnosti Agencije u cijelosti i izvršene, u skladu sa Programom rada Agencije za 2011. godinu.
- Pored kontinuiranog neposrednog i posrednog nadzora banaka, MKO i lizing društava, vođenja postupaka sa bankama u posebnom statusu (privremenih uprava i likvidacija), aktivnosti Agencije su bile usmjerene i na:
  - a) Izmjene i dopune postojećeg regulatornog okvira, koje su se prvenstveno odnosile na:
    - uspostavljanje regulatornih zahtjeva u pogledu upravljanja informacionim sistemima u bankama, eksternalizacijom i rizicima koji iz toga proizilaze;
    - usklađivanje sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i pratećim provedbenim propisima i obavezama banaka da finansijske izvještaje sačinjavaju i objavljuju u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja;
    - drugačiji regulatorni tretman potraživanja banaka od državne i entitetskih vlada;
  - b) Nastavak aktivnosti na usklađivanju regulatornog okvira sa međunarodnim standardima i principima, u skladu sa Strategijom za uvođenje Međunarodnog

sporazuma o mjerenju kapitala i standardima kapitala – Bazela II i akcionim planovima za provođenje iste;

- c) U saradnji sa Ministarstvom finansija/financija FBiH, aktivno učešće u sačinjavanju prijedloga izmjena zakonskih propisa kojim se uređuje poslovanje banaka, MKO i lizinga i vršenja supervizije, a naročito u segmentima: zaštite prava korisnika finansijskih usluga, međunarodne saradnje i povjerljivosti informacija i drugim segmentima u smislu usklađivanja sa međunarodnim standardima i dobrim praksama regulatora iz okruženja;
- d) Aktivno učešće u posebnim projektima od značaja za vršenje zakonom propisanih nadležnosti, kao što su:
  - dalje provođenje “stres testova” za procjenu otpornosti bankarskog sistema u BiH na krizne situacije (kreditni rizik, dobijanje agregatnih podataka za kapitalizaciju banaka i potrebe finansiranja, kao i dostavljanje podataka za testove likvidnosti i testove na stres osjetljivosti, pojedinačno po bankama), u saradnji sa Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: CBBiH) i Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (u daljem tekstu: ABRS), kao i prezentiranje bankama u FBiH rezultata izvršenih “stres testova”;
  - realizovanje Komponente II i III Programa „Jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima”, kreiranog od strane ECB i 14 nacionalnih centralnih banaka Euro sistema. Navedene Komponente Programa odnosile su se na: proces supervizorskog pregleda i u okviru njega sistem procjene rizika, zaštitu potrošača, kao i tehničke vježbe simulacije vezano za home – host supervizorsku saradnju po različitim scenarijima;
- e) Pružanje podrške Vladi FBiH u ostvarivanju ciljeva ekonomske politike, odnosno prevazilaženja i ublažavanja efekata globalne finansijske, a kasnije i dužničke krize u Euro zoni na finansijski i realni sektor u BiH, te je u tom cilju, produženo važenje ranije donesene Odluke o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama do 31.12.2012. godine;
- f) Ostvarivanje i dalje unapređenje saradnje sa domaćim i stranim finansijskim institucijama, kao što su: Međunarodni monetarni fond (u daljem tekstu: MMF), Svjetska banka (u daljem tekstu: SB), Evropska centralna banka (u daljem tekstu: ECB) i dr., kao i sa supervizorskim institucijama iz zemalja porijekla matičnih banaka koje u FBiH imaju svoje banke supsidijare sa kojima Agencija zajedno sa CBBiH i ABRS ima potpisane memorandume o saradnji;
- g) Aktivno učešće (u svojstvu članice) u radu Grupe bankarskih supervizora Centralne i Istočne Evrope (u daljem tekstu: BSCEE), putem razmjene informacija i jačanja supervizorskih praksi;
- h) Razvoj kadrovske potencijala Agencije u smislu programa kontinuirane edukacije i sticanja adekvatnih profesionalnih kvalifikacija i specijalističkih supervizorskih znanja potrebnih za efikasno odvijanje radnih procesa u okviru vršenja zakonom utvrđenih nadležnosti.

SADRŽAJ:

I. U V O D.....	6
II. NADZOR POSLOVANJA BANAKA.....	10
2.1. KONTROLE NA LICU MJESTA U BANKAMA (ON - SITE KONTROLA).....	10
2.1.1. Obimne i ciljane on - site kontrole u bankama.....	11
2.1.2. Kontrole određenih segmenata poslovanja.....	14
2.1.3. Ostali poslovi.....	15
2.2. KONTROLA BANAKA PUTE M IZVJEŠTAJA (OFF - SITE KONTROLA).....	16
2.2.1. Nadzor banaka putem propisanih izvještaja.....	16
2.2.2. Izrada informacija o bankarskom sistemu FBiH.....	18
2.2.3. Ostali poslovi.....	18
2.3. IZMJENE POSTOJEĆE I DONOŠENJE NOVE REGULATIVE.....	19
III. RAD SA BANKAMA U POSEBNOM STATUSU.....	20
3.1. POSTUPCI PRIVREMENE UPRAVE.....	21
3.1.1. Postbank BH – Poštanska banka BiH dd Sarajevo.....	21
3.1.2. Hercegovačka banka dd Mostar.....	21
3.2. POSTUPCI LIKVIDACIONIH UPRAVA.....	22
3.2.1. Una Banka dd Bihać.....	22
3.2.2. Gospodarska banka dd Mostar.....	23
3.2.3. Komercijalna banka dd Tuzla.....	23
3.2.4. BH banka dd Sarajevo.....	23
3.3. POSTUPAK SKRBNIŠTVA NAD IMOVINOM LJUBLJANSKE BANKE DD LJUBLJANA - GLAVNA FILIJALA SARAJEVO.....	24
IV. SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI.....	24
4.1. KONTROLE.....	24
4.2. OSTALE AKTIVNOSTI.....	25
4.2.1. Radna grupa institucija BiH za SPNiFTA.....	25
4.2.2. Radna grupa za podršku službama za provođenje zakona i borbu protiv pranja novca.....	26
V. NADZOR POSLOVANJA MKO.....	26
5.1. POSLOVI KONTROLE POSLOVANJA MKO.....	26
5.1.1. Off - site kontrola.....	26
5.1.2. On - site kontrola.....	28
5.2. POSLOVI LICENCIRANJA.....	29
5.2.1. Izdavanje dozvola za rad MKF i MKD.....	29
5.2.2. Saglasnosti na statusne promjene.....	29
5.2.3. Oduzimanje dozvole za rad MKF.....	29
5.2.4. Izdavanje saglasnosti vezanih za organizacione dijelove MKO i reviziju fin. izvještaja.....	29
5.3. POSLOVI VOĐENJA I AŽURIRANJA REGISTRA MKO.....	30
5.4. SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA.....	30
5.4.1. Saradnja sa Ministarstvom pravde FBiH u vezi upisa i izmjena u registru MKF.....	30
5.4.2. Saradnja sa Ministarstvom finansija/financija FBiH po pitanju primjene ZoMKO.....	30
5.4.3. Saradnja sa ABRS-om po pitanju propisa, licenciranja, izvještavanja i nadzora MKO.....	30
5.4.4. Saradnja sa AMFI BiH.....	31
5.4.5. Saradnja sa stranim investitorima MKO.....	31
5.4.6. Saradnja sa revizorskim kućama.....	31
5.4.7. Saradnja sa MKO.....	32
5.4.8. Saradnja sa CBBiH.....	32
5.5. PRAĆENJE TRENDOVA RAZVOJA MIKROFINANSIJA U SVIJETU.....	32
VI. NADZOR LIZING DRUŠTAVA.....	32
6.1. LICENCIRANJE.....	32
6.1.1. Saglasnosti za osnivanje podružnica.....	32
6.1.2. Prethodne saglasnosti za imenovanje vanjskog revizora.....	32
6.1.3. Prethodne saglasnosti za promjenu vlasništva lizing društva.....	32
6.2. NADZOR.....	33
6.3. ODGOVORI I TUMAČENJA.....	33
6.4. UČESTVOVANJE U IZRADI PROPISA.....	34
6.5. PROGRAM ZA IZVJEŠTAVANJE.....	34
VII. PRAVNA PODRŠKA AGENCIJE U SUPERVIZIJI BANAKA, MKO I LIZING DRUŠTAVA.....	34
7.1. REGULATIVA I VEZANI POSLOVI.....	34
7.2. POSLOVI LICENCIRANJA.....	36
7.3. POSLOVI ZASTUPANJA I PREKRŠAJNI POSTUPCI.....	37

VIII. POSLOVI RAZVOJA U AGENCIJI.....	39
8.1. UČEŠĆE I/ILI KOORDINACIJA U PROJEKTIMA.....	39
8.1.1. Projekt ECB.....	39
8.1.2. Projekt implementacije Bazela II u BiH.....	41
8.2. DAVANJE PRIJEDLOGA I INICIJATIVA ZA IZMJENU REGULATORNOG OKVIRA.....	41
8.3. SAČINJAVANJE ANALIZA EFEKATA PRIMJENE NOVIH PROPISA I UPITNIKA	41
8.3.1. Analiza primjene efekata MRS-a 39/37	41
8.3.2. Analiza provedene ankete u segmentu zaštite potrošača	42
8.4. KVANTITATIVNE STUDIJE IZVODLJIVOSTI	42
8.4.1. Kvantitativna studija izvodljivosti - QIS 1	42
8.4.2. Kvantitativna studija izvodljivosti - QIS 2	43
8.5. PLAN OBUKE ZAPOSLENIKA AGENCIJE	43
8.6. OSTALI POSLOVI.....	44
IX. POSLOVI ORGANA AGENCIJE I INFORMISANJA JAVNOSTI	45
9.1. POSLOVI KORESPONDENCIJE, ADMINISTRATIVNO - TEHNIČKI I DR. POSLOVI ZA ORGANE AGENCIJE.....	45
9.2. POSLOVI INFORMISANJA JAVNOSTI	45
X. POSEBNE AKTIVNOSTI AGENCIJE	46
10.1. PROVOĐENJE STRATEGIJE ZA UVOĐENJE BAZELA II - NOVOG „MEĐUNARODNOG SPORAZUMA O MJERENJU KAPITALA I STANDARDIMA KAPITALA“ BANAKA.....	46
10.2. KONTROLA PROCEDURA I PRAKSI BANAKA U SEGMENTU ODNOSA SA JEMCIMA	46
10.3. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI AGENCIJE	48
10.4. EDUKACIJA KADROVA AGENCIJE	50
XI. ZAJEDNIČKE FUNKCIJE U AGENCIJI	51
11.1. OPĆI I KADROVSKI POSLOVI, KANCELARIJSKO I ARHIVSKO POSLOVANJE.....	51
11.2. RAČUNOVODSTVENO – FINANSIJSKI POSLOVI	52
11.3. POSLOVI IT – INFORMACIONA PODRŠKA.....	52
11.4. FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE U 2011. GODINI.....	53
XII. AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA AGENCIJE	57
XIII. Z A K L J U Č A K.....	58
PRILOG 1	60
PRILOG 2	61
PRILOG 3	62
PRILOG 4	63
PRILOG 5	64
PRILOG 6	65
PRILOG 7	66
PRILOG 8	67

I. U V O D

Agencija je u 2011. godini u potpunosti vršila svoje zakonski propisane regulatorne i nadzorne nadležnosti nad bankarskim sistemom, mikro kreditnim organizacijama (u daljem tekstu: MKO) i lizing društvima u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH).

Aktivnosti Agencije odvijale su se u skladu sa Programom rada za 2011. godinu, usvojenim od strane Upravnog odbora Agencije i bile su usmjerene na očuvanje stabilnosti, sigurnosti, solventnosti i likvidnosti bankarskog sektora, sektora mikro kreditiranja i lizing društava u FBiH.

Agencija je sa dužnom pažnjom pratila kretanja u svim segmentima bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija, kao i u širem makroekonomskom ambijentu i u skladu sa zakonom utvrđenim nadležnostima poduzimala potrebne mjere radi očuvanja povjerenja u finansijski sektor u FBiH, sa posebnim akcentom na podsticanje i očuvanje stabilnog bankarskog i nebankarskog finansijskog sistema u FBiH.

Za realizaciju navedenog cilja Agencija je kontinuirano analizirala stanje u bankama, MKO i lizing društvima, obavljala planirane kontrole i po potrebi poduzimala adekvatne korektivne i druge mjere, promovirala jačanje funkcije upravljanja rizicima kao integralnog dijela korporativnog upravljanja u bankama i nebankarskim finansijskim institucijama.

Osnovni pravac djelovanja bilo je preventivno supervizorsko djelovanje, usmjereno na pravovremeno identifikovanje očekivanih i mogućih događaja i poduzimanje odgovarajućih korektivnih mjera. Pod posebnim pojačanim nadzorom bile su banke kod kojih su utvrđene značajne slabosti u poslovanju, odnosno nesigurno i nesolidno finansijsko stanje ili slabosti i problemi u pojedinim rizičnim segmentima poslovanja, kojima je Agencija naložila poduzimanje mjera i aktivnosti za otklanjanje uočenih slabosti, u skladu sa usvojenom supervizijskom strategijom nadzora tih banaka u postkontrolnom postupku.

U kontrolni proces su uvedeni određeni segmenti poslovanja banaka u smislu davanja većeg prioriteta i obaveznog pregleda u ciljanim i obimnim kontrolama, kao što su: procedure i prakse banaka u segmentu rada i poslovanja sa jercima i usklađenosti sa regulativom za EKS, kao kontrolnih, korektivnih i drugih aktivnosti u smislu jačanja zaštite potrošača, zatim reprograma kredita u skladu sa regulativom koja je privremeno donesena zbog pojačanog djelovanja globalne finansijske i dužničke krize i dr.

Proširen je postojeći regulatorni okvir u pogledu vršenja supervizije banaka uspostavljanjem regulatornih zahtjeva u pogledu upravljanja informacionim sistemima u bankama, eksternalizacijom i rizicima koji iz toga proizilaze. Usvojene su i izmjene regulatornog okvira u cilju usklađivanja sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i pratećim provedbenim propisima i obavezama banaka da finansijske izvještaje sačinjavaju i objavljuju u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu: MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSFI), kao i drugačijeg regulatornog tretmana potraživanja banaka od državne i entitetskih vlada.

Nastavljene su aktivnosti Agencije na usklađivanju regulatornog okvira sa međunarodnim standardima i principima, u skladu sa Strategijom za uvođenje Međunarodnog sporazuma o mjerenju kapitala i standardima kapitala – Bazela II i akcionim planovima za provođenje iste.

Agencija je u okviru svojih nadležnosti pružala podršku Vladi FBiH u ostvarivanju ciljeva ekonomske politike, odnosno prevazilaženja i ublažavanja efekata globalne finansijske, a kasnije i dužničke krize u Euro zoni na finansijski i realni sektor. S obzirom da su efekti globalne finansijske, odnosno dužničke krize još uvijek izraženi, da značajno utiču na realni sektor u BiH, da je usporen oporavak privrede u 2011. godini, kao i da su ranija predviđanja o ekonomskom rastu značajno reducirana, Agencija je produžila važenje ranije donesene Odluke o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama do 31.12.2012. godine.

I u 2011. godini nastavljena je aktivna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama, odnosno regulatorima zemalja u kojima je sjedište bankarskih grupacija prisutnih u bankarskom sistemu FBiH.

Tokom 2011. godine nastavljeno je sa programima edukacije i razvoja kadrovskeg potencijala Agencije, u smislu sticanja adekvatnih profesionalnih kvalifikacija i specijalističkih supervizorskih znanja potrebnih za efikasno odvijanje radnih procesa, u okviru vršenja zakonom utvrđenih nadležnosti.

Nadležni organizacioni dijelovi Agencije su u 2011. godini izvršili planirane aktivnosti u skladu sa Programom rada Agencije za 2011. godinu.

U protekloj godini Agencija je vršila sljedeće aktivnosti:

- a) kontinuirani proces neposrednih (on – site) i posrednih (off-site) kontrola banaka, MKO i lizing društava, pratila njihovo finansijsko stanje putem prikupljanja, pregleda i analize regulatornih izvještaja na obrascima i u rokovima koje je propisala Agencija;
- b) provodila aktivnosti i poduzimala zakonom i drugim propisima predviđene mjere u okvirima postkontrolnog off-site i on-site postupka;
- c) u saradnji sa MMF-om, CBBiH i ABRS, nastavila projekt provođenja “stres testova” za procjenu otpornosti na krizne situacije bankarskog sistema, kao i prezentirala bankama rezultate izvršenih “stres testova” (kreditni rizik, dobijanje agregatnih podataka za kapitalizaciju banaka i potrebe finansiranja, kao i dostavljanje podataka za testove likvidnosti i testove na stres osjetljivosti, pojedinačno po bankama);
- d) vodila postupke sa bankama u posebnom statusu (privremenih uprava i likvidacija), kao i daljem nastavku vođenja postupka skrbništva nad imovinom i dokumentacijom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo, a na osnovu Odluke Ministarstva finansija/financija FBiH;
- e) obavljala kontrole usklađenosti banaka, MKO i lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
- f) učestvovala u Projektu implementacije Bazela II u BiH s ciljem revidiranja, razvijanja i unapređenja regulatornog okvira u skladu sa Bazelskim principima, Bazelskim okvirom kapitala i evropskim bankarskim direktivama, kao i preporukama međunarodnih institucija za superviziju banaka;
- g) ostvarivala i unaprjeđivala dalju saradnju sa domaćim i stranim finansijskim institucijama, kao što su: MMF, SB, ECB i dr., kao i sa supervizorskim institucijama iz zemalja porijekla roditeljskih banaka koje u FBiH imaju svoje banke supsidijare sa kojima Agencija, zajedno sa CBBiH i ABRS, ima potpisane memorandume o saradnji;
- h) aktivno učestvovala kao članica u radu BSCEE, kroz razmjenu informacija i jačanje supervizorskih praksi;
- i) u svojstvu korisnika Programa aktivno učestvovala u realizaciji Programa: „Jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima”, kreiranim od strane ECB i 14 nacionalnih centralnih banaka Euro sistema.

Poslovi predviđeni Programom rada Agencije za 2011. godinu izvršeni su u potpunosti, kao i dodatni specifični poslovi koji su bili uslovljeni tekućim potrebama i nisu se mogli predvidjeti u vrijeme izrade Programa.

Bankarski sektor u FBiH je u 2011. godini, kao i u 2010. godini, poslovao u otežanim uvjetima, i dalje pod jakim uticajem globalne finansijske i dužničke krize i efekata i posljedica istih na ukupnu ekonomiju i realni sektor u BiH. Iako su negativni trendovi ublaženi, u 2011. godini rast i razvoj bankarskog sektora u FBiH stagnira, nastavljen je rast kreditnog rizika i posljedično rizika kapitala kod nekoliko banaka. Otežano i nepovoljno finansiranje iz inostranstva je dovelo do pogoršanja ročne

strukture izvora, što je posljedično, uz rastući kreditni rizik, rezultiralo i porastom rizika likvidnosti, te su ovi segmenti bili pod pojačanim nadzorom kod nekoliko banaka, kod kojih je procijenjeno da su naročito osjetljive na ove rizike. Stoga je, generalno, fokus nadzora u 2011. godini bio je na kreditnom riziku, riziku kapitala i likvidnosti.

Analizom finansijskih izvještaja MKO sa stanjem na 31.12.2011. godine konstatuje se smanjenje bilansne sume mikrokreditnog sektora u FBiH, kao i bruto portfolija MKO u odnosu na kraj prethodne godine, uslijed činjenice da se većina MKO suočava sa smanjenom potražnjom klijenata radi jače konkurentnosti domaćih banaka koje nude zamjenske kredite klijentima mikrokreditnih organizacija. Sredstava za mikrokreditiranje koja nude kreditori je sve manje, te su dugoročni izvori sredstava smanjeni u odnosu na prethodnu godinu, a nastavljen je trend povećanja otpisanih kredita. MKO ulažu više napora u naplati potraživanja po otpisanim kreditima, što je evidentno u porastu prihoda u odnosu na prethodnu godinu. Pokazatelji poslovanja MKO dovode do neophodnosti konsolidacije u mikrokreditnom sektoru, kao važnom koraku u očuvanju stabilnosti sektora.

Analizom preliminarnih podataka lizing društava za 2011. godinu, konstatuje se da je u poslovanju lizing društava u FBiH prisutan blagi uzlazni trend u odnosu na prethodnu poslovnu godinu, a što se ogleda u porastu ukupne bilansne sume sektora lizinga na nivou FBiH, kao i ukupnog iznosa finansiranja (novi plasmani) i smanjenju iskazanog gubitka. Portfolio finansijskog lizinga se može ocijeniti kao zadovoljavajući, uzimajući u obzir objektivne tržišne okolnosti i stanje u BiH ekonomiji. Realizovane su planirane aktivnosti Agencije vezane za nadzor nad poslovanjem lizing društava u FBiH putem licenciranja, posrednog i neposrednog nadzora (off - site i on - site kontrole) u cilju stalnog praćenja i nadzora finansijskog stanja pojedinačnog lizing društva i lizing sektora FBiH u cjelini, kao i kontrole zakonitosti rada istih i održavanje standarda poslovanja propisanih odlukama Agencije.

Vežano za posebne aktivnosti Agencije u provođenju Strategije za uvođenje Bazela II, tokom 2011. godine Agencija je zajedno sa CBBiH i ABRS-om, te uz pomoć konsultanata PARE projekta sačinila radni nacrt generalne odluke o upravljanju bankarskim rizicima iz okvira Stuba II. Također, vršena je obuka članova radnih grupa koji učestvuju u provođenju Strategije, kao i zaposlenika koji će direktno provoditi supervizorske aktivnosti tokom i nakon njene implementacije. Krajem 2011. godine od strane PARE projekta prezentirano je trinaest tekstova za razradu supervizorskih standarda i regulative iz okvira Bazela II, koji su ocijenjeni dobrom osnovom za nastavak rada u skladu sa Strategijom.

U cilju zaštite prava i interesa klijenata banke, Agencija je usvojila Odluke o uslovima i načinu postupanja banke po prigovorima klijenata, kojom su propisani uslovi i načini postupanja banke, odnosno MKO po prigovorima klijenta, u slučajevima kada klijent smatra da se banka, odnosno MKO ne pridržava odredaba zaključenog ugovora, dobrih poslovnih običaja ili objavljenih općih uslova njenog poslovanja, kao i postupanja Agencije po obavještenju klijenta.

U ovom segmentu ostvarena je saradnja sa konsultantima SB u BiH, uz čiju stručnu pomoć je izvršen Dijagnostički pregled zaštite potrošača i finansijske pismenosti u bankarskim uslugama i sektoru mikrofinansiranja u BiH, kao i poređenje sa dobrim praksama zemalja EU i drugih zemalja. U vezi sa navedenim, dati su ključni nalazi i preporuke, nakon čega je uslijedila Anketa o finansijskoj pismenosti u BiH, provedena od SB u 2011. godini, a rezultirala je ocjenom da je finansijska pismenost građana BiH niska. Planirano je da se aktivnosti nastave u 2012. godini, u pogledu prijedloga mjera aktivnosti koje trebaju poduzeti nadležne institucije uključene u implementaciju ovog projekta.

Aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem obaveza preuzetih potpisivanjem Sporazuma tzv. "Bečke inicijative", potpisanog pod okriljem međunarodnih finansijskih institucija MMF, EU, European Bank for Reconstruction and Development (u daljem tekstu: EBRD), SB sa predstavnicima međunarodnih bankarskih institucija koje posluju u BiH, provodila je CBBiH sa entitetskim agencijama za bankarstvo i uz podršku MMF-a. Ocjena je da je tzv. "Bečka inicijativa" ispunila ciljeve u pogledu činjenice da su banke u BiH ostale adekvatno kapitalizirane i kreditno aktivne, te da je pomogla finansijskom sektoru u BiH da sačuva stabilnost u vrijeme globalne finansijske krize, odnosno kasnije dužničke krize.

Početak 2012. godine postignut je dogovor sa nacionalnim regulatorima, predstavnicima centralnih banaka, tijela EU i međunarodnih finansijskih institucija (SB, Evropski odbor za sistemski rizik, MMF, EBRD, Evropska investicijska banka i dr.) za donošenje druge po redu "Bečke inicijative", dijelom osmišljene po uzoru na prethodni Sporazum iz 2009. godine, koji je spriječio finansijski kolaps u Istočnoj Evropi nakon izbijanja krize. Cilj druge po redu "Bečke inicijative", je da se postigne dogovor o saradnji, kako bi se spriječilo masovno povlačenje banaka iz Istočne Evrope u nastojanju da se smanje izloženosti riziku i lakše prevladaju dužničku krizu u Euro zoni, uz istovremeno ispunjenje zahtjeva za pribavljanje dodatnog kapitala koje bankama nameće Evropska agencija za banke (u daljem tekstu: EBA).

U 2011. godini, u saradnji s MMF-om, CBBiH i ABRS-om nastavljen je projekt provođenja stres testova za procjenu nivoa otpornosti bankarskog sektora na stres, koji je MMF započeo sredinom 2009. godine, sa ciljem dobijanja agregiranih podataka za rekapitalizaciju banaka i potrebe finansiranja. Agencija je u 2011. godini dostavila CBBiH i Misiji MMF-a podatke za testove likvidnosti i za testove osjetljivosti na stres, pojedinačno po bankama, za 2010. godinu i kvartalne podatke za 2011. godinu. Sredinom 2011. godine Agencija je održala pojedinačne sastanke sa šest banaka, kod kojih su rezultati stres testa prema podacima sa 31.12.2010. godine potrebu za dokapitalizacijom, u slučaju ostvarenja predviđenih scenarija, te je od vlasnika banaka zatraženo očitovanje u smislu aktivnosti i mjera koje se planiraju poduzeti u pravcu jačanja kapitalne osnove i održavanja nivoa kapitala adekvatnog postojećoj i potencijalnoj izloženosti riziku i stepenu i kompleksnosti rizika kojima je banka izložena u poslovanju.

Agencija je u protekloj godini aktivno učestvovala u programu ECB „Jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima za EU članstvo“, na osnovu zaključenog Memoranduma o razumijevanju o uslovima pružanja podrške kroz program tehničke pomoći sa ECB-om, kao i zaključenih trilateralnih Memoranduma o razumijevanju vezano za Komponentu II istog programa sa bankama Eurosistema, partnerima Bankom Francuske (Banque de France) i Bankom Portugala (Banco de Portugal). Učešće CBBiH, kao i entitetskih agencija za bankarstvo u ovom projektu je od neprocjenjivog značaja za dalje jačanje nadzora banaka u BiH, korištenja iskustva, znanja i vještina, aktivnostima na jačem povezivanju eksperata u regiji, uključujući i institucije iz EU. Program je u 2011. godini, kroz Komponentu II i III, obuhvatao bilateralnu saradnju sa partnerskim nacionalnim centralnim bankama Francuske i Portugala, kao i tehničke vježbe simulacija koje su fokusirane na prekograničnu saradnju.

Sagledavajući ovaj Izvještaj o radu Agencije za 2011. godinu, generalna ocjena je da su efekti izvršenja u skladu sa Programom rada Agencije za 2011. godinu, odnosno planirane aktivnosti Agencije u cijelosti i realizovane.

Članstvo u EU podrazumijeva uspostavljanje jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji na državnom nivou, a što je u skladu i sa odlukom Parlamenta FBiH koji je još 2006. godine donio „Odluku o davanju saglasnosti na Sporazum između Federacije BiH i Republike Srpske o prijenosu nadležnosti na institucije Bosne i Hercegovine iz oblasti bankarskog nadzora“ („Službene novine FBiH“, broj 62/06). Međutim, još uvijek ne postoji politički koncenzus oko rješavanja pitanja prijenosa supervizije na državnom nivou od strane drugog entiteta. Agencija pruža snažnu podršku za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je to jedini ispravan put za snažniji i efikasniji nadzor finansijskog sektora zemlje.

Agencija je regulatorna, samostalna i neprofitna institucija, te samim tim ne koristi sredstva iz federalnog budžeta i finansira se isključivo iz vlastitih izvora od propisanih naknada koje uplaćuju banke, MKO i lizing društva. Sredstva izrečenih novčanih kazni za prekršaje koje su učinile banke, MKO i lizing društva i njihova odgovorna lica uplaćuju se u budžet FBiH, što je za 2011. godinu iznosilo ukupno 194.060 KM.

II. NADZOR POSLOVANJA BANAKA

Aktivnosti Agencije u oblasti kontrole i regulacije bankarskog sektora u 2011. godini bile su usmjerene na očuvanje stabilnosti, sigurnosti, solventnosti, likvidnosti i adekvatne kapitaliziranosti bankarskog sektora i ublažavanje uticaja globalne finansijske i dužničke krize na bankarski sektor u FBiH.

Nadzor banaka realizirao se kroz kontinuirani proces neposrednih (on-site) i posrednih (off-site) kontrola i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima nadzornih odbora i uprava banaka, kako bi se sinkronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u FBiH.

U 2011. godini, kontrola bankarskog sektora je intenzivirana kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u FBiH. Kroz procese on-site i off-site kontrole konstatovane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne kontrole poslovanja ili ciljane on - site kontrole, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanja kreditnim rizikom i uticajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima Agencije. Pod posebnom pažnjom su bile banke kojima je Agencija naložila posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni proces, odnosno putem neposredne on-site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Za potrebe rukovodstva Agencije i eksternog izvještavanja sačinjavane su informacije o bankarskom sektoru u FBiH.

U 2011. godini u saradnji sa CBBiH i ABRS-om nastavljeno je sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i uticaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Sa ABRS-om nastavljena je i saradnja, kako u nadzoru banaka- članica stranih bankarskih grupacija koje imaju svoje supsidijare u oba entiteta, tako i daljem razvoju regulatornog okvira u cilju njegove harmonizacije. Također, nastavljena je i saradnja sa Agencijom za osiguranje depozita BiH (u daljem tekstu: AOD) u pogledu redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja.

Sa Udruženjem banaka Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: UBBiH) ostvarena je saradnja, kako po pitanju postojećeg regulatornog okvira i prijedloga za njegovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novog regulatornog okvira.

Sa bankarskim regulatorima drugih država nastavljena je razmjena informacija i održavanje sastanaka u okviru nadzora poslovanja njihovih bankarskih supsidijara koji posluju na teritoriji FBiH. Ostvarena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om i dr. po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u pojedinačnim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

Pripremljena je i usvojena regulativa kojom se prvi put i na sistematičan način reguliše upravljanje informacionim sistemima u bankama i upravljanje eksternalizacijom, kao i rizicima koji mogu proistići iz navedenog segmenta poslovanja banaka. Također, pripremljene su i usvojene izmjene i dopuneregulative Agencije, u cilju usklađivanja sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine pratećim propisima i obavezama banaka da finansijske izvještaje sastavljaju u skladu sa MRS i MSFI, kao i drugačijeg regulatornog tretmana potraživanja od državne i entitetskih vlada.

2.1. KONTROLE NA LICU MJESTA U BANKAMA (ON-SITE KONTROLA)

Postupak on-site kontrole banaka obavlja se kroz sljedeće procese: planiranja, pripreme kontrole, kontrole, donošenja ocjene poslovanja, ranga i korektivnih mjera i postkontrolnog postupka.

Navedeni procesi obuhvataju niz vrlo složenih aktivnosti i radnji, na temelju kojih se donose ocjene i zaključci o kvalitetu poslovanja, u cijelosti ili po segmentima, utvrđuju se slabosti i nepravilnosti i neusklađenosti sa propisima, vrši ocjena kvaliteta upravljanja rizicima u poslovanju banaka i daju prijedlozi i donose odluke o korektivnim i drugim mjerama prema bankama, a sve u cilju održavanja zdravlja i stabilnosti bankarskog sistema FBiH, kao jednog od ključnog sektora poslovne aktivnosti uopće.

Nosilac poslova iz ove nadležnosti Agencije bio je Odjel za on-site kontrolu banaka. U okviru ovih poslova Odjel je proveo sljedeće aktivnosti:

- (1) Na osnovu Programa rada Agencije za 2011. godinu razradio i pripremio kvartalne operativne planove kontrole banaka, na osnovu kojih su formirani konkretni timovi i određeni odgovorni supervizori za pregled banaka u planiranim rokovima. U određenim situacijama, pokretan je postupak za prekograničnu saradnju na polju supervizije, uz eventualno učešće supervizora drugih zemalja u kontroli konkretne banke;
- (2) Obavljene sve pripremne radnje za organizaciju i realizaciju kontrole: kontakti sa odgovornim licima u banci, organizacija pripreme kontrole, definiranje zahtjeva za potrebnom dokumentacijom i informacijama, održavanje internih sastanaka na kojima se prezentira status banke od strane drugih organizacionih dijelova u Agenciji, planovi za pojedinačne kontrole, (raspored kontrolora, zadataka i vremena u pripremi i u kontroli na licu mjesta), pregled dostavljene dokumentacije od strane banke i raspoložive u Agenciji, održavanje prethodnih sastanaka sa predstavnicima banke u cilju određenja ukupnosti i kvaliteta pripremljenosti banke za kontrolu i dr.;
- (3) Izvršio kontrole na licu mjesta u bankama, obimne i ciljane, što je pored neposrednog uvida u poslovne knjige i dokumentaciju banaka uključivalo i: operativne sastanke kontrolnih timova, sastanke timova sa članovima uprave banaka, izrada operativnih informacija o toku kontrole, izdavanje pismenih zahtjeva za određenim promptnim korektivnim aktivnostima, osiguranje određene dokumentacije i dokaza u cilju sačinjavanja supervizorskih fajlova, održavanje zaključnog sastanka sa nadležnim licima u bankama i prezentacija preliminarnih nalaza kontrole i sl.;
- (4) Izrada ključnih akata nakon obavljene kontrole, odnosno zapisnika o obavljenoj kontroli, obradu prigovora banaka, priprema prijedloga kompozitnog ranga, sačinjavanje pisane informacije o pojedinačnom segmentu poslovanja, priprema prijedloga korektivnih mjera prema bankama, zaključka o praćenju naloženih korektivnih mjera i strategije za daljnji nadzor banaka, kao i pokretanje korektivnih i drugih mjera propisanih zakonom zbog utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti, pismenih upozorenja i drugih akata prema bankama;
- (5) Postkontrolni postupak u Agenciji, koji obuhvata: analiziranje dostavljene dokumentacije, sačinjavanja izvještaja po istom, daljnja organizacija i odvijanje toka nadzora nakon datih korektivnih mjera prema banci, održavanje sastanaka sa predstavnicima vlasnika i menadžmenta banke, te po potrebi za konkretne banke sastanci sa predstavnicima eksterne revizije i planiranje kontrole izvršenja naloženih mjera. Održavanje ovih sastanaka i njihova učestalost zavisila je od profila rizika, utvrđenog kompozitnog ranga, kao i rokova za izvršenje naloženih mjera, te kompleksnosti naloženih korektivnih mjera.

Svi navedeni poslovi su podrazumijevali punu primjenu procedura i rokova za njihovo izvršenje, izradu i dostavu akata Agencije, kao i prava banaka na prigovor, uz dosljednu primjenu procedura utvrđenih Priručnikom za on-site kontrolu banaka.

2.1.1. Obimne i ciljane on-site kontrole u bankama

U 2011. godini obavljena je ukupno 31 kontrola (za 2011. godinu planirano 26 - izvršenje 119%) na licu mjesta u bankama (on-site kontrole) i to:

- 5 obimnih kontrola (planirano 5 - izvršenje 100%) - Prilog 1. Izvještaja;
- 26 ciljanih kontrola (planirano 21 - izvršenje 124%), od čega:

- 9 ciljanih kontrola prema riziku - segmentu poslovanja (planirano 8-izvršenje 113%)- Prilog 2. Izvještaja;
- 10 kontrola izvršenja naloga- postkontrolni postupak (planirano 5 - izvršenje 200%) - Prilog 3. Izvještaja;
- 4 ostale ciljane kontrole banaka (planirano 4 - izvršenje 100%) - Prilog 4. Izvještaja; i
- 3 kontrole informacionih sistema (planirano 4 - izvršenje 75%) - Prilog 5. Izvještaja.

Izvršene aktivnosti Odjel on-site kontrole za 2011. godinu predstavljaju 119% od planiranog, što znači da je ostvarenje bilo veće za 19%. Obimne kontrole su izvršene kako je i planirano. Više od planiranog ostvarilo se u segmentu ciljanih kontrola i to najviše u kontrolama izvršenja naloga, gdje je došlo do značajnijeg povećanja broja izvršenih kontrola od planiranih. Međutim, radi se o ciljanim kontrolama koje imaju svoj značaj, ali su u pravilu jednostavnije i traže manje timove i kraće vrijeme i moguće ih je izvršiti i u okviru obimne ili ciljane kontrole prema riziku. U segmentu kontrola prema riziku u poslovanju banaka izvršena je jedna kontrola više nego je planirano. U segmentu kontrola informacionih sistema je ostvarena jedna kontrola manje nego je planirano, iz razloga što je rad na izradi neophodne regulative okončan u oktobru mjesecu, a planirano je da se ista usvoji najkasnije do kraja ljeta. U kontrolni proces su, također, uvedeni određeni segmenti u poslovanju banaka u smislu davanja većeg prioriteta i obaveznog pregleda u ciljanim i obimnim kontrolama i to: procedure i prakse banke u segmentu rada i poslovanja sa jemcima i usklađenosti sa regulativom za EKS, kao kontrolnih, korektivnih i drugih aktivnosti u smislu jačanja zaštite potrošača, zatim reprograma kredita u skladu sa regulativom koja je privremeno donesena zbog pojačanog djelovanja globalne financijske i dužničke krize i dr.

U toku 2011. godine sve banke su bile predmet on-site kontrole, neke i više puta, zavisno od predmeta kontrole, čime je ispunjen osnovni planski zadatak Agencije. Rekapitulacija izvršenih on-site kontrola data je u Prilogu 6. Izvještaja.

Obimne kontrole

Najsloženije i najkompleksnije kontrole su obimne ili sveobuhvatne, koje uglavnom zahtijevaju veće timove, traže znatno više resursa i traju veći broj kontrolor dana. U pravilu se ne obavljaju svake godine, nego sa odmakom od nekoliko godina, ukoliko se radi o bankama sa stabilnim poslovanjem, dobrom organizacijom i solidnim upravljanjem rizicima, a u drugim bankama češće. U 2011. godini obimne kontrole obavljene su u 5 banaka i time je obuhvaćeno 22% aktive banaka u FBiH. Ove banke bile su predmet kontrole i ocjene poslovanja i upravljanja rizicima prema kriterijima za interno rangiranje Agencije. Ova ocjena rezultirala je utvrđivanjem kompozitnih rangova za banke. Zbog toga što su neke banke bile lošije ocjenjene u prethodnom periodu, bile su predmetom pojačanog nadzora i pod djelovanjem jačih korektivnih mjera, kao i ponovne kontrole u smislu ocjene kvaliteta poduzetih aktivnosti i pomaka u kvalitetu poslovanja. Od pet obimnih kontrola i iz njih proisteklih pet kompozitnih rangova, kod dvije banke je poboljšan kompozitni rang, dvije banke su zadržale isti rang od prethodne kontrole, dok je kod jedne banke utvrđen lošiji kompozitni rang.

Obimne kontrole u bankama su rezultirale korektivnim mjerama u vidu rješenja o izdavanju pismenog naloga, gdje je svaka oblast zastupljena konkretnim nalogima i rokovima za njihovo izvršenje. Naložene su i određene mjere ograničenja u pojedinim segmentima poslovanja. Nakon svake kontrole, Agencija primjenjuje propisane korektivne i druge mjere, u zavisnosti od stepena nezakonitosti, nepravilnosti i slabosti u poslovanju banke.

Ciljane kontrole

U toku 2011. godine obavljeno je 26 ciljanih kontrola, od čega 9 kontrola prema riziku, a 10 kontrola izvršenja naloga.

Postoji više vrsta ciljanih kontrola, ali su prema značaju i složenosti najvažnije ciljane kontrole prema riziku (jedan ili dva, a u pojedinim slučajevima tridominantna rizika) u poslovanju banke.

U 2011. godini u ciljanim kontrolama u sedam banaka obuhvaćena je procjena kvaliteta upravljanja kreditnim rizikom, čime je obuhvaćeno 41% aktive banaka u FBiH. Time je pregled ključnog, kreditnog rizika (uključujući i obimne kontrole) obuhvatio 63% aktive banaka u FBiH. Ove kontrole odnosile su se i na procjenu rizika kreditnih koncentracija, kreditnih odnosa sa povezanim osobama, usklađenosti sa propisima po pitanju načina klasifikacije kredita i nivoa formiranih rezervi za kreditne gubitke, procjene organizacije kreditne funkcije, razvijenosti i strukture iste, procjenu sadržaja i kvaliteta internih akata, politika i procedura za obavljanje ovih aktivnosti, kvaliteta instrumenata obezbjeđenja plasmana (kolateral) rada sa nekvalitetnom aktivom, funkcioniranja interne revizije u ovom segmentu i drugo.

Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti obrađen je u četiri banke i to u onim čiji su pokazatelji upućivali na određene slabosti. Zajedno sa obimnim kontrolama, kontrole upravljanja rizikom likvidnosti obuhvatile su 30% aktive banaka u FBiH. Ove kontrole odnosile su se na procjenu primjene politika i procedura banaka za identificiranje, mjerenje, upravljanje i kontrolu izloženosti riziku likvidnosti, politike upravljanja aktivom i pasivom (u daljem tekstu: ALM), upravljanjem novčanom i drugom imovinom u funkciji održavanja likvidnosti, ovlaštenja, ograničenja i usklađenosti, depoziti – ugovaranje depozita, stabilnost depozita i kvalitet upravljanja, koncentracije, ročnost, limiti, krediti i drugi izvori finansiranja, organiziranost depozitne funkcije i sistema upravljanja likvidnošću i sistemi internih kontrola u segmentu ALM-a, interne stres testove koje provode banke, izvještavanje, iskustva banke u djelovanju globalne finansijske i dužničke krize i dr.

Jedna kontrola je, pored navedenog, obuhvatila i upravljanje rizikom kapitala, počevši od snage kapitala, visine i njegove strukture, te kretanje pozicija kapitala, odnosa i kvaliteta osnovnog i dopunskog kapitala, politike i procedure upravljanja kapitalom, plana kapitala, obračuna adekvatnosti kapitala i osnovnih pokazatelja, odbitnih stavki i rizika koji su tretirani odbitnim stavkama, koncentracije i ograničenja u odnosu na kapital, promjene u kapitalu, izvršene dokapitalizacije, subordinisanog duga i dr.

Izvršena je i jedna ciljana kontrola upravljanja operativnim rizikom (u daljem tekstu: OR), što je obuhvatilo procjenu i primjenu politika i procedura banke za identificiranje, mjerenje, upravljanje i kontrolu izloženosti OR, organizaciju i definiranje ovlaštenja i linije odgovornosti u procesu preuzimanja i upravljanja OR, postojanje i rad odgovarajućeg tijela, praćenje indikatora OR, način prikupljanja i klasifikacija podataka, funkcioniranje informatičke podrške za ovaj segment, baze podataka o štetama - istorijski podaci, starost i obuhvatnost, analize scenarija, kvalitet i učestalost i sadržaj informiranja nadležnih organa, način upravljanja OR, novi proizvodi i procjena rizika, kapitalni zahtjev za OR izračun i izvještavanje, obuka djelatnika, uloga interne revizije, uticaj i izvještavanje grupacije i dr.

Ciljanim kontrolama prema riziku obuhvaćeno je 66% aktive banaka u FBiH i u ovim kontrolama je tretiran najveći dio osnovnog rizika bankarskog sektora u FBiH. U ovom dijelu plan je ostvaren u visini od 113%.

On-site kontrolama je utvrđeno da su banke u FBiH u protekle dvije godine bile značajno izložene rastu kreditnog rizika, da su značajno porasli kreditni gubici koji su uticali na ostvarene gubitke u poslovanju. Iskazane zarade su bile vrlo niske ili ih nije ni bilo, odnosno kreditni gubici su značajni. Isto je rezultat djelovanja ekonomske krize, opadanja poslovnih aktivnosti realnog sektora, pogoršanja u proizvodnim i poslovnim tokovima, nemogućnosti investiranja, smanjenja potrošnje, a time i prodaje, zastoja u rastu i razvoju i dr. Sve ovo je dovelo do veće nezaposlenosti, kašnjenja, smanjenja ili neisplaćivanja plaća, tako da je značajno pogoršana naplata kredita plasiranih stanovništvu, što predstavlja osnov za stvaranje gubitaka. Najveći kreditni gubici ipak proističu iz kreditnih plasmana pravnim licima.

I ciljane kontrole prema riziku rezultirale su značajnim korektivnim mjerama izrečenim bankama, u vidu rješenja o izdavanju pismenog naloga sa konkretnim nalogima i rokovima za njihovo izvršenje.

U toku 2011. godine, kao posebne namjenske, specijalističke kontrole, izvršene su i tri ciljane kontrole upravljanja informacionim sistemima. U navedenim kontrolama, kao predmet kontrole, obuhvaćeni su sljedeći elementi: upravljačke kontrole (strategija informacionog sistema, politika sigurnosti i interni akti, organizaciona struktura IT, funkcija voditelja sigurnosti informacionog sistema, upravljanje rizicima informacionog sistema, interna i eksterna revizija informacionog sistema), logičke kontrole (arhitektura informacionog sistema, upravljanje pristupom bankarskoj aplikaciji i informacionom sistemu, upravljanje pristupom i konfiguracijama mrežnih uređaja, pristup bazama podataka, upravljanje operativnim i sistemskim zapisima, maliciozni kod, upravljanje resursima informacionog sistema, dokumentacija, edukacija, upravljanje incidentima i korisničkim zahtjevima, upravljanje kopijama i razvoj informacionog sistema), fizičke kontrole, plan oporavka informacionog sistema, elektronsko bankarstvo, ekternalizacija (obavljanje usluga od drugih lica), kartično poslovanje i dr.

U prethodne dvije godine sagledavano je stanje informacionih sistema u bankama u FBiH, sa ciljem sačinjavanja internog registra o stanju informacionih sistema u bankarskom sektoru u FBiH. Međutim, nakon izrade regulative, koja je bila nužna da bi se na adekvatan način pristupilo kontroli ovog segmenta, u ovoj godini izvršene su i specijalističke ciljane kontrole za koje je bilo nužno izvršiti obuku djelatnika, što je ostvareno prisustvom određenim seminarima, radionicama te kontaktima, predavanjima i savjetovanjima sa supervizorima iz Holandije i iz okruženja (Hrvatska, Makedonija i Srbija).

2.1.2. Kontrole određenih segmenata poslovanja

U okviru on-site kontrola u toku 2011. godine, nastavljeno je sa dodatnim i pojačanim kontrolama određenih segmenata i poslovnih aktivnosti banaka i to kontrole:

- rada banaka u oblasti odnosa sa jamcima;
- u segmentu usklađenosti sa regulativom za EKS, odnosno usklađenosti sa propisima iz oblasti zaštite potrošača; i
- provođenja reprograma kredita fizičkim i pravnim licima po regulativi koja je privremenog karaktera u uslovima djelovanja krize.

Ove oblasti su kontrolirane kroz zasebne kontrole, kao i kroz obimne i ciljane kontrole.

U protekloj 2011. godini, segment rada banaka u oblasti odnosa sa jemcima, pregledan je u 14 banaka u FBiH, što prema aktivni banaka predstavlja 73% bankarskog sektora u FBiH. Kontrole su obuhvatile kvalitetu i tačnost izvještavanja, pregled odgovarajućeg uzorka kredita koji se otplaćuju od strane jemaca, definiranja i utvrđivanja postojanja slabosti, nepravilnosti i nezakonitosti, počev od njihovog odobravanja i procjene kreditnog rizika, do realizacije kolaterala i postupaka koje banke primjenjuju u naplati kredita. Nakon provedenih kontrola, uslijedile su korektivne i druge mjere u vidu rješenja, kojima se nalažu postupci i rokovi za izvršenje.

On-site kontrolama je utvrđeno da se u kontrolisanim bankama učešće kredita koje jamci otplaćuju kreću od 0,3% do 2,6% ukupnih kredita stanovništva koji su osigurani jemcima. Ovaj pokazatelj varira od banke do banke, ali ne prelazi značajnije udjele u strukturi kredita, posebno odobrenih kredita stanovništvu. U 14 banaka koje su bile predmet kontrole, utvrđeno je da je 1970 osoba – jemaca, u kontroliranom periodu plaćalo obaveze za dužnika – korisnika kredita, iako svaki pojedinačni slučaj ugrožava ekonomski i socijalni status jemca. Međutim, ocjena nakon izvršenih kontrola je da se ne radi o sistemskom riziku na nivou bankarskog sistema u FBiH. Kontrolama je utvrđeno da banke u ovom segmentu posluju u skladu sa zakonom, primjenjuju adekvatno propise i pridržavaju se utvrđenih procedura i politika iz ove oblasti. Međutim, postoje i pojedinačne iznimke u kreditnim plasmanima, zbog kojih su bankama izrečene određene korektivne mjere, ali iste nisu od značaja za negativnu ocjenu izloženosti riziku usklađenosti sa zakonskim propisima.

Kontrole banaka u segmentu usklađenosti sa regulativom za EKS, bilo da su vršene ciljano ili u okviru neke druge kontrole, dovele su do zaključka da je i u 2011. godini poboljšana usklađenost u ovom segmentu, da su banke koje su imale neusklađenosti i slabosti u provođenju propisa poduzele

niz aktivnosti i uskladile se u smislu transparentnijeg odnosa prema klijentima, počevši od prezentiranja putem medija i reklamnog materijala, do ugovaranja i obračunavanja i iskazivanja EKS, te edukacije samih klijenata, a ugovaranje novih kreditnih odnosa sadržavalo je bitno jasnije odredbe promjenljivosti kamatnih stopa, iako Agencija i dalje provodi svoje korektivne mjere u smislu još veće konkretizacije svih uvjeta i rokova za promjenu kamatnih stopa, a u smislu njihove kvantifikacije i definiranja uzročno-posljedične veze.

Kontrolama provođenja reprograma kredita prema regulativi koja je privremenog karaktera, ocijenjeno je da banke u pravilu poštuju propise i vrše restrukturiranje i reprogramiranje kredita osobama koje zadovoljavaju kriterije ove regulative, ali je efekt ovih aktivnosti vrlo skroman, odnosno broj izvršenih reprograma kreditnih plasmana po ovoj regulativi je neznatan.

2.1.3.Ostali poslovi

U skladu za zahtjevima i potrebama, Agencija je putem Odjela on-site kontrole, koji vrši poslove nadzora na licu mjesta, obavljala i ostale poslove, od kojih su najznačajniji:

- (1) Aktivno i obuhvatno učešće u projektima od značaja:
  - učešće u izradi izmjene i dopune podzakonskih akata Agencije u segmentu regulative za banke(klasifikacije aktive i kapitala i izvještavanja u kontekstu primjene novog Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH i primjeni MRS 39),
  - izrade regulative za segment IT supervizije za banke, koja je usvojena u decembru 2011. godine (Odluka o minimalnim standardima za upravljanja informacionim sistemima u bankama i Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom),
  - izmjeni regulative koja se odnosi na tretman potraživanja od državne i entitetskih vlada (klasifikacija aktive, kapital i koncentracije) i
  - izrada priručnika za obavljanje nadzora nad upravljanjem određenim rizicima koji nisu sadržani u postojećem priručniku (tržišni rizici i operativni rizik) i revidiranje postojećih segmenata priručnika, u zavisnosti od izmjene regulative, preporuka i praksi drugih supervizorskih tijela;
- (2) Saradnja sa ABRS-om u okviru razmjene informacija i nadzora banaka - članica stranih bankarskih grupacija koje imaju svoje supsidijare u oba entiteta;
- (3) Saradnja sa AOD-om se i ove godine odvijala na principu dostave određenih akata Agencije, uglavnom iz on-site kontrole (zapisnika i rješenja, te ocjena kompozitnog ranga) u skladu sa potpisanim Memorandumom o saradnji, kao i održavanje sastanaka po određenim pitanjima i dogovorima oko budućih aktivnosti;
- (4) Izrada Izvještaja o radu Odjela i obavljenim kontrolama, kao i izvještaja za rukovodstvo Agencije o obavljenim aktivnostima na mjesečnom nivou i drugih dokumenata u cilju informisanja rukovodstva, pripremanje određenih materijala za sastanke sa predstavnicima banaka, a u okviru efikasnog nadzora banaka, izrada određenih informacija za potrebe drugih organizacionih dijelova Agencije;
- (5) Priprema i održavanje sastanaka sa predstavnicima banaka po posebnim i konkretnim zahtjevima i sa eksternim revizorima, kako zbog revizije godišnjih izvještaja, tako i pojedinačnih revizija banaka i dr;
- (6) Saradnja sa supervizorima drugih zemalja; dogovorima oko učešća u kontrolama i/ili razmjennom informacija i zapisnika, kao i učešće na supervizorskim koledžima;
- (7) Priprema i održavanje periodičnih sastanaka sa Misijama MMF-a;
- (8) Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama u okviru razmjene informacija i jačanja kapaciteta za on-site kontrolu.

Odjel on-site kontrole je u protekloj godini ostvario planirane aktivnosti u nadzoru (ostvarenje plana i iznad planiranog), prije svega po pitanju broja i raznovrsnosti kontrola, pokrivenosti bankarskog sektora u FBiH određenom vrstom kontrole, izvršenja planiranih veličina, uvođenja novog segmenta IT supervizije i izrade regulative za isto, čime su obezbijeđene osnove za njeno adekvatno obavljanje, te dodatno jačanje nadzora banaka uopće.

2.2. KONTROLA BANAKA PUTEM IZVJEŠTAJA (OFF-SITE KONTROLA)

Kontrolu, odnosno nadzor banaka putem izvještaja obavlja Odjel za off-site kontrolu i isti obuhvata: prikupljanje, pregled, kontrolu i analizu finansijskog i operativnog stanja banaka na osnovu podataka iz regulatornih izvještaja banaka koje je propisala Agencija, zatim korištenjem podataka iz izvještaja drugih institucija, izvještaja eksternih revizora o obavljenoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja banaka, te ostalih podataka i informacija koje banke dostavljaju na zahtjev Agencije i svih drugih raspoloživih podataka o poslovanju banaka u FBiH i njihovom finansijskom stanju.

Cilj ovih analiza je kontinuirano praćenje i nadzor finansijskog stanja i kvaliteta poslovanja svake banke pojedinačno i ukupnog bankarskog sistema FBiH, zatim kontrola zakonitosti rada banaka i primjene propisa i održavanja standarda propisanih odlukama Agencije.

U 2011. godini, u skladu sa Programom rada Agencije za 2011.godinu, Odjel je proveo sljedeće aktivnosti:

- (1) pregled, kontrolu i analizu dostavljenih izvještaja i svih ostalih raspoloživih informacija i dokumentacije, te su na osnovu istih urađene finansijske analize banaka;
- (2) učestvovanje u postkontrolnom nadzoru banaka praćenjem izvršenja naloženih mjera na osnovu informacija i dokumentacije dostavljene od strane banke;
- (3) poduzimanje korektivnih mjera prema bankama (pismo upozorenja ili rješenje o izdavanju pismenog naloga s konkretnim mjerama i rokovima za otklanjanje nepravilnosti i nezakonitosti utvrđenih kontrolom dostavljenih izvještajnih podataka, uz podnošenje prijedloga za pokretanje prekršajne prijave);
- (4) izrada sveobuhvatnih kvartalnih informacija o bankarskom sistemu FBiH;
- (5) izrada drugih pregleda, informacija i izvještaja za potrebe Agencije i eksternih korisnika u zemlji i inostranstvu;
- (6) dostavljanje kvartalnih podataka CBBiH i Misiji MMF-a u BiH za FSIs (indikatore finansijske stabilnosti) i makro stres testove (po metodologiji CBBiH i MMF-a);
- (7) saradnja i razmjena informacija kroz standardizovane forme izvještaja sa nadležnim institucijama-regulatorima zemalja u kojima je sjedište bankarskih grupa kojima pripadaju banke iz FBiH;
- (8) unapređenje izvještajne funkcije i nadzora banaka putem propisanih izvještaja (informatička podrška za tri nova izvještajna obrasca, razvoj i poboljšanje baze podataka i izrada novih upita, kreiranje dodatnih izvještaja i pregleda, izmjena i dopuna postojećih izvještajnih formi itd.);
- (9) izrada Priručnika za off-site supervizore;
- (10) učestvovanje u izradi izmjena i dopuna relevantnih podzakonskih akata Agencije i uputstva za primjenu istih, a vezano za stupanje na snagu novog Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, na osnovu kojeg su banke dužne sačinjavati i prezentirati finansijske izvještaje u skladu sa MRS-om i MSFI;
- (11) učestvovanje u pripremi, davanju mišljenja i komentara na prijedloge novih ili izmjene važećih propisa Agencije, akte dostavljene od drugih institucija itd.;
- (12) održavanje sastanaka sa predstavnicima banaka, eksternim revizorima, CBBiH, AOD, ABRS, MMF-a i drugih stranih finansijskih institucija i sl.

2.2.1. Nadzor banaka putem propisanih izvještaja

U skladu sa dinamikom dostavljanja propisanih izvještaja, Agencija je redovno vršila pregled i kontrolu izvještaja, ostalih informacija i podataka o poslovanju banaka i na osnovu istih analizirala finansijsko stanje banaka, trendove u poslovanju i rizike kojima su banke izložene. Od ukupno 19 banaka redovan nadzor se vršio nad 17 banaka (dvije banke su pod privremenom upravom) i Razvojnou bankom FBiH.

Bankarski sektor je u 2011. godini, kao i u 2010. godini, poslovao u otežanim uvjetima, i dalje pod jakim uticajem globalne finansijske i dužničke krize i efekata i posljedica istih na finansijski i realni sektor u BiH. Iako su negativni trendovi ublaženi, u 2011. godini rast i razvoj bankarskog sektora

stagnira, rast kreditnog rizika je nastavljen i kao posljedica toga rast rizika kapitala kod nekoliko banaka, dok je kod većine banaka došlo do pozitivnih kretanja u segmentu profitabilnosti. Finansiranje iz inostranstva je značajno smanjeno, a finansijska i kapitalna podrška iz bankarskih grupacija u čijem su vlasništvu banke iz FBiH je značajno reducirana. Sve to je dovelo do pogoršanja ročne strukture izvora, što posljedično, uz rastući kreditni rizik, rezultira i porastom rizika likvidnosti. Stoga su ovi segmenti bili pod pojačanim nadzorom kod nekoliko banaka, kod kojih je procijenjeno da su naročito osjetljive na ove rizike. Generalno, fokus off-site nadzora u 2011. godini bio je na kreditnom riziku, riziku kapitala i likvidnosti.

Kao i prethodnih godina, pod posebnim, pojačanim nadzorom bile su banke za koje je utvrđeno da imaju značajne slabosti i probleme, odnosno nesigurno i nesolidno finansijsko stanje, što je rezultiralo nezadovoljavajućim poslovanjem ili koje imaju slabosti i probleme u određenim rizičnim segmentima poslovanja (najviše kvalitet aktive i koncentracije kreditnog rizika) i kojima je Agencija naložila poduzimanje mjera i aktivnosti za otklanjanje i poboljšanje ukupnog poslovanja i/ili pojedinih rizičnih segmenata, a u skladu s usvojenom supervizijskom strategijom nadzora tih banaka u postkontrolnom postupku. Ostale banke su kontinuirano nadzirane putem pregleda i analize podataka iz regulatornih izvještaja, zatim dokumentacije, informacija i dodatnih izvještaja koje su banke dostavljale po nalogu Agencije, kao i ostale dostupne dokumentacije iz drugih odjela Agencije.

U 2011.godini obavljene su sljedeće aktivnosti planirane Programom rada:

- (1) Sačinjene su 72 kvartalne finansijske analize za 18 banaka (17 komercijalnih banaka u FBiH i Razvojna banka FBiH), koje su bile u redovnom nadzoru i to na sljedeće finansijske datume: 31.12.2010. godine, 31.3.2011. godine, 30.6.2011. godine i 30.9.2011. godine. Od navedenih, za 12 banaka sačinjene su detaljnije finansijske analize u procesu pripreme za on-site kontrole (za 5 obimnih-sveobuhvatnih i 7 ciljanih po riziku-segmentu poslovanja);
- (2) Kontinuirani off-site nadzor u redovnom postkontrolnom postupku proveden je nad 8 banaka, praćenjem izvršavanja naloženih mjera za otklanjanje uočenih nepravilnosti i neusklađenosti u njihovom poslovanju. Urađeno je 13 internih informacija za odgovorne on-site supervizore o izvršenom nadzoru banaka u okviru off-site postkontrolnog postupka;
- (3) Pod pojačanim nadzorom bilo je 6 banaka kod kojih je on-site kontrolom utvrđena visoka izloženost kreditnom riziku i slabosti u praksama upravljanja istim ili su nastavljeni negativni trendovi i pogoršanje kvaliteta kreditnog portfolia. Ove banke imale su obavezu češćeg izvještavanja Agenciji i dostavljanja dodatne dokumentacije o poduzetim i realiziranim aktivnostima na smanjenju nekvalitetne aktive i poboljšanju kvaliteta aktive i praksi upravljanja kreditnim rizikom. Urađeno je 20 informacija za odgovorne on-site supervizore o izvršenom nadzoru ovih banaka;
- (4) Četiri banke, kod kojih su on-site kontrolom i kontinuiranim off-site nadzorom utvrđene ozbiljne slabosti u poslovanju i slabe prakse upravljanja svim rizicima, bile su pod pojačanim nadzorom i imale obavezu da češće izvještavaju Agenciju o poduzetim i provedenim mjerama na poboljšanju ukupnog operativnog i finansijskog stanja banke. Urađeno je 15 detaljnih internih informacija o postupanju banke i efektima naloženih mjera;
- (5) Izvršena kontrola tačnosti dostavljenih izvještaja banaka za 2010.godinu i provjera poređenjem s izvještajima o obavljenoj eksternoj reviziji finansijskih izvještaja za 2010.godinu, koju je dostavilo 19 banaka;
- (6) Zaposlenici iz Odjela participirali su na više sastanaka sa predstavnicima banaka, vezano za izvještavanje i/ili probleme i nejasnoće koje su bile rezultat značajnih promjena u određenim segmentima poslovanja, zatim uočene negativne trendove u određenim segmentima ili ukupnom poslovanju, izvršavanje naloženih mjera i aktivnosti koje je banka poduzela u cilju otklanjanja nepravilnosti i slabosti u poslovanju i sl.

U 2011.godini, na osnovu prijedloga Odjela, Agencija je prema bankama poduzela sljedeće nadzorne i korektivne mjere:

- (1) za dvije banke izdala pismene naloge sa rokovima za usklađivanje s propisanim minimalnim standardima i ograničenjima i to:

- za jednu banku nalog za otklanjanje prekoračenja devizne pozicije;
  - za jednu banku nalog za klasifikaciju i izdvajanje dodatnih rezervi za određene stavke aktive koje je banka stekla u procesu realizacije odredbi sporazuma potpisanog s drugom bankom.
- (2) za jednu banku podnesena je prekršajna prijava zbog ročne neusklađenosti stavki finansijske aktive i obaveza.
- (3) za 5 banaka izdala 7 pismenih upozorenja koja su se odnosila na razne segmente poslovanja i to:
- jednoj banci tri pismena upozorenja zbog: netačnog izvještavanja o strukturi regulatornog kapitala, dostavljenog operativnog plana za smanjenje nekvalitetne aktive, koji suštinski i formalno nije ispunjavao nalogom postavljene zahtjeve Agencije i kašnjenja u dostavi propisanih izvještaja;
  - za dvije banke zbog pogoršanja ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza i pokazatelja likvidnosne pozicije;
  - jednoj banci zbog ročne neusklađenosti stavki finansijske aktive i obaveza;
  - jednoj banci zbog nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika.

2.2.2. Izrada informacija o bankarskom sistemu FBiH

Nakon kontrole i obrade izvještaja banaka, sačinjeno je ukupno 5 informacija o bankarskom sistemu u FBiH za potrebe rukovodstva i organa upravljanja Agencije i u svrhu eksternog izvještavanja u skladu sa zakonom i to:

- 2 godišnje Informacije o bankarskom sistemu FBiH na dan 31.12.2010. godine (po privremenim i konačnim podacima);
- 3 kvartalne Informacije o bankarskom sistemu FBiH sa stanjem 31.3., 30.6. i 30.9.2011. godine;

Po zaključku Upravnog odbora Agencije sačinjene su 2 informacije o:

- otplati kredita na teret jemaca sa stanjem 31.12.2010.godine; i
- zastupljenosti švajcarskih franaka kod banaka u FBiH, uticaj na bankarski sistem i finansijski položaj pojedinih banaka, sa stanjem na dan 30.6.2011.godine.

Analize su urađene na osnovu izvještajnih podataka koje banke kvartalno, u skladu s Odlukom, dostavljaju Agenciji i dodatnih podataka koje su banke dostavile na zahtjev Agencije.

2.2.3.Ostali poslovi

U skladu za zahtjevima i potrebama, Odjel je obavljao i ostale poslove od kojih su najznačajniji:

- (1) Izrada Priručnika za off-site supervizore, kao jedan od najvažnijih i najkompleksnijih projekata, koji je urađen od strane zaposlenika u Odjelu. Priručnik je osnovni alat za rad supervizora i predstavlja vodič u svakodnevnom radu, čime se osigurava konzistentnost i standardiziranost procedura, pravila i postupaka u radu off-site supervizora i njihova dosljedna primjena u praksi;
- (2) Saradnja i razmjena informacija sa supervizorskim institucijama zemalja u kojima je sjedište roditeljskih kompanija (matica) banaka iz FBiH i učestvovanje na supervizorskom koledžu za NLB Grupu u Sloveniji. Za četiri banke, članice grupacija iz Austrije, regulatornoj instituciji u Austriji dostavljene su 4 redovne kvartalne supervizorske informacije (Newsletter) za potrebe nadzora banaka na konsolidovanom osnovu (ukupno 16 Newslettera-a);
- (3) U saradnji s MMF-om, CBBiH i ABRS u 2011. godini nastavljen je projekt provođenja stres testova za procjenu nivoa otpornosti bankarskog sektora na stres, koji je MMF započeo sredinom 2009. godine, sa ciljem dobijanja agregiranih podataka za rekapitalizaciju banaka i potrebe finansiranja. Agencija je u 2011. godini dostavila CBBiH i Misiji MMF-a podatke za testove likvidnosti i za testove osjetljivosti na stres, pojedinačno po bankama, za 2010.godinu i kvartalne podatke za 2011.godinu. Sredinom 2011.godine Agencija je održala pojedinačne sastanke sa 6 banaka, kod kojih su rezultati stres testa na podacima sa 31.12.2010. godine pokazali su potrebu

za dokapitalizacijom. Predstavnicima banaka upoznati su sa metodologijom modela, pretpostavkama koje su korištene za projekcije osnovnog i ekstremnog scenarija, te rezultatima stres testa, a od vlasnika banaka je zatraženo očitovanje u smislu aktivnosti i mjera koje se planiraju poduzeti u pravcu jačanja kapitalne osnove i održavanja nivoa kapitala adekvatnog postojećoj i potencijalnoj izloženosti riziku i stepenu i kompleksnosti rizika kojima je banka izložena u poslovanju;

- (4) U 2011. godini pojačana je saradnja s Misijom MMF-a u okviru Stand by aranžmana, predstavnici Misije imali su tri posjete u okviru kojih su održani sastanci na kojima je analizirano stanje, trendovi i promjene u bankarskom sistemu FBiH, i to posebno sljedeća rizična područja poslovanja banaka: kreditni rizik-zbog pada kvaliteta kredita i rasta nenaplativih potraživanja, što je zbog daljeg uticaja globalne finansijske krize nastavljeno i u 2011. godini, zatim kapital i adekvatnost kapitala i likvidnost. Agencija je i u 2011. godini redovno izvještavala Misiju MMF-a o kapitalu (kvartalno) i ročnoj usklađenosti i deviznoj poziciji banaka (mjesečno);
- (5) Kroz tehničku pomoć MMF-a otpočeo je projekt razvoja modela za mikro stres testove, stres testove za pojedinačne banke;
- (6) Redovno kvartalno dostavljanje izvještaja o FSIs (indikatori finansijske stabilnosti) CBBiH za pojedinačne banke u FBiH;
- (7) Nastavljen je pojačan nadzor likvidnosti banaka u FBiH, putem dnevnog izvještavanja Agencije o poziciji likvidnosti, sedmičnog o štednim depozitima stanovništva i mjesečnog o ročnoj usklađenosti finansijske aktive i obaveza. Također, posebno je praćen nivo izloženosti u izvorima (depozitnim i kreditnim) prema grupaciji, za banke potpisnice tzv. „Bečke inicijative“;
- (8) Saradnja i korespondencija s ostalim institucijama u zemlji i inostranstvu (CBBiH, ABRS, AOD, Ured SB u BiH, Vijeće ministara BiH-EPPU-Jedinica za ekonomsko planiranje i implementaciju srednjoročne razvojne strategije, Privredna komora Kantona Sarajevo, EBRD, BSCEE itd.);
- (9) Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama (ECB) i drugim nacionalnim regulatorima (Bankom Francuske) na jačanju kapaciteta za off-site nadzor banaka;
- (10) Rad na metodologiji izvještaja, kreiranje novih izvještajnih tabela. Zbog izmjene propisa vezano za primjenu Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH (MRS-a 39) došlo je do značajnih promjena i u izvještajnim obrascima. U 2011. godini propisana su 3 nova izvještajna obrasca (izvještaj o klasifikaciji stavki aktive, izvještaj o klasifikaciji vanbilansnih stavki, izvještaj o potraživanjima od državne i entitetskih vlada), a u 9 izvještajnih tabela izvršene su određene izmjene i dopune;
- (11) Dostava instrukcija bankama i pojašnjenja za određene izvještajne tabele i sl.

2.3. IZMJENE POSTOJEĆE I DONOŠENJE NOVE REGULATIVE

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 83/09), banke su dužne sačinjavati i prezentirati finansijske izvještaje u skladu sa MRS i MSFI, pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine primjenjuje MRS 39-Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje.

Imajući u vidu navedene zakonske promjene, kao i donošenje pratećih podzakonskih propisa (kontni okvir i pravilnik o njegovoj primjeni kao i pravilnik o sadržaju i formi finansijskih izvještaja) od strane Ministarstva finansija/financija FBiH, u cilju usaglašavanja sa istim, kao i da bi se osigurala harmoniziranost propisa sa ABRS-om, Agencija je u decembru 2010. godine usvojila izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji. U januaru 2011. godine usvojeno je i Uputstvo o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke, kojim se bliže uređuje način primjene izmijenjene regulative.

Na osnovu obavljene rasprave i usaglašenih stavova sa UBBiH, u decembru 2011. godine, izvršene su određene izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka i Odluke o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka, kao i Uputstva o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke.

Polazeći od inicijative UBBiH i prijedloga Mjera za oživljavanje kreditne aktivnosti banaka u cilju podrške privredi, u oktobru 2011. godine, izvršene su izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka, Odluke o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka i Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo FBiH, a u cilju drugačijeg regulatornog tretmana potraživanja od državne i entitetskih vlada (ponderisanja navedenih potraživanja-0%, ograničenja kod ukupne izloženosti kreditnom riziku - 300% u odnosu na osnovni kapital, kao i izuzeća od obaveze formiranja rezervi za kreditne gubitke).

U cilju ublažavanja efekata ekonomske i finansijske krize, Upravni odbor Agencije je u junu 2009. godine donio Odluku o privremenom reprogramu kreditnih obaveza fizičkih lica i postupanje banaka u FBiH, a u decembru 2009. godine Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama. Cilj navedene privremene mjere je bio da se bankama omoguće blaži uslovi za reprogramiranje postojećih potraživanja od fizičkih i pravnih lica (kvalitetnih dužnika koji su u privremenim poteškoćama zbog djelovanja ekonomske krize), a da se istovremeno ne povećavaju rezerve za kreditne gubitke (u daljem tekstu: RKG), kao i cijena kredita i troškovi za dužnika. Imajući u vidu da su efekti globalne finansijske i dužničke krize još izraženi u realnom sektoru BiH, da je oporavak privrede u toku 2011. godine usporen, a da su ranija predviđanja o rastu BDP-a za 2012. godinu značajno reducirana, Agencija je privremenu mjeru produžila za još jednu godinu, odnosno do 31.12.2012. godine.

Imajući u vidu da je korištenje informacione tehnologije u svim aspektima bankarskog poslovanja stvorilo veliku ovisnost o informacionoj tehnologiji i da povećani rizik informacionog sistema proizilazi iz neprimjerenog korištenja i upravljanja resursima informacionog sistema pa je, prema tome, potrebno posvetiti veliku pažnju upravljanju informacionim sistemom, kao sastavnom dijelu upravljanja bankom u cjelini, Agencija je u decembru 2011. godine donijela Odluku o minimalnim standardima upravljanja informacionim sistemima u bankama. Navedena Odluka je pripremljena na osnovu uputa i preporuka Bazeskog komiteta za superviziju banaka (u daljem tekstu: BCBS) kako treba razviti efektivan i kvalitetan sistem upravljanja i kontrole rizicima, a imajući u vidu i iskustva drugih regulatora iz zemalja u okruženju, koji su također prepoznali rizike koji proizilaze iz neadekvatnog i neprimjerenog upravljanja informacionim sistemom, pa su kroz posebnu regulativu obuhvatili i ovaj segment poslovanja banaka. Ovom Odlukom se po prvi put i na sistematičan način reguliše i ovaj segment poslovanja banaka i upravljanje rizicima koji proizilazi iz korištenja informacionog sistema.

S obzirom na veliki uticaj eksternalizacije (ugovornog povjeravanje obavljanja aktivnosti banke drugim pružaocima usluga) u poslovanju banaka, pogotovo u slučaju eksternalizacije van teritorije BiH, rizik vezan uz eksternalizaciju i potrebu da banke na adekvatan način upravljaju navedenim procesima i rizicima, Agencija je u decembru 2011. godine donijela i Odluku o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom, kojom se utvrđuju minimalni standardi koje je banka dužna da osigura u postupku provođenja i upravljanja eksternalizacijom i rizicima koji mogu proisteći iz eksternalizacije.

III. RAD SA BANKAMA U POSEBNOM STATUSU

U protekloj godini Agencija je, putem Sektora za nadzor banaka u posebnom statusu, vodila sve poslove vezane za preuzimanje i vođenje privremenih uprava i likvidacionih postupaka banaka, kao i postupak skrbništva nad imovinom i dokumentacijom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo.

U 2011. godini Agencija je vodila postupak privremene uprave u dvije banke. Likvidacioni postupak vođen je u četiri banke, kojima je u ranijim godinama ukinuta bankarska dozvola, zbog neispunjavanja zakonom propisanih uslova poslovanja. Krajem 2011. godine, započet je postupak okončanja likvidacije jedne banke. Pored ovih postupaka, u ime Ministarstva finansija/financija FBiH vođen je i postupak skrbništva nad imovinom i dokumentacijom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo.

Agencija je u 2011. godini obavila sve poslove vezano za realizaciju privremenih i likvidacionih postupaka: pratila rad i saradivala sa bankama u posebnom statusu; na zahtjev privremenih i likvidacionih upravnika blokirala račune neurednih dužnika; učestvovala u pregovorima sa povjericima i dužnicima banaka u posebnom statusu; vršila kontrole i analize mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja; provodila nadzor rada privremene i likvidacione uprave u bankama; pripremala materijale i izvještaje za organe Agencije i institucije FBiH; predlagala i učestvovala u realizaciji donesenih rješenja za banke; pružala pomoć i podršku privremenim i likvidacionim upravicima na iznalaženju potencijalnih investitora za banke u posebnom statusu.

Sektor Agencije za nadzor banaka u posebnom statusu je, u skladu sa Programom rada Agencije za 2011. godinu, izvršio planirane aktivnosti.

Banke koje su u 2011. godini bile u ovom posebnom statusu nadzora Agencije su:

3.1.POSTUPCI PRIVREMENE UPRAVE

3.1.1. Postbank BH-Poštanska banka BiH dd Sarajevo

U toku 2011. godine, pored utvrđivanja finansijskog stanja, identifikovanja i saniranja djelatnih područja zbog kojih je Banka poslovala sa gubitkom, Privremena uprava je u cilju rješenja statusa Banke, dana 17.2.2011. godine, objavila Javni poziv potencijalnim investitorima za dokapitalizaciju Banke. Pored toga, na 13 adresa potencijalnih investitora koji su ranije iskazivali interes za Banku, dostavljen je tekst objavljenog Javnog poziva (bosanska i engleska verzija). Ovaj javni poziv nije uspio iz razloga što nije bilo ponuda u skladu sa objavljenim javnim pozivom.

Privremena uprava je u maju 2011. godine izvršila pripremu objave drugog javnog poziva za dokapitalizaciju, pripajanje, spajanje ili za prodaju imovine uz otkup obaveza Banke. Međutim, na pismeni zahtjev premijera Vlade FBiH od 16.5.2011. godine, obustavljeno je objavljivanje novog Javnog poziva, dok se o Banci ne očituje Vlada FBiH.

Vodeći računa o gore navedenom dopisu premijera Vlade FBiH, Privremena uprava je u cilju priprema za iznalaženje rješenja statusa Banke nastavila komunikaciju sa potencijalnim investitorom JP BH Pošta, kao i sa drugim potencijalnim investitorima, u cilju prikupljanja podataka za ocjenu zainteresiranosti investitora, ekonomske opravdanosti ulaganja i budućih perspektiva Banke.

Do očitovanja Vlade FBiH, nastavljeno je provođenje postupka privremene uprave. Poduzete su aktivnosti na naplati dospjelih potraživanja, tako što je nakon pismenih opomena izvršena blokada računa neurednih dužnika Banke.

U cilju poboljšanja finansijskog stanja, Banka je posvetila posebnu pažnju smanjenju troškova, te povećanju prihoda po osnovu zaključenih ugovora sa BH Poštom o obavljanju mjenjačkih poslova.

Tokom 2011. godine vođeni su sudski sporovi koje su pokrenuli zaposlenici Banke protiv Banke, po osnovu neisplaćenog dijela plaće za period od prije uvođenja Privremene uprave, u skladu sa Kolektivnom ugovorom za granu finansija.

Na osnovu Presude Općinskog suda Sarajevo od 28.12.2011.godine u korist 55 zaposlenika za period od 2007. do 2010. godine, Banka je u obavezi isplatiti po osnovu razlike plaća po Kolektivnom ugovoru iznos od 3.000 hiljade KM, uvećan za zatezne kamate, poreze i druge troškove.

Ova Presuda Općinskog suda Sarajevo protiv Banke za dio zaposlenika, kao i potencijalne tužbe ostalih zaposlenika Banke po istom osnovu, dodatno opterećuju finansijsko stanje i buduće perspektive Postbank BH u privremenoj upravi.

3.1.2. Hercegovačka banka dd Mostar

Privremena uprava u Hercegovačku banku d.d. Mostar uvedena je 6.4.2001. godine, Odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 96/01 od 5.4.2001.godine („Službene novine

FBiH“, broj: 12, od 6.4.2001.godine). Za privremenog upravnika imenovana je gospođa Toby Robinson.

Nakon što je Visoki predstavnik za BiH u decembru 2006. godine prenio vođenje ovog postupka na Agenciju, započeta je aktivnost na preuzimanju i vođenju postupka. U 2011. godini aktivnosti su usmjerene na smanjenje troškova postupka, pokušaja naplate dugova i rješavanje problema u supsidijarnim licima.

Najteže probleme Privremene uprave tokom 2011. godine, kao i u ranijem periodu, predstavlja pravna nesigurnost po pitanju vlasništva Banke na imovini Terminala tečnih goriva Dretelj Čapljina, koji je Vlada FBiH Odlukom br. 522/06 od 7.9.2006. godine, ustupila firmi Terminali FBiH doo, kao i pitanje sanacije i nastavka poslovanja supsidijara Banke.

Imajući u vidu činjenicu da Banka, zbog neispunjavanja minimalnih uslova predviđenih Zakonom, ne obavlja redovne bankarske poslove i da nema redovne prihode za pokriće troškova postupka, Privremena uprava je pokušala riješiti status Banke putem javnog poziva za dokapitalizaciju, prodaju ili spajanje ili pripajanje Banke.

Kako postoji pravna nedorečenost i pravna nesigurnost vezano za pitanje statusa objekta Terminali Dretelj, a time i za konačno rješenje pitanja prodaje Banke i obima namirenja depozitara, Agencija je po zaključku Upravnog odbora Agencije, a imajući u vidu stavove, zaključke i očekivane aktivnosti Vlade FBiH po istom, obustavila postupak prodaje Hercegovačke banke dd Mostar u Privremenoj upravi, dok se ne riješi pitanje vlasništva nad terminalom Dretelj, kao značajnog faktora.

Značaj rješenja ovog pitanja očituje se u činjenici da Banka posjeduje ZK izvatke sa upisanim vlasništvom na ovoj imovini, a koju je Vlada FBiH Odlukom iz 2006. godine, bez naknade i obeštećenja Banke, ustupila firmi Terminali FBiH d.o.o. Ovim se značajno umanjuje vrijednost Banke i interes potencijalnih investitora, što ima uticaja i na obim namirenja povjerilaca Banke. Iz razloga očekivanog rješenja statusa Terminala tečnih goriva Dretelj i zaštite Bančine imovine, a time i zaštite interesa depozitara i drugih vjerovnika Banke, nastavljen je postupak Privremene uprave u Hercegovačkoj banci dd Mostar.

S obzirom da Hercegovačka banka dd Mostar u Privremenoj upravi ne može ostvarivati dovoljno prihoda za pokriće troškova Privremene uprave i troškova održavanja naftnog terminala Dretelj Čapljina, Agencija je tokom 2011.godine, kao i prethodnih godina, više puta inicirala Vladu FBiH za održavanje sastanka na temu rješenja statusa i vlasništva nad Terminalom tečnih goriva Dretelj Čapljina. I pored svih napora Agencije, do kraja 2011. godine ovo pitanje nije riješeno.

Agencija za nadzor osiguranja FBiH uvela je mjere preustroja i imenovala privremenog upravnika u supsidijarnom društvu Banke, Hercegovina osiguranje dd Mostar. S obzirom da je Banka vlasnik Hercegovina osiguranja sa 97% udjela stečenog 2005. godine i prije prijenosa ovog postupka na Agenciju, Privremena uprava Banke aktivno prati mjere i aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja FBiH i od Općinskog suda u Mostaru imenovanog likvidacionog upravnika društva Hercegovina osiguranje dd Mostar.

3.2. POSTUPCI LIKVIDACIONIH UPRAVA

3.2.1. Una Banka dd Bihać

U postupku privremene uprave, nakon uspješno provedene prodaje imovine i obaveza Banke, riješene su obaveze banke po depozitima u 100% iznosu, kao i ostale obaveze u 66% iznosu, što ukupno iznosi 83% izmirenih obaveza Banke. Pored navedenog, zbrinuti su zaposlenici Banke i nastavljena bankarska djelatnost na području dosadašnjeg djelovanja Una banke d.d. Bihać.

Na preostalom dijelu imovine u iznosu od 7.828 hiljada KM i obaveza u iznosu od 3.074 hiljade KM, otvoren je likvidacioni postupak.

Tokom 2011. godine Likvidaciona uprava Una banke dd Bihać je utvrdila stanje likvidacione imovine i obaveza Banke, te buduću perspektivu postupka unovčavanja imovine i likvidacije obaveza Banke. Likvidaciona uprava Banke je u 2011.godini preuzela i vodi sudske sporove koji se vode protiv

Banke, kao i sporove Banke protiv dužnika, u cilju naplate potraživanja i izmirenja likvidacionih obaveza.

Zbog dugotrajnosti sudskih postupaka, potvrđeno je postojanje značajnog dijela preostale imovine i obaveza koje se ne mogu likvidirati u razumnom vremenskom roku, čime su se stekli uslovi iz člana 59. Zakona o bankama, da Agencija podnese nadležnom sudu zahtjev za pokretanje postupka stečaja nad preostalom imovinom Banke u likvidaciji.

Agencija je razmatrala Izvještaj i Prijedlog likvidacionog upravnika za otvaranje stečajnog postupka nad preostalom imovinom Banke u likvidaciji, u kojem je potvrđeno da je prijedlog dopušten, da postoje stečajni razlozi i da će imovina Banke biti dovoljna da pokrije troškove postupka.

U skladu sa Zakonom o bankama, Agencija je prihvatila prijedlog likvidacionog upravnika i dana 17.11.2011. godine podnijela nadležnom sudu u Bihaću zahtjev za pokretanje postupka stečaja nad imovinom društva Una banka dd Bihać u likvidaciji.

3.2.2. Gospodarska banka dd Mostar

Likvidaciona uprava je u 2011. godini poduzela aktivnosti i mjere na osiguravanju dokumentacije o vlasništvu nad imovinom Banke, radi stvaranja uslova za postupak uknjižbe vlasništva i unovčavanja likvidacione imovine Banke.

Osnovna problematika dosadašnjeg toka vođenja likvidacionog postupka je u sporosti procesa pribavljanja valjane dokumentacije i dokazivanja prava vlasništva Banke na imovini, kao i uknjižbe poslovnih objekata u vlasništvo Banke, što je i razlog poništenja ranije objavljenog javnog poziva za prodaju jednog objekta Banke.

U cilju ubrzanja postupka pribavljanja pravovaljanih dokaza o vlasništvu poslovnih prostora, Banka je u ovom periodu angažovala i advokatski ured u Mostaru.

Tokom 2011.godine pripremljene su i dokumentovane evidencije koje se odnose na likvidacionu imovinu i likvidacione obaveze Banke, te se njihovo unovčavanje i likvidacija očekuje nakon okončanja postupka utvrđivanja i uknjižbe vlasništva na imovini.

3.2.3. Komercijalna banka dd Tuzla

U postupku privremene uprave, riješeni su depoziti i druge obaveze banke u 85% iznosu. Na preostalom dijelu imovine od 10.978 hiljada KM i obaveza u iznosu od 13.786 hiljada KM, otvoren je likvidacioni postupak.

Aktivnosti likvidacionog upravnika u 2011. godini svedene su na vođenje sudskih sporova i pokušaje naplate preostalih potraživanja banke, te učešće u sporovima vezanim za naplatu potraživanja koje je preuzela UniCredit bank dd Mostar.

U narednom periodu se očekuje naplata potraživanja od Gospodarske banke dd Mostar u likvidaciji i izmirenje dijela obaveza iz prvog i četvrtog reda prioriteta, čime bi se stekli preduslovi za okončanje ovog postupka.

3.2.4. BH banka dd Sarajevo

U 2011. godini vođene su aktivnosti na naplati potraživanja od dužnika Banke putem slanja opomena i učestvovanja i praćenja sudskih postupaka protiv utuženih dužnika Banke.

Angažman Likvidacione uprave u 2011. godini odnosi se na legalizaciju poslovnog objekta „Cenex“ Sarajevo u Paromlinskoj ulici, koji je sada u posjedu Banke, sa ciljem uknjiženja istog u katastar Općine Novo Sarajevo, a potom i u zemljišne knjige kod Općinskog suda u Sarajevu.

Likvidaciona uprava Banke, i pored pokrenutog sudskog spora protiv Općine Novo Sarajevo, zbog ometanja legalizacije poslovnog prostora, pokušava i direktnim pregovorima sa Općinom iznaći vansudsko rješenje problema.

Značaj legalizacije ovog objekta je u tome što će se njegovom legalizacijom, a zatim prodajom, osigurati značajna sredstva i isplata četvrte tranše obaveza prema povjericima Banke.

3.3.POSTUPAK SKRBNIŠTVA NAD IMOVINOM LJUBLJANSKE BANKE DD LJUBLJANA - GLAVNA FILIJALA SARAJEVO

Ministarstvo finansija/financija FBiH je u postupku privatizacije Ljubljanske banke dd Sarajevo, preuzelo obavezu staranja nad imovinom i dokumentacijom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo i u tom cilju je ustanovilo institut „Skrbništva“. Imovina filijale koja je obuhvaćena skrbništvom obuhvata poslovne prostore, kao i njenu opremu i inventar. Vođenje ovog postupka povjerilo je Agenciji, koja je shodno „Sporazumu“ imenovala Skrbnika kao stručno lice za vođenje postupka skrbništva, te je formirana stručna Komisija za praćenje aktivnosti u ovom postupku. Pored brige o imovini, Skrbnik je obavljao sve poslove vezane za period poslovanja filijale, kao što je knjigovodstveno evidentiranje promjena na imovini, davanja podataka o staroj deviznoj štednji, podataka o hipotekama za ranije uzete kredite, saradnje sa sudovima i ostalim institucijama.

Tokom 2011.godine, kao i ranijih godina, Skrbnik je mjesečno izvještavao Ministarstvo finansija/financija FBiH o stanju i postupku skrbništva nad imovinom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo.

S obzirom da je 30.9.2011. godine istekao rok od 5 godina date suglasnosti od strane Vlade FBiH na Sporazum i privremeno korištenje poslovnih prostora Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo, ustupljenih Mojoj banci dd Sarajevo, Agencija je dana 19.9.2011. godine Ministarstvu finansija/financija FBiH, dostavila Izvještaj o izvršenom skrbništvu nad imovinom Ljubljanske banke dd Ljubljana - Glavna filijala Sarajevo.

Vlada FBiH je na 19. sjednici održanoj 22.9.2011. godine, pod brojem V 979/2011 donijela Zaključak kojim se prihvata Izvještaj o skrbništvu nad imovinom Ljubljanske banke dd Ljubljana-Glavna Filijala Sarajevo i ubuduće poslove skrbništva obavljat će Služba za zajedničke poslove organa i tijela FBiH, počev od 30.11.2011. godine, odnosno od 31.12.2011. godine, po izmjeni Zaključka Vlade FBiH br.V 1349/11 od 7.12.2011. godine.

IV. SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

4.1. KONTROLE

Programom rada Agencije za 2011. godinu planirano je da u 2011. godini Sektor za kontrolu sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti izvrši 18 kontrola banaka: 8 kontrola usklađenosti poslovanja banaka sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (u daljem tekstu: SPNiFT) i 10 kontrola izvršenja datih naloga.

U 2011. godini izvršene su 24 kontrole: 8 kontrola usklađenosti poslovanja banaka sa standardima SPNiFT-a u bankama, 10 kontrola izvršenja naloga datih bankama i 6 kontrola usklađenosti poslovanja lizing društva sa standardima SPNiFT-a.

Međutim, kada se posmatra broj planiranih kontrola banaka kao planirani broj kontrola Sektora za 2011. godinu, Sektor je premašio planirani broj kontrola za 6 kontrola (planirano 18, a izvršeno 24), što je za 33% više u odnosu na planirani broj kontrola.

U narednoj tabeli daje se pregled planiranih i ostvarenih kontrola prema vrstama kontrole i po finansijskim institucijama:

R. br.	Vrsta kontrole	Planirano	Ostvareno	Procent (%)
1.	Kontrola usklađenosti poslovanja banaka	8	8	100
2.	Kontrola izvršenja naloga u bankama	10	10	100
3.	Ciljane kontrole u bankama	0	0	-
4.	Kontrola usklađenosti poslovanja MKO	0	0	-
5.	Kontrola usklađenosti poslovanja lizing društava	0	6	-
6.	Ukupno	18	24	133

Kontrole SPNiFT-a su izvršene u sljedećim bankama i nebankarskim finansijskim institucijama čiji je nadzor u nadležnosti Agencije:

a) Kontrole usklađenosti poslovanja banakasa standardima SPNiFT

R. br	Naziv banke	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kont.	Broj kontr./dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	BOR banka dd Sarajevo	2	27.01.-03.02.	6	3	2	22
2.	UniCredit Bank dd Mostar	2	14.02.-23.02.	8	5	3	45
3.	Sparkasse Bank dd Sarajevo	2	07.04.-15.04.	7	3	3	36
4.	NLB Tuzlanska banka dd Tuzla	2	30.05.- 03.06.	5	3	3	30
5.	IKBdd Zenica	2	07.07.-15.07.	7	3	2	24
6.	Hypo Alpe-Adria-Bank dd Mostar	2	05.09. - 16.09.	10	5	2	34
7.	ProCredit Bank dd Sarajevo	2	10.10. -14.10.	5	3	3	30
8.	Union banka dd Sarajevo	2	10.11. -18.11.	7	3	2	24

b) Kontrole izvršenja naloga

R. br	Naziv banke	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kont.	Broj kontr./dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	Turkish Ziraat Bank Bosnia dd Sarajevo	2	18.01. - 20.01.	3	2	2	14
2.	Vakufska banka dd Sarajevo	2	23.03. -25.03.	3	2	2	14
3.	PBSdd Sarajevo	2	09.05. - 12.05.	4	2	2	16
4.	Bosna Bank International dd Sarajevo	2	18.05. - 20.05.	3	2	2	14
5.	Intesa Sanpaolo banka dd BiH Sarajevo	2	27.06. - 30.06.	4	2	2	16
6.	KIB dd Velika Kladuša	1	23.08. - 25.08.	3	1	2	10
7.	Volksbank BH dd Sarajevo	2	27.09. - 29.09.	3	2	2	14
8.	Razvojna banka FBiH Sarajevo	1	25.10. - 26.10.	2	2	2	10
9.	Raiffeisen Bank dd BiH Sarajevo	2	07.12. - 09.12.	3	3	2	16
10.	Moja banka dd Sarajevo	2	19.12.-21.12.	3	2	3	14

c) Kontrole usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima SPNiFTA

R. br	Naziv banke	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk. postupka	Broj kont.	Broj kontr./dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	2	07.03. - 10.03.	4	2	2	16
2.	S-Leasing d.o.o. Sarajevo	2	27.04. - 29.04.	3	2	3	21
3.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	2	14.06. - 16.06.	3	3	2	16
4.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	2	25.07. - 27.07.	3	3	2	16
5.	Euroleasing dd Mostar	2	08.08. - 10.08.	3	3	2	16
6.	VBLeasing d.o.o. Sarajevo	2	28.11. - 30.11.	3	2	3	21

4.2. OSTALE AKTIVNOSTI

4.2.1. Radna grupa institucija BiH za SPNiFTA

Na 34. Plenarnoj sjednici MONEYVAL komiteta Vijeća Evrope, koja je održana u decembru 2010. godine, zaključeno je da se za narednu sjednicu (april 2011. godine) pripremi novi izvještaj o

napretku BiH u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. U vezi sa ovim zaključkom, Radna grupa institucija BiH za SPNiFT-a je poduzela određene aktivnosti, tako da je na 35. Plenarnoj sjednici MONEYVAL komiteta Vijeća Evrope Progres izvještaj BiH prihvaćen, uz obavezu da se sačini detaljan akcioni plan na prevazilaženju preostalih neusklađenosti. Vijeće ministara BiH je na sjednici održanoj 10.10.2011. godine usvojilo Akcioni plan, koji je Radna grupa pripremila na osnovu preporuka MONEYVAL komiteta. Radna grupa institucija BiH za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je na novembarskom sastanku razmatrala Akcioni plan i analizirala njegovu provedbu. Ovaj sastanak je predstavljao i pripremu delegacije BiH za sastanak MONEYVAL komiteta, koji je održan od 13. do 16. decembra 2011. godine. Bitno je naglasiti da BiH veoma teško izvršava obaveze koje postavlja MONEYVAL komitet, a tiču se postizanja usklađenosti zakonodavstva u BiH sa međunarodnim standardima SPNiFT-a, definiranim FATF preporukama i Evropskim direktivama. Naime, u BiH je prisutno veoma dugo kašnjenje, u nekim slučajevima se radi o periodu od 7 godina (Zakon o bankama), u donošenju propisa kojima bi se izvršilo potrebno usklađivanje, kako unutar države, tako i na međunarodnom planu.

4.2.2. Radna grupa za podršku službama za provođenje zakona i borbu protiv pranja novca

Radna grupa za podršku agencijama za provođenje zakona i borbu protiv pranja novca, koja je formirana u vezi sa aktivnostima na planiranju instrumenata za predpristupnu pomoć IPA 2012. - 2013. godine u skladu sa prioritetima Evropske komisije, održala je sastanke 06. i 21.12.2011. godine. Na prvom sastanku, od strane predstavnika RS-a, nisu prihvaćeni ponuđeni prijedlozi koje je sačinio SPO (glavni voditelj projekta za podršku službama za provođenje zakona i borbu protiv pranja novca). Na drugom sastanku su izvršena usklađivanja u vezi sa prijedlogom članova Radne grupe, tako da je definiran okvir koji će biti prosljeđen na usvajanje Evropskoj komisiji. Agencija je putem predstavnika iz ovog organizacionog dijela dala puni doprinos definiranju PIF-a (Project Identification fiche - dokument za identifikaciju projekta), koji se odnosi na podršku borbi protiv pranja novca.

V. NADZOR POSLOVANJA MKO

Nadzor poslovanja MKO u FBiH Agencija provodi putem Sektora za nadzor poslovanja MKO, koji je u 2011. godini obavljao navedene aktivnosti, kako slijedi:

5.1. POSLOVI KONTROLE POSLOVANJA MKO

5.1.1. Off-site kontrola

Kontrola MKO putem izvještaja (off-site kontrola) obavlja se u okviru Sektora za nadzor MKO, u skladu sa Zakonom o mikrokreditnim organizacijama (u daljem tekstu: ZoMKO), kao i predmetnim odlukama Agencije (Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija i Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji i rokovima izvještavanja, te Uputstvo za izradu izvještaja). Off-site kontrola obuhvata: prikupljanje, pregled, unos i analizu mjesečnih i kvartalnih izvještaja MKO na obrascima i u rokovima koje je propisala Agencija, prikupljanje i pregled izvještaja vanjskog revizora o obavljenoj reviziji godišnjih finansijskih izvještaja MKO i njihovih pisama rukovodstvu MKO, pregled ostalih podataka i informacija, te dodatno propisanih izvještajnih obrazaca koje MKO dostavljaju na zahtjev Agencije i svih drugih raspoloživih podataka o poslovanju MKO i njihovom finansijskom stanju. Na osnovu prikupljenih i analiziranih izvještaja MKO, podaci se konsoliduju u formi informacija o stanju u mikrokreditnom sektoru FBiH koje na kvartalnom nivou, u okviru off-site aktivnosti, priprema Sektor za nadzor MKO, odnosno usvaja Upravni odbor Agencije.

Analizom finansijskih izvještaja MKO omogućeno je kontinuirano praćenje i nadzor finansijskog stanja i poslovanja svake MKF pojedinačno i konsolidovano na nivou cjelokupnog mikrokreditnog sektora u FBiH, zatim kontrola zakonitosti rada MKO i primjene propisa, te praćenje stepena ispunjenosti standarda propisanih odlukama Agencije.

U 2011. godini, u skladu sa Programom rada Agencije za 2011. godinu, Sektor za nadzor MKO proveo je sljedeće aktivnosti u segmentu off-site kontrole:

1. unos, kontrola i analiza 204 mjesečna izvještaja o ponderisanim nominalnim i EKS po kreditima MKO, konsolidovanje mjesečnih izvještaja na nivou mikrokreditnog sektora, te praćenje trendova kretanja kamatnih stopa na mikrokredite, o kojima se na kvartalnom nivou (u okviru informacija) prezentiraju najviše, odnosno najniže kamatne stope u MKO;
2. unos, kontrola i analiza 704 izvještaja MKO, te konsolidovanje kvartalnih izvještaja na nivou mikrokreditnog sektora na osnovu izvještaja MKO koje su bile u redovnom nadzoru i to:
  - za 18 MKO na finansijski datum 31.12.2010. i 31.3.2011. godine,
  - za 17 MKO na finansijski datum 30.6.2011. i 30.9.2011. godine.
3. s obzirom da Sektor za nadzor MKO vrši i on-site i off-site kontrolu MKO, prilikom pripreme za on-site kontrole (obimne, ciljane ili kontrole izvršenja naloga), u okviru off-site aktivnosti, pripremaju se informacije o MKO-ima koje su predmet kontrole, na osnovu izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji, bilo na mjesečnom ili kvartalnom nivou;
4. kontinuirani off-site nadzor u redovnom postkontrolnom postupku provođen je nad 6 MKO (LOK MKF - praćenje izvršenja 45 izdatih naloga, MKF BOSANSKO SELO - 38 naloga, MKF MELAHA - 39 naloga, MKF VORTT-INVEST - 39 naloga, MKF EKI - 38 naloga i PRVA ISLAMSKA MKF - 15 naloga), praćenjem izvršavanja naloženih mjera za otklanjanje uočenih nepravilnosti i neusklađenosti u njihovom poslovanju u propisanim rokovima;
5. pregled izvještaja o obavljenoj eksternoj reviziji finansijskih izvještaja za 17 MKO na dan 31.12.2010. godine i 17 pisama rukovodstvu MKO, te praćenje objave 17 skraćenih revizorskih izvještaja u dnevnoj štampi za 2010. godinu;
6. izdato je 11 uputa, odnosno instrukcija u vezi izvještavanja MKO u segmentu kategorizacije portfolia, popunjavanja obrazaca otpisanih kredita, izdavanja saglasnosti za osnivanje/zatvaranje i promjenu adrese organizacionih dijelova, iskazivanja EKS-a, iskazivanja doniranih sredstava i strukture kapitala, popunjavanja izvještaja za prigovore klijenata i jemaca i sl;
7. održano je 9 sastanaka sa Odjelom EOP, na kojim su dogovarani koraci za razvoj programa za prikupljanje i procesuiranje izvještaja MKO kojem su, također, dostavljeni i konsolidovani istorijski izvještaji MKO završno sa trećim kvartalom 2011. godine, radi unosa u elektronski program na kojem od 2007. godine radi Odjel EOP, a koje je Sektor za nadzor MKO i do kraja 2011. godine unosio manuelno;
8. nakon unosa, pregleda i analize izvještaja MKO, pripremljeno je ukupno pet informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH, usvojenih na sjednicama Upravnog odbora Agencije, koje su javno dostupni dokumenti i služe za eksterno izvještavanje i to:
  - 2 godišnje Informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH na dan 31.12.2010.godine (po preliminarnim i konačnim podacima);
  - 3 kvartalna Informaciju o mikrokreditnom sistemu FBiH sa stanjem na dan 31.03., 30.06. i 30.09.2011.godine;

Uz sveobuhvatne kvartalne informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH, za potrebe rukovodstva Agencije, pripremane su i skraćene kvartalne informacije o mikrokreditnom sistemu FBiH.

S obzirom da su se i do kraja 2011.godine izvještaji MKO dostavljali u printanoj formi, koje je Sektor za nadzor MKO unosio manuelno, u 2012. godini od ključnog je značaja informatička podrška Odjela EOP u smislu potpune uspostave elektronskog izvještavanja MKO prema Agenciji sa ugrađenim kontrolnim mehanizmima, kako bi se mogućnost grešaka svela na prihvatljivi minimum, s obzirom da samo prikupljanje, unos i kontrola tačnosti izvještaja u off-site kontroli oduzima puno vremena, posebno imajući na umu povećan broj kontrola na licu mjesta.

Dodatno, Sektor za nadzor MKO uputio je zahtjev Odjelu EOP za izradu programa za izračunavanje seta pokazatelja koji će biti izvedeni iz dostavljenih izvještaja i koji predstavljaju alat za izradu kvartalnih finansijskih analiza za potrebe off-site kontrole MKO, na osnovu kojih će se u značajnoj

mjeri skratiti vrijeme neophodno za pripremu kvartalnih informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH i drugih informacija na zahtjev rukovodstva Agencije ili eksternih korisnika.

Stoga je u narednoj godini ključno osiguravanje informatičke podrške Odjela EOP u smislu uspostave programa izvještavanja na kojem radi Odjel EOP, kako bi se unaprijedio rad Sektora MKO, s obzirom da je za adekvatne finansijske analize neophodno sačiniti program koji bi omogućio preračun svih pokazatelja iz finansijskih i drugih izvještaja, a što direktno zavisi od završetka programa izvještavanja, kojeg kreira Odjel EOP.

U toku 2011. godine primljeni su brojni upiti za osnivanje MKF i MKD od strane fizičkih i pravnih lica, odnosno advokatskih kancelarija, te u vezi s tim, razmatrana potrebna dokumentacija za osnivanje MKO i standarde poslovanja MKO, vezano za izvještavanje, rezervisanje i slično.

5.1.2. On-site kontrola

U toku 2011. godine, Sektor za nadzor MKO samostalno je obavio 4 sveobuhvatne kontrole mikrokreditnih fondacija, čime je sveobuhvatnim kontrolama obuhvaćeno 40% aktive cjelokupnog mikrokreditnog sektora u FBiH. Također, obavljene su 2 ciljane kontrole kvaliteta kreditnog portfolia i jedna kontrola naloga. U okviru svih obavljenih kontrola, izvršena je i kontrola načina obračuna i iskazivanja EKS-a, pri čemu je ukupno po pitanju EKS-a obavljeno 6 on-site kontrola. U okviru sveobuhvatnih kontrola posebna pažnja je posvećena i praksi poslovanja sa jamcima, te je ocijenjen rad odbora za prigovore klijenata i jemaca. Također, u okviru svih kontrola rađene su i kontrole informatičkih sistema u MKO. Sveobuhvatne kontrole su složenije i zahtjevnije, kako po predmetu rada, tako i po resursima i dužini trajanja kontrole, a obavljene su prema prioritetu, odnosno slučajevima bitno poremećenog poslovanja uslijed značajnih slabosti u upravljanju, prije svega, kreditnim rizikom i rizikom zarade, što je u većoj mjeri imalo negativan uticaj na kapital, ranije detektiranog nesolidnog upravljanja poslovanjem, zbog čega je gubitak iz poslovanja pogoršan, te ostvarivanja značajnih trendova rasta poslovanja u uslovima finansijske krize.

Sveobuhvatne kontrole poslovanja 4 MKO su podrazumijevale kontrolu kvalitete upravljanja i rukovođenja, aktive i upravljanje kreditnim rizikom, rizikom likvidnosti, kontrolom kapitala i posebno doniranih sredstava, kontrolom usklađenosti sa standardima poslovanja definiranih odlukom o ostalim općim uslovima poslovanja, te usklađenosti sa ZoMKO, Zakonom o udruženjima i fondacijama i drugim propisima. Cilj sveobuhvatnih kontrola je bio da se izvrši ocjena poslovanja za predmetne MKO, a eventualne slabosti i nepravilnosti definiraju i otklone, a sve u cilju stvaranja pouzdanog sistema u kojem će klijenti biti transparentno informisani o načinu obračuna i visini EKS-a na mikrokredite, u kojem jamci neće biti izloženi većem riziku neplaćanja kredita od strane dužnika, nego što je to imanentno samoj preuzetoj funkciji jamca u skladu sa zakonom, te u kojoj će se obezbijediti stabilan sistem, koji prvenstveno služi svrsi definiranoj članom 2. ZoMKO.

Tokom 2011. godine obavljeno je ukupno sedam sveobuhvatnih kontrola, čime je ostvaren plan za 2011. godinu.

U vezi sa obavljenim kontrolama, Agencija je izradila detaljne zapisnike, te odgovore na dostavljene prigovore MKO. U slučaju okončanih procesa dostave zapisnika, Sektor za nadzor MKO je uputio informacije o obavljenim kontrolama Odboru za superviziju, te prijedloge rješenja o izdavanju pismenih naloga.

Kontrolama su utvrđene brojne nepravilnosti u poslovanju MKF, kao što su:

- netačno izvještavanje i neadekvatno rezervisanje;
- davanje kredita iznad zakonski dozvoljenog iznosa;
- neusaglašenost standarda poslovanja MKO sa odlukama Agencije;
- nepouzdanost i nedokumentovano knjigovodstveno evidentiranje;
- otpisi kredita bez utuženja prema Odluci Agencije i neadekvatno otpisivanje istih;
- neadekvatno prikazivanje EKS-a;
- neslaganje analitičkih evidencija sa sintetikom;

- neadekvatno upravljanje kreditnim rizicima;
- neadekvatno reprogramiranje kredita;
- neadekvatne interne kontrole;
- značajne slabosti kod upravljanja i rukovođenja;
- u pojedinim slučajevima, isplaćivanje bonusa koje nije u skladu sa zakonom i nagrada menadžmentu MKF;
- kršenje odredaba o ograničenju poslovanja s povezanim licima;
- kršenje standarda propisanih Odlukom o općim uslovima poslovanja;
- neadekvatna informatička podrška i druge nepravilnosti i nedostaci u poslovanju MKO.

U vezi sa uočenim nepravilnostima, Sektor za nadzor MKO je načinio prijedloge rješenja za izdavanje ukupno 106 naloga MKO u toku 2011. godine, za koje je okončan proces kontrole i usvajanja informacija od strane Odboru za superviziju. Konačni nalozi su pripremljeni na osnovu prijedloga i zaključaka donesenih na sjednicama Odbora za superviziju.

5.2. POSLOVI LICENCIRANJA

5.2.1. Izdavanje dozvola za rad MKF i MKD

U toku 2011. godini nije bilo zahtjeva za osnivanje MKD od strane MKF, niti je bilo zahtjeva za osnivanja novih MKF u FBiH.

5.2.2. Saglasnosti na statusne promjene

U toku 2011. godine, održavani su sastanci vezani za upite MKO u vezi statusnih promjena spajanja i pripajanja, a u cilju konsolidacije MKO-a, te prevazilaženju problema u poslovanju istih (MKF Žene za Žene International, kao i MKF Bossel Srebrenik). Na kraju 2011. godine je primljen zahtjev, te izdato Rješenje o pripajanju MKF-a BOSANSKO SELO Srebrenik MKF-u MI-BOSPO Tuzla. Do kraja 2011. godine, također su obavljani preliminarni razgovori o statusnoj promjeni MKF-e MIBA Tuzla.

5.2.3. Oduzimanje dozvole za rad MKF

U toku 2011. godine oduzete su dvije dozvole za obavljanje poslova davanja mikrokredita i to: MKF Kartagina Sarajevo i MKF Bosansko selo Srebrenik, te je upućen prijedlog rješenja za oduzimanje dozvole MKF Vortt-Invest Sarajevo Odboru za superviziju, na osnovu kojeg je donesen zaključak da se istoj uputi instrukcija o postupku prestanka rada i dostavljanju plana prijenosa sredstava po izmirenju obaveza na drugu fondaciju. Do kraja 2011. godine, Agenciji nije dostavljena tražena dokumentacija za oduzimanje dozvole ovoj MKF.

5.2.4. Izdavanje saglasnosti vezanih za organizacione dijelove MKO i reviziju finansijskih izvještaja

U toku 2011. godine, u dijelu poslova nadzora MKO, izdato je ukupno 340 raznih akata, koji uključuju popratna pisma, rješenja i zaključke u vezi sa suglasnošću za otvaranje novih, zatvaranje postojećih organizacionih dijelova MKO, te promjene adrese postojećih ureda i dr.

Uspostava Registra za izdavanje saglasnosti doprinijela je poboljšanju efikasnosti u segmentu izdavanja saglasnosti za organizacione dijelove MKO, kao i za revizorske izvještaje.

Ukupno je primljen 71 zahtjev za organizacione dijelove MKO. Svi zahtjevi u toku 2011. godine su riješeni u roku kraćem od 5 dana, iako su rokovi za izdavanje istih 15 dana. U slučaju dostavljanja potpune dokumentacije, zahtjevi su rješavani isti dan.

Također, u toku 2011. godine, izdato je 16 saglasnosti na izbor revizora za obavljanje revizije finansijskih izvještaja MKO-a. Postupak izdavanja saglasnosti je bio uslovljen analizama prethodno revidiranih izvještaja, te upućenim upozorenjima revizorskim kućama kod kojih su primijećeni propusti.

Obrađeno je i 8 zahtjeva, te izdata potrebna mišljenja za izbor i promjenu organa upravljanja i rukovođenja MKO, kao i različita mišljenja koja se odnose na poslovanje MKO.

5.3. POSLOVI VOĐENJA I AŽURIRANJA REGISTRA MKO

Početak 2010. godine osmišljena je nova platforma za vođenje internog registra MKO. Uspostavljena platforma registra MKO sadrži sve potrebne podatke o svakoj pojedinačnoj MKO, uključujući sve relevantne datume, organe rukovođenja i upravljanja i odbora za reviziju, revizorske kuće, statuti, izmjene i saglasnosti, organizacione dijelove i ovlaštena lica, organizacione šeme, osnivače, podatke o kontrolama i nalozima, rješenja Komisije za vrijednosne papire FBiH, poreznih i statističkih organa, statusne promjene, te podatke o aktivni i kapitalu.

Aplikacija registra je jedinstvena u Agenciji, te ima za cilj poboljšanje efikasnosti i pravovremenog poslovanja iz segmenta izdavanja raznih saglasnosti. Projekt uspostave aplikacije registra, inicirao je Sektor za nadzor poslovanja MKO, čime se skratilo vrijeme izdavanja rješenja, te su izbjegnuta multipliciranja poslova unošenja podataka, posebno imajući u vidu tipizaciju različitih rješenja prema različitim opcijama za izdavanje saglasnosti, mišljenja i zaključaka za organizacione dijelove koji su vezani za interni registar. Također, u značajnoj mjeri je skraćen proces obrade, kao i minimizirana mogućnost greške kod izdavanja većeg broja različitih rješenja. Aplikacija omogućava automatsko pohranjivanje podataka i izmjenu podataka u registru, tako da u svakom trenutku daje pregled trenutnog stanja svake MKO. Aplikacija je dodatno proširena za izdavanje saglasnosti za izbor revizorskih kuća, te daje pregled svih revizorskih kuća za svaku MKO, kao i izvještaj o izdatim saglasnostima. U toku 2011. godine aplikacija je dodatno proširena za izdavanje saglasnosti za organe MKF i MKD. Također, kreirana je dodatna aplikacije profila MKO, koja sadrži sve bitne informacije o svakoj MKO u okviru registra.

5.4. SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA

5.4.1. Saradnja sa Ministarstvom pravde FBiH u vezi upisa i izmjena u registru MKF

U toku 2011. godine nastavljena je saradnja sa osobom ovlaštenom za vođenje registra kod Ministarstva pravde FBiH po pitanjima izvoda iz registra i usaglašavanja sa internim registrom Agencije, upisa organa MKO, kao i upisa kapitala istih. U prethodnom periodu je riješen problem upisa organa MKO, te su usaglašeni stavovi i postupci Ministarstva pravde FBiH sa stavovima i postupcima Agencije, a kao rezultat izvršenih usaglašavanja, sačinjene su izmjene i dopune Pravilnika o vođenju registra, koje su objavljene u „Službenim novinama FBiH“, a kojim se predviđa obavezna saglasnost Agencije pri upisu u registar.

5.4.2. Saradnja sa Ministarstvom finansija/financija FBiH po pitanju primjene ZoMKO

Agencija je u segmentu nadzora MKO u toku 2011. godine aktivno učestvovala u izradi nacrtu za izmjene i dopune ZoMKO. Uz redovnu korespondenciju s Ministarstvom finansija/financija FBiH, u pogledu izmjena zakonskih propisa u okviru radne grupe, nadležni organizacioni odjel Agencije učestvovao je u aktivnostima harmonizacije zakonskih propisa u FBiH sa istim u RS-u, zaštite prava korisnika potrošačkih i svih drugih mikrokredita, regulisanju poslovanja fondacija s ciljem poboljšanja korporativnog upravljanja, uvođenja instrumenta odgovornosti uprave i zaštiti doniranih sredstava MKO, regulisanju konflikta interesa i transakcija sa povezanim licima, ograničenja ekstremnih plaća uprava neprofitnih MKF-a, te usklađivanje propisa sa propisima za fondacije u regiji.

Na osnovu dostavljenih prijedloga i u saradnji sa Odjelom za propise Agencije i nadležnim Ministarstvom, sačinjen je prijedlog izmjena i dopuna ZoMKO, koji je upućen u daljnju proceduru.

5.4.3. Saradnja sa ABRS-om po pitanju propisa, licenciranja, izvještavanja i nadzora MKO

Nastavljena je saradnja s ABRS-om, te obavljeno više konferencijskih razgovora u smislu rješavanja tekućih pitanja nadzora, izvještavanja i harmoniziranja propisa između entitetskih agencija u okviru licenciranja i poslovanja MKO, te u vezi sa inicijativama Udruženja mikrofinancijskih organizacija u BiH (u daljem tekstu: AMFI BiH) za izmjenom standarda propisanih od strane Agencija.

5.4.4. Saradnja sa AMFI BiH

Redovno je saradivano s AMFI BiH s ciljem razmjene informacija o mikrokreditnom sektoru u BiH i eventualnog otklanjanja nedoumica u sa implementacijom i primjenom zakonskih odredaba i podzakonskih propisa u procesu licenciranja društava.

5.4.5. Saradnja sa stranim investitorima MKO

Interes stranih komercijalnih investitora za sektor MKO je nastavljen i pored uticaja globalne finansijske krize, te inicijativa za izmjenu zakonskih rješenja u pogledu registracije mikrokreditnih društava (u daljem tekstu: MKD). Osnivanjem društava će se omogućiti rješavanje vlasničkih odnosa, te jačanje kapitala MKD. Mada i dalje socijalno orijentisani finansijeri ukazuju povjerenje sektoru MKO u BiH, sada to čine opreznije uslijed loših rezultata poslovanja i spore konsolidacije i transformacije, te uz ograničenja plasmana za selektovane MKF. Investitori, međutim, i dalje pokazuju interes za implementaciju zakona i podzakonskih akata, kao i za daljnji razvoj mikrofinansijskog sektora.

I u 2011. godini održani su brojni sastanci i konferencijski pozivi sa inostranim financijerima i rejting kućama, te su razmijenjena mišljenja o stanju sektora i njegovoj budućnosti, procjenama imovine kod prijenosa u MKD, potrebi konsolidacije sektora i proširivanje zakonskog okvira, potrebama i mogućnostima kreiranja mikrokreditne banke i zakonskim ograničenjima MKO, jačanju internih kapaciteta MKO, te podrške Agencije, a posebno u svjetlu globalnih kretanja na finansijskim tržištima i raspoloživosti sredstava za ovu djelatnost.

Sastanci sa brojnim investitorima su održani u toku 2011. godine i odnosili su se posebno na aktuelne probleme i prevazilaženje istih u organizacijama koje su ostvarile značajne gubitke tokom 2010. i 2011. godine, te organizacijama koje nemaju adekvatan nivo kapitala. Sastanci su održani sa predstavnicima EBRD-a, International Finance Corporation (u daljem tekstu: IFC), Kredit für Wiederaufbau (u daljem tekstu: KfW), European Fund for Southeast Europe (u daljem tekstu: EFSE), Blue Orchard, Deutsche Bank Consortium Financa, Planet Financa, Microvest Capital Management, Symbiotics, Developing World Market, te drugim investitorima koji su kreditirali MKO u FBiH.

U toku 2011. godine su održani sastanci sa konsultantom SB po pitanju zaštite potrošača u BiH, a Sektor za nadzor MKO je učestvovao u projektu SB pod nazivom „Giljotina propisa“, kojim su značajno smanjeni rokovi za donošenje akata, te je smanjena i tarifa naknada pojedinih postupaka koji su u nadležnosti Agencije.

Nastavljen je konstruktivan dijalog sa Centrom za finansijsko savjetovanje i IFC-om koji financira isti, te su održane konsultacije na temu „Sposobnosti otplate duga u BiH“ - studija koja je provedena pod okriljem IFC-a.

5.4.6. Saradnja sa revizorskim kućama

U toku 2011. godine, obavljeno je niz konsultacija sa revizorskim kućama Deloitte, KPMG i PKF Re Opinion doo Sarajevo u vezi sa načinom izvještavanja, obračuna rezervi, kao i procjene imovine MKF-a.

U toku drugog kvartala 2011. godine, na osnovu analize revizorskih izvještaja za 2010. godinu, za pojedine MKO, uočeno je niz propusta u revidiranim finansijskim izvještajima koji se odnose na: neadekvatno vršenje rezervisanja, iskazivanje kapitala, iskazivanje prihoda, imovine i slično, te su određenim revizorskim kućama upućena upozorenja ili su tražena dodatna pojašnjenja, a u svrhu poboljšanja kvaliteta revizije finansijskih izvještaja.

5.4.7. Saradnja sa MKO

Ostvaruje se saradnja i komunikacija sa MKO po pitanju primjene propisa, knjiženja i izvještavanja, osnivanja organizacionih dijelova, statuta i izmjena, prijenosa imovine i osnivanja društva, upisa u registar, uvođenja novih obrazaca i drugih tekućih pitanja. Sektor je nastavio pružati stručnu pomoć u pregovorima o spajanju MKF u FBiH, kao i pripajanju manjih MKF koje su suočene sa problemima u poslovanju. Sektor je u toku 2011. godine pružio stručnu pomoć u procesu pripajanja jedne MKF, čime je izvršena statusna promjena, očuvan kreditni portfolio, donirana sredstva, kao i radna mjesta zaposlenih, čime je otpočeo proces konsolidacije malih fondacija.

5.4.8. Saradnja sa CBBiH

U toku 2011. godine, nastavljena je saradnja sa nadležnim organizacionim dijelovima CBBiH koji su zaduženi za izvještavanje, za koordinaciju bankarske supervizije, te za vođenje Centralnog registra kredita (u daljem tekstu: CRK). Tako je prema zaključcima sa zajedničkih sastanaka, sačinjena instrukcija vezana za klasifikaciju kredita MKO, te dogovorene buduće aktivnosti na proširenju aplikacije CRK-a, kojom bi se omogućio direktan uvid u dnevnu klasifikaciju portfolia MKO-a, što će pojednostaviti off-site i on-site kontrole u MKO.

5.5. PRAĆENJE TRENDOVA RAZVOJA MIKROFINANCIJA U SVIJETU

U proteklom periodu nastavljeno je praćenje trendova poslovanja MKO u BiH i svijetu putem različitih elektronskih publikacija (Microfinance Bulletin, Izvještaji Planet Rejtinga i dr.) i analizom pokazatelja najznačajnijih MKO u BiH.

Planirane i izvršene aktivnosti Sektora za nadzor poslovanja MKO u 2011. godini date su u Prilogu 7. ovog Izvještaja.

VI. NADZOR LIZING DRUŠTAVA

Uloga Agencije u segmentu nadzora lizing društava je unapređenje sigurnosti, kvaliteta i zakonskog poslovanja tržišno orijentisanog i stabilnog lizing sektora u FBiH. Nadzor nad poslovanjem lizing društava sa sjedištem u FBiH provodi Sektor za nadzor poslovanja lizing društava (u daljem tekstu: Sektor), koji je u toku 2011. godine obavio sljedeće aktivnosti:

6.1. LICENCIRANJE

6.1.1. Saglasnosti za osnivanje podružnica

Izdato je 5 saglasnosti za osnivanje podružnica u FBiH (Tuzla, Mostar, Bihać, Vitez i Sarajevo) i lizing društvu sa sjedištem u Republici Srpskoj (Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Banja Luka).

6.1.2. Prethodne saglasnosti za imenovanje vanjskog revizora

Izdato je 6 prethodnih saglasnosti za imenovanje vanjskog revizora, koji će izvršiti reviziju godišnjih finansijskih izvještaja za 2011. godinu i ocjenu usklađenosti lizing društava sa standardima SPNiFT-a.

6.1.3. Prethodne saglasnosti za promjenu vlasništva lizing društva

Izdata je prethodna saglasnost za povećanje vlasničkog interesa VB Leasing International Holding GmbH za 49% vlasništva u VB Leasing d.o.o. Sarajevo. VB - Leasing International Holding GmbH je posjedovao udio od 51%, te nakon dobijanje prethodne saglasnosti ima 100% vlasništva u VB Leasing d.o.o. Sarajevo.

6.2. NADZOR

Cilj nadzora je stalno praćenje finansijskog stanja pojedinačnog lizing društva i lizing sektora u FBiH u cjelini, osiguranje sigurnog i stabilnog poslovanja lizing društava, kao i kontrola zakonitosti rada lizing društava.

Off-site kontrola se zasniva na prikupljanju, pregledu, kontroli i analizi regulatornih izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji na mjesečnom i kvartalnom nivou, a isti se dostavljaju u printanoj i elektronskoj formi. Kontrolom regulatornih izvještaja u 2011. godini konstatovane su nepravilnosti i nelogičnosti, te su kontrolori u više navrata tražili korekciju izvještaja.

Nakon kontrole tačnosti i obrade (manuelne) regulatornih izvještaja sačinjeno je 5 informacija o sektoru lizinga u FBiH, za potrebe Upravnog odbora i rukovodstva Agencije, za potrebe eksternog izvještavanja i eksternih korisnika (CBBiH i Udruženje lizing društava BiH), i to:

- 2 godišnje Informacije o sektoru lizinga u FBiH sa stanjem na dan 31.12.2010. godine (jedna po privremenim i jedna po konačnim podacima);
- 3 kvartalna Informacija o sektoru lizinga u FBiH sa stanjem na dan 31.03., 30.06., 30.09.2011. godine.

U okviru off-site nadzora izdata su dva upozorenja lizing društvima, a koja se odnose na: obavezu primjene odredbi Odluke o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu prilikom oglašavanja i obustavu poslovnih aktivnosti iz domena lizing poslovanja na osnovu rješenja kojim je oduzeta dozvola za obavljanje poslova lizinga.

Kontrolom regulatornih izvještaja kod jednog lizing društva konstatovane su značajnije neusklađenosti i nepravilnosti, te je sačinjen zapisnik o utvrđenom činjeničnom stanju i izdato je rješenje kojim je naloženo upravi lizing društva otklanjanje istih.

U 2011. godini izvršeno je osam kontrola na licu mjesta (on-site kontrola) u lizing društvima i to:

- 5 obimnih kontrola (Programom rada Agencije za 2011. godinu planirano 5 – izvršeno 100%);
- 3 kontrole izvršenja naloga-postkontrolni postupak (Programom rada Agencije za 2011. godinu planirane 3-izvršeno 100%).

Kontrolom lizing društava na licu mjesta doneseni su sljedeći akti Agencije:

- 8 naloga za kontrolu,
- 8 zapisnika o izvršenim on-site kontrolama,
- 4 odgovora na prigovore vezane za kontrolom utvrđeno činjenično stanje u lizing društvu,
- 6 informacija o izvršenim kontrolama za Odbor za superviziju i jedna informacija u pripremi,
- 4 rješenja o izdavanju pismenog naloga za izvršenje korektivnih mjera (jedno rješenje u pripremi),
- jedno rješenje o oduzimanju dozvole za obavljanje poslova lizinga, i
- jedno upozorenje zbog neizvršenja naloga iz rješenja Agencije.

Detaljan pregled planiranih i ostvarenih kontrola lizing društava u FBiH daju se u Prilogu 8. ovog izvještaja.

6.3. ODGOVORI I TUMAČENJA

Sektor je odgovorio i dao tumačenja na 22 upita postavljena od strane lizing društava, Udruženja za nadzor lizing društava na nivou BiH i korisnika lizinga u FBiH.

6.4. UČESTVOVANJE U IZRADI PROPISA

U saradnji sa Sektorom za pravnu podršku, Sektor je učestvovao u izradi prijedloga Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lizingu, a koje se odnose na zaštitu prava i interesa korisnika lizinga.

Sačinjen je prijedlog dopune Odluke o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji i rokovima izvještavanja, a odnosi se na: mjesečno izvještavanje o zaključenim (aktiviranim) ugovorima operativnog lizinga (obrazac: OL) i kvartalno izvještavanje o strukturi potraživanja po osnovu zajma (obrazac: SPZ-LD). Također, sačinjen je prijedlog o dopuni Odluke o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu, a odnosi se na uvođenje pojma "jamčevine" kod ugovora o operativnom lizingu.

Sektor je, u saradnji sa Sektorom za pravnu podršku i licenciranje i Uredom za razvoj izradio Priručnik za nadzor lizing društava, kojim su definirani postupci nadzora (neposredni i posredni nadzor). Namjena Priručnika je pružanje pomoći kontrolorima da na organizovan i konzistentan način donose zaključke o specifičnim pitanjima koja se javljaju u obavljanju nadzora lizing društava u FBiH.

Sektor je učestvovao u kreiranju prijedloga za strukturu podataka koje lizing društva dostavljaju po finansijskom i operativnom lizingu i zajmu u CRK-u u CBBiH.

6.5. PROGRAM ZA IZVJEŠTAVANJE

Programom rada Agencije za 2011. godinu planirana je implementacija informatičke aplikacije za obradu podataka u vezi sa prijemom i slanjem regulatornih izvještaja, u skladu sa odredbama Odluke o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji i rokovima izvještavanja.

Formirana je Radna grupa za implementaciju navedene informatičke aplikacije, koja se sastojala od 5 članova, 3 člana iz Sektora i 2 člana iz Sektora zajedničkih funkcija- Odjel EOP, koja je definirala način dostave podataka, izgled tabela za izvještavanje, izmjene na pojedinim tabelama, intertabelarne kontrole i druge neophodne detalje za početak softverskog kreiranja aplikacije. Tokom 2011. godine Radna grupa je održala niz sastanaka u cilju realizacije i puštanja u rad informatičke aplikacije za obradu podataka o poslovanju lizing društava.

Izvršena je obuka za uposlenike lizing društva od strane Agencije, koja je vezana za popunjavanje i dostavljanje regulatornih izvještaja putem informatičke aplikacije. Projekt je implementiran 22.12.2011. godine.

VII. PRAVNA PODRŠKA AGENCIJE U SUPERVIZIJI BANAKA, MKO I LIZING DRUŠTAVA

7.1. REGULATIVA I VEZANI POSLOVI

Agencija je u okviru Odjela za propise u 2011. godini obavila sljedeće poslove:

1. Učešće u izradi zakona:

U saradnji sa Ministarstvom finansija/financija FBiH aktivno radila na utvrđivanju tekstova nacrta, a zatim i prijedloga:

- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama;
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mikrokreditnim organizacijama.

Predmetni zakoni su u parlamentarnoj proceduri usvajanja.

Data je i inicijativa za izmjene i dopune Zakona o leasingu i urađen je u formi radnog materijala tekst Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o leasingu.

2. Učešće u izradi podzakonskih akata Agencije:

- Odluke o minimalnim standardima upravljanja informacionim sistemima u bankama;
- Odluke o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom;
- Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka – prečišćen tekst;
- Uputstva za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine - prečišćen tekst;
- Uputstva o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke,
- te u postupcima izrade izmjena i dopuna 12 postojećih odluka i 2 uputstva Agencije.

3. Učešće u izradi akata Agencije:

- Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu; i
- Priručnika za rad lizing društava.

4. Zaprimljeni predmeti, obrada i davanje mišljenja:

Zaprimljeno je preko 180 predmeta. Predmeti su se odnosili na davanje mišljenja vezano za propise iz nadležnosti Agencije, odgovore na upite vezano za rad banaka, MKO i lizing društava. Dio predmeta odnosio se i na odgovore na delegatska/poslanička pitanja postavljena u Parlamentu FBiH. Također, u Odjelu se radilo i na davanju mišljenja, nezavisno od zaprimljenih predmeta, koja su se odnosila na jamce, blokadu računa, poslovanje sa mjenicom - koji su upućivani Odboru za superviziju, te mišljenja na preporuke ombudsmena u pogledu zaštite potrošača.

5. Učešće u radu:

- **Komisije za usklađivanje pravnih propisa Bosne i Hercegovine sa *acquis communautaire***

U okviru Direkcije za Evropske integracije - Sektor za usklađivanje pravnih propisa Bosne i Hercegovine sa *acquis communautaire* - Oblast finansijski sektor, učestvovanje u radu Komisije za usklađivanje pravnih propisa Bosne i Hercegovine sa *acquis communautaire* - prva faza. Završene su transpozicione tabele upoređivanja zakonskih i podzakonskih akata kojima se reguliše rad banaka, MKO i lizing društava na području FBiH i RS-a.

- **Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku**

Vezano za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, u oblasti finansijskog sektora, odnosno rada banaka, MKO i lizing društava, Agencija je učestvovala u radu Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, kao i Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku te, u okviru toga, u pripremi potrebnih dokumenata i sastanaka u oblasti finansijskog sektora.

- **Radne grupe vezano za predmet po aplikaciji Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine i ostalih**

Agencija je učestvovala u radu Radne grupe za navedeni predmet, te u izradi odgovora na tužbu Ališić i drugi protiv BiH i ostalih, vezano za Ljubljansku banku.

- **Saradnja sa institucijama u FBiH i BiH i organizacionim dijelovima Agencije**

Nastavljena je kontinuirana saradnja sa drugim organizacionim dijelovima Agencije, a posebno u rješavanju pravnih pitanja nadzora poslovanja MKO i vezano za radlizing društava. Također, nastavljena je saradnja i sa institucijama u BiH (Ministarstvom finansija i trezora BiH, Ministarstvom finansija/finansija FBiH, CBBiH, UBBiH, AMFI BiH, Udruženjem lizing društava, ABRS, AOD i drugim institucijama).

6. Vođenje zapisnika i izrada popratnih akata

Vođenje zapisnika sa sjednica Odbora za superviziju (održano 17 sjednica), kao i vođenje zapisnika i izrada popratnih akata Upravnog odbora Agencije (održano 8 sjednica), do augusta 2011. godine, kada ove poslove preuzima Ured direktora.

7.2. POSLOVI LICENCIRANJA

U Odjelu za licenciranje u navedenom periodu urađeni su sljedeći poslovi:

1. Izdate saglasnosti za organizacione dijelove banaka

Banke iz FBiH osnovale su 14 novih organizacionih dijelova na teritoriji FBiH, a banke iz RS-a 2 nova organizaciona dijela u FBiH.

U FBiH je prestalo sa radom 10 organizacionih dijelova banaka iz FBiH i jedne banke iz RS-a.

Kod postojećih organizacionih dijelova banaka bilo je 35 promjena oblika organizacije, spajanja, promjena adresa i sl. (34 banke iz FBiH, a jedna banka iz RS-a).

Sa navedenim promjenama, banke iz FBiH su sa 31.12.2011. godine imale ukupno 607 organizacionih dijelova, što je nešto manje u odnosu na prethodnu godinu, kada su imale 611 organizacionih dijelova. Broj organizacionih dijelova banaka iz RS-a u FBiH povećan je sa 21 na 22.

2. Sticanje ili povećanje značajnog vlasničkog interesa u banci

Date su 2 saglasnosti (PBS u BOR banci, po osnovu Sporazuma o poravnanju sa Vladom FBiH – treća tranša, te BOR banke u PBS-u, po osnovu čl. 22. Zakona o bankama).

Odbijeno je izdavanje jedne saglasnosti (za sticanje značajnog vlasničkog interesa u Raiffeisen bank d.d. Sarajevo).

3. Imenovanje članova nadzornih odbora i članova uprave banke

S obzirom da je većina izbora i/ili reizbora članova nadzornih odbora banaka bili u 2007. godini, u 2011. godini smo imali nove izbore/reizbore za novi četverogodišnji mandat. Dato je ukupno 13 saglasnosti za članove nadzornih odbora banaka, od čega 7 za izbor kompletnih nadzornih odbora, a 6 za promjene u sazivu nadzornih odbora.

Za imenovanje novih članova uprave ili ponovnog imenovanja postojećih sa novim mandatom, kao i za promjene i razrješenja pojedinih članova uprave, te imenovanje privremenih direktora na novih 90 dana, dato je ukupno 15 saglasnosti, od čega 9 za kompletne uprave, 4 za promjene u sazivima uprava, a 2 za privremene direktore. U 2 slučaja odbijeno je davanje saglasnosti za imenovanja.

4. Dopunski kapital banke

Data je jedna saglasnost za uključenje subordinisanog duga u dopunski kapital banke. Radilo se o produženju postojećeg ugovora o subordinisanom dugu u jednoj banci.

5. Saglasnost za eksternu reviziju

Date su 22 saglasnosti za eksternu reviziju u bankama, od čega se 3 odnose na reviziju sa stanjem 31.12.2010. godine, 18 za redovnu reviziju sa stanjem 31.12.2011. godine, a 1 za reviziju sa 31.12.2012. godine.

6. Ostalo

Obrađeni su predmeti i date su sljedeće saglasnosti i potvrde:

- 4 saglasnosti za emisije dionica;
- odobrena je statusna promjena pripajanja banci njenog supsidijarnog društva, s obzirom da je novim propisima dozvoljeno banci da se bavi poslovima kojima se bavilo njeno supsidijarno društvo (broker);
- 10 saglasnosti za izmjene i dopune statuta banaka, uglavnom usklađivanje sa novom nomenklaturom djelatnosti;i
- jedna saglasnost za ulaganje u stalna sredstva, kojim je banka povećala iznos stalnih sredstava preko 50% iznosa njenog osnovnog kapitala.

Izdavanja saglasnosti praktično znače najmanje dodatnu kontrolu i uvid u poslovanje banaka koje traže predmetnu saglasnost od strane ovog Odjela. Veliki dio odnosio se na proces obrade zahtjeva za Odbor za superviziju (npr. imenovanja članova nadzornog odbora, imenovanja članova uprave, sticanje vlasničkog interesa). Navedene kontrole obuhvataju kontrolu zakonitosti rada banke i odgovornih lica banke, primjenu propisa i održavanje propisanih standarda Agencije od strane banaka, a vršile su se kroz dodatnu dokumentaciju koja se tražila od banaka i regulatornih institucija stranih banaka, kao i kroz redovne izvještaje banaka prema Agenciji i nalaze on-site i off-site kontrole.

Osim navedenog, Odjel je obavljao stalne aktivnosti:

- kontrola dioničkog kapitala i njegovih promjena u bankama;
- redovna saradnja sa drugim organizacionim dijelovima Agencije, posebno u smislu priprema obimnih kontrola, praćenja izvršenja naloga nakon obavljenih kontrola i podnošenja izvještaja o tome Sektoru za nadzor poslovanja banaka, kao i davanja saglasnosti koje su povezane sa nalogima kontrole;
- učešće u izradi izmjena propisa iz oblasti bankarstva i kontinuirano praćenje propisa Agencije, te drugih propisa;
- pravna pomoć u definiranju i rješavanju pitanja u radu Sektora za nadzor poslovanja lizing društava;
- davanjem mišljenja iz nadležnosti Odjela, kao i saradnja sa drugim odjelima unutar Sektora za pravnu podršku i licenciranje. Dato je i više mišljenja o predmetima koji nisu u nadležnosti Odjela. Dato je i više odgovora na pitanja trećih pravnih i fizičkih lica o bankama i o pravnim slijednicima bivših banaka u FBiH.

Aktivnosti na unosu podataka i ažuriranju registra banaka u FBiH radili su se u kontinuitetu. Program za direktno dobivanje pojedinih izvještaja iz registra za Odjel za licenciranje je u izradi.

Pratile su se i sve druge promjene u bankama FBiH, zahtijevala se od banaka dostava kompletne dokumentacije kojom se potkrepljuju sve promjene.

7.3. POSLOVI ZASTUPANJA I PREKRŠAJNI POSTUPCI

1. Zastupanje u sudskim postupcima

U toku 2011. godine vođeno je 14 sudskih postupaka koje pravna i fizička lica vode protiv Agencije, od kojih su 6 u toku, 4 u mirovanju i 4 okončana (u korist Agencije). Od ovih postupaka, većina se odnosi na tužbe klijenata ili dioničara nezadovoljnih svojim pravima po uvođenju privremenih uprava u banke.

2. Prekršajni postupci

Po završetku postupka kontrola banaka, MKO i lizing društava u 2011. godini Odjel za zastupanje je pripremio i podnio ukupno 58 prekršajnih prijava protiv pravnih lica i odgovornih lica u navedenim

finansijskim institucijama, od kojih su 54 okončane, 4 su u toku, a u pripremi je još oko 10 prekršajnih prijava. Kod okončanih postupaka prihvaćena je odgovornost pravnih i fizičkih lica - odgovornih osoba, te su izrečene novčane kazne i uplaćene u budžet FBiH.

3. Pritužbe dostavljene u Agenciji

U skladu s odredbama Odluke o uslovima i načinu postupanja banaka/MKO po prigovoru klijenata, (Odluka) Agencija je zaprimila i obradila 369 pritužbi komitenata (pritužbe shodno članu 7.- klijenti nezadovoljni odgovorom banaka/MKO/leasing društva). Od toga 255 pritužbi se odnosilo na banke (ili 69%), 90 (ili 24%) na MKO i 24 pritužbe (ili 7%) na lizing društva. Razlozi dostavljanja pritužbi su: odnosi u poslovanju sa žirantima, jednostrano mijenjanje visine kamatnih stopa, izvršenje sudskih presuda tj. pljenidba novčanih sredstava izvršenika na računima koji se vode u bankama a po Zakonu o izvršnom postupku, naplaćivanje naknade bez prethodne obavijesti klijenata, ne upoznavanje klijenta sa efektivnom kamatom, reprogram kredita, kartično poslovanje kao i druge pritužbe nezadovoljnih klijenata. Nastale sporove rješavala je Agencija ako su iz nadležnosti poslovanja Agencije, a za sporove koji su se odnosili na čisto ugovorne odnose dvaju strana, sumnje na falsifikate, prevare i sl. Agencije je klijente upućivala nadležnim institucijama.

4. Pritužbe dostavljene bankama i MKO

U skladu s Odlukom o uslovima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 32/10) banke su obavezne voditi evidenciju o pritužbama klijenata i postupanju po istim, te na propisanim obrascima o tome izvještavati Agenciju. Ove podatke Odjel obrađuje i analizira s aspekta broja, vrste i načina rješavanja pritužbi u bankama, kao i aspekta analize s pritužbama koje klijenti nezadovoljni odgovorima banaka dostavljaju u Agenciju.

Prema ovim izvještajima, banke su u toku 2011. godine zaprimile i obradile 2.978 predmeta. Od toga je pozitivno riješeno 1818 predmeta, negativno 909 predmeta, u procesu dorade je bilo 108 predmeta, u procesu dorade duže od 30 dana 14 predmeta i 129 predmeta bila su izjašnjenja na upit Agencije. Najviše pritužbi se odnosilo na poslovanje s kreditnim i platnim karticama, zatim na obračun kamata, poslovanje sa žirantima, promjenu uslova kreditiranja, poslove platnog prometa, naknade, reprogram i dr.

Odlukom o uslovima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 32/10), propisani su uslovi i način postupanja MKO po prigovoru klijenta, u slučajevima kada klijent smatra da se MKO ne pridržava odredaba zaključenog ugovora, dobrih poslovnih običaja ili objavljenih općih uslova njenog poslovanja, uključujući i obavezu vođenja evidencije o svim prigovorima klijenta i kvartalnog izvještavanja Agencije o podnesenim prigovorima. Prema ovim izvještajima MKO, klijenti MKF podnijeli su ukupno 345 pritužbi, dok su klijenti jednog MKD podnijeli ukupno 3 pritužbe.

5. Ostali postupci

Odjel je vodio i ostale pravne postupke, od kojih su najznačajniji:

- a) u 9 slučajeva je proveden drugostepeni postupak, odnosno razmatrani su prigovori banaka na rješenje Agencije o izdatim nalogima nakon završene kontrole i nakon provedenih postupaka, donesena su konačna rješenja.
- b) zaprimljeno je i obrađeno 123 podneska od državnih organa, pravnih i fizičkih lica, a koji su se odnosili na traženja informacija i podataka o institucijama koje nadzire Agencija, o Agenciji, o klijentima institucija i sl.
- c) pritužbe klijenata koje su iz nepoznavanja propisa upućene Agenciji umjesto banci/MKO/leasing društvu (287 pritužbi po članu 5. Predmetne Odluke), Agencija je prosljedila banci/MKO/lizing društvu na nadležno postupanje i o tome izvjestila klijenta.

VIII. POSLOVI RAZVOJA U AGENCIJI

U 2011. godini Agencija je kroz organizacioni dio - Ured za razvoj bila angažirana na sljedećim poslovima:

8.1. UČEŠĆE I/ILI KOORDINACIJA U PROJEKTIMA

8.1.1. Projekt ECB

Agencija je u okviru poslova razvoja nastavila sa koordiniranjem svih aktivnosti oko realizacije Projekta „Jačanje makro i mikroprudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima”, kreiranim od strane ECB-a i 14 nacionalnih centralnih banaka Euro - sistema (Belgije, Grčke, Španije, Francuske, Italije, Kipra, Luksemburga, Malte, Holandije, Austrije, Portugala, Slovenije, Slovačke i Finske). Cilj Programa bio je jačanje nadzora banaka u zemljama zapadnog Balkana i u Turskoj, odnosno jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima, a naročito zajedničkog korištenja iskustva, znanja i vještina, mogućnost političkog dijaloga između osoba koje donose odluke, aktivnostima na jačem povezivanju eksperata u regiji, uključujući i institucije iz EU. Korisnici Projekta su bile centralne banke, odnosno regulatorne institucije iz 8 zemalja (Albanija, BiH - CBBiH i entitetske agencije za bankarstvo, Hrvatska, Makedonija, Kosovo, Crna Gora, Srbija i Turska).

Program je bio organizovan kroz intenzivnu regionalnu obuku za oko 150 bankarskih supervizora i eksperata za finansijsku stabilnost iz zemalja korisnica Programa. Centralne banke Euro-sistema podržale su implementaciju određenih nacionalnih mjera koje su definirane u saradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama, partnerskim centralnim bankama i zemljama korisnicima, kao i kroz regionalnu tehničku simulaciju saradnje između institucija nadležnih za superviziju predmetnih zemalja.

Program je započeo početkom 2010. godine, trajao je dvije godine, zaključno sa 2011.- tom godinom i implementiran je kroz tri etape, odnosno komponente, s tim da je Komponenta I već implementirana tokom 2010. godine. Aktivnosti Agencije vezano za ovaj Projekt u 2010. godini kroz Komponentu I Programa, detaljno su elaborirane u Izvještaju o radu Agencije za 2010. godinu.

Program vodi Upravni odbor Projekta (Project Steering Committee - PSC) koji se sastoji od ECB, 14 nacionalnih centralnih banaka Euro - sistema, Evropske komisije i po jednog predstavnika 11 institucija korisnika ovog programa zemalja kandidata za EU članstvo i potencijalnih kandidata za EU članstvo. U 2011. godini održana su četiri sastanka, na kojima su se razmatrala pitanja oko praćenja napretka Programa, načina implementacije komponenti Programa, evaluacija urađenog i dr.

U 2011. godini, kako je i planirano, implementirane su Komponenta II i Komponenta III Programa.

Komponenta II Programa je realizirana u periodu od 01.01. do 30.06.2011. godine, a Agencija je kao korisnik Programa učestvovala u istoj kroz bilateralnu saradnju sa svojim partnerskim nacionalnim centralnim bankama i ECB-om, u skladu sa potpisanim memorandumima. Za BiH dogovoreno je i odobreno da u Komponenti II budu zastupljene sljedeće teme:

- Proces supervizorskog pregleda (Supervisory Review Process - SRP) i u okviru njega sistem procjene rizika (Risk assessment system - RAS) - banka partner koja je pružala tehničku pomoć BiH u implementaciji ove teme bila je Banka Francuske (Banque de France);
- Zaštita potrošača- banka partner koja je pružala tehničku pomoć BiH u implementaciji ove teme bila je Banka Portugala (Banco de Portugal).

Način provedbe ovog Projekta, obaveze potpisnika, modaliteti implementacije Komponente II, kao i druga pitanja vezana za BiH kao korisnika Projekta, utvrđena su i formalizovana kroz:

- Memorandum o razumijevanju o uslovima pružanja podrške kroz program tehničke pomoći pod nazivom „Jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima za EU članstvo“, potpisan u aprilu 2010. godine, između ECB-a, sjedne strane i CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo, kao korisnika Programa, sa druge strane;
- Trilateralne memorandume o razumijevanju vezano za odredbu pružanja podrške za Komponentu II kroz program tehničke pomoći pod nazivom „Jačanje makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima za EU članstvo“, potpisanim u 2010. godini:
  - između Banke Francuske (Banque de France) i ECB-a s jedne strane, CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo, kao korisnika Programas druge strane, kao i
  - između Banke Portugala (Banque de Portugal) i ECB-a, s jedne strane i CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo, kao korisnika Programa, s druge strane.

U okviru bilateralne saradnje sa naprijed navedenim partnerskim nacionalnim centralnim bankama, Agencija je, zajedno sa CBBiH (koja je učestvovala samo u dijelu posjeta sa Bankom Portugala po pitanju zaštite potrošača) i ABRS-om, učestvovala u konsultativnim posjetama sa:

- Bankom Francuske po pitanju unapređenja kriterija za interno rangiranje banaka i unapređenja Priručnika s procedurama za off-site analizu. Pored posjete entitetskih agencija Banci Francuske, upriličena je i posjeta predstavnika Banke Francuske u BiH. Ova posjeta je imala karakter radionice, u cilju razmjene iskustva vezano za proces supervizorskog pregleda (SRP) i u okviru istog sistema procjene rizika (RAS), što je rezultiralo sačinjavanjem Priručnika sa procedurama za off-site analizu. Na navedenim konsultativnim posjetama učestvovali su predstavnici Agencije iz oblasti nadzora poslovanja banaka;
- Bankom Portugala po pitanju tehničke pomoći i prakse koje ona provodi u segmentu supervizije ponašanja na bankarskom tržištu, odnosno segmentu zaštite potrošača. Obavljene su dvije uzajamne konsultativne posjete, na kojima su ispred Agencije učestvovali predstavnici iz dijela poslova pravne podrške i licenciranja, razvoja i informisanja, na kojima je fokus bio na četiri ključna područja u smislu organizovanja supervizije ponašanja na bankarskom tržištu:
  - zakonski i regulatorni okvir za provođenje supervizije ponašanja na bankarskom tržištu;
  - zaštita potrošača i objavljivanje informacija;
  - supervizija i monitoring usklađenosti, i
  - finansijska pismenost.

Komponenta III Programa realizirala se u periodu od 01.07. do 31.12.2011. godine i predstavljala je tehničke vježbe simulacije vezano za home–host supervizorsku saradnju po raznim scenarijima, u kojim su učestvovali i predstavnici iz CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo. Osnovne karakteristike ovih vježbi simulacije su bile sljedeće:

- izvršena je podjela osam zemalja korisnika Programa na dvije grupe, u okviru kojih su određeni eksperti za učešće u istim;
- BiH je u ovu svrhu kandidirala pet eksperata (jednog iz CBBiH i po dva eksperta iz entitetskih agencija);
- trajale su po dva dana i obuhvatale su normalnu i kriznu situaciju home-host saradnje supervizora;
- radilo se o teoretskom slučaju sa četiri virtualne zemlje i jednom zemljom u ulozi home supervizora.

Cilj ovih vježbi simulacije bio je da se istaknu bilateralne i multilateralne saradnje u smislu koordinacije i komunikacije između institucija svakog pojedinog finansijskog sistema, kao i sa drugim institucijama iz drugih zemalja u normalnim i kriznim situacijama.

Polovinom januara 2012. godine održan je završni sastanak Upravnog odbora Projekta, odnosno ceremonija zatvaranja Programa pod nazivom: „Izazovi za makro i mikro-prudencijalne politike u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU“. Program je ocijenjen uspješnim i predstavlja važan iskorak ka jačanju prudencijalne supervizije u regionu i doprinosi stabilnosti bankarskog sistema i važan je element za održivi ekonomski rast. Ovaj Program ECB-a ne predstavlja jednokratnu saradnju, odnosno planira se mogućnost nastavka Programa početkom 2013. godine. Također, na zaključnom sastanku, dat je prijedlog, da se u narednom periodu, u cilju što bolje razmjene iskustva i znanja, intenzivira dalja saradnja između zemalja korisnica programa i centralnih banaka Euro - sistema kroz studijske posjete i praktičnu primjenu.

8.1.2. Projekt implementacije Bazela II u BiH

U protekloj godini Ured za razvoj je, zajedno sa drugim organizacionim dijelovima Agencije, bio uključen u aktivnosti radnih grupa u okviru projekta implementacije Bazela II u BiH. Aktivnosti zaposlenika ovog organizacionog dijela Agencije u okviru radnih grupa u toku 2011. godine bile su određene kroz Akcioni plan radnih grupa za implementaciju okvira Bazela II u BiH, za Fazu 1 (do 2013. godine), kao i periodične informacije koordinatora ovog Projekta.

8.2. DAVANJE PRIJEDLOGA I INICIJATIVA ZA IZMJENU REGULATORNOG OKVIRA

U 2011. godini ovaj organizacioni dio Agencije je, u saradnji sa drugim organizacionim dijelovima Agencije, kroz učešće u raznim komisijama učestvovao i u sačinjavanju izmjena i dopuna regulatornog okvira i internih procedura Agencije (učešće u Komisiji Ministarstva finansija/financija FBiH na izradi pratećih propisa za banke po pitanju implementacije MRS-a 39, Komisiji za utvrđivanje prijedloga mjera za oživljavanje kreditne aktivnosti banaka u cilju podrške gospodarstvu, Komisiji za izradu Prijedloga Priručnika za kontrolu poslovanja lizing društava), odnosno davanju prijedloga sljedećih akata Agencije:

- Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka;
- Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka;
- Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka;
- Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka;
- Odluke o izmjenama Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji, sa pratećim obrascima, odnosno dostavljanje informatičkih zahtjeva Odjelu EOP-a za izmjenu postojećih i sačinjavanju novih obrazaca Agencije;
- Uputstva o izmijenjenom načinu evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke;
- Izmjene i dopune Uputstva o izmijenjenom načinu evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke; i
- Priručnika za kontrolu poslovanja lizing društava.

8.3. SAČINJAVANJE ANALIZA EFEKATA PRIMJENE NOVIH PROPISA I UPITNIKA

8.3.1. Analiza efekata primjene MRS-a 39/37

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 83/09), banke su dužne sačinjavati i prezentirati finansijske izvještaje u skladu sa MRS i MSFI, pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje. Imajući u vidu odredbe pomenutog Zakona i uzimajući u obzir i projekt reforme bankarske regulative prema usvojenoj Strategiji za uvođenje Međunarodnog sporazuma o mjerenju kapitala i standardima kapitala - Bazel II, najavljene reforme cjelokupnog sistema finansijske supervizije i regulacije na globalnom nivou (Bazel III - novi standardi kapitala), uvođenje MSFI 9 i zamjene MRS 39, a nakon izvršene analize postojećeg regulatornog okvira,

Agencija je pristupila izmjeni istog u obimu i sadržaju kojim bi se postigao minimum usklađenosti sa novim zakonskim i podzakonskim propisima koji se odnose na primjenu MRS/MSFI.

Nakon izmjena regulatornog okvira, Agencija je kroz poslove razvoja krajem marta 2011. godine, na osnovu dostavljenih podataka od banaka (o uporednom nivou RKG) prema regulativi Agencije i nivou ispravki vrijednosti/rezervisanja primjenom MRS-a 39, odnosno 37 po stanjima na dan 31.12.2010. godine i projekcijama za 30.06. i 31.12.2011. godine i poduzetim aktivnostima na uspostavi/izmjeni/dopuni internih metodologija izračuna ispravki vrijednosti/rezervisanja primjenom prethodno pomenutih MRS-ova), izvršila Analizu mogućih efekata primjene novog regulatornog okvira. Provedena analiza preuzetih podataka banaka, koje treba promatrati s rezervom, s obzirom na različitost metodologija i pristupa koje banke koriste, pokazala je značajne materijalne razlike u nivou RKG prema regulatornim zahtjevima i u procijenjenim iznosima umanjjenja primjenom MRS-a 39, odnosno MRS-a 37.

8.3.2. Analiza provedene ankete u segmentu zaštite potrošača

U cilju ocjene postojećeg stanja u segmentu zaštite potrošača-korisnika finansijskih usluga i njihove finansijske pismenosti u FBiH, Agencija je kroz poslove razvoja u maju 2011. godine izvršila Analizu rezultata na temelju distribuiranih anketnih upitnika koje su dostavile banke i MKO. Upitnik je bio koncipiran na način da je sadržajno obuhvatio pitanja u vezi s primjenom Odluke o uslovima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenata i Odluke o uslovima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta, kao i drugim aspektima zaštite potrošača i finansijske pismenosti, u skladu sa važećim zakonskim okvirom.

Na osnovu izvršene analize, opći je zaključak da su banke i MKO prepoznale potrebu za poboljšanjem i razvojem u segmentu zaštite potrošača - korisnika finansijskih usluga i finansijske pismenosti, a kao najvažniji aspekti navedeni su: poboljšanje zakonskog i podzakonskog okvira i njegova transparentnost, adekvatna edukacija, efikasnija kontrola od strane regulatora, te unapređenje transparentnosti u poslovanju banaka i MKO.

8.4. KVANTITATIVNE STUDIJE IZVODLJIVOSTI

8.4.1. Kvantitativna studija izvodljivosti - QIS 1

Polazeći od:

- inicijative UBBIH po pitanju sagledavanja, izmjene i harmoniziranja opreznosne regulative entitetskih agencija za bankarstvo, a naročito u segmentu upravljanja likvidnošću banaka;
- prijedloga Vlade FBiH- Mjera za oživljavanje kreditne aktivnosti banaka u cilju podrške privredi;
- inicijative Agencije po pitanju koordinacije, odnosno zajedničkog rada entitetskih agencija, u cilju harmonizovanja postojećeg regulatornog okvira;
- prisutnog trenda povećanja nekvalitetne aktive, odnosno pogoršanja kvaliteta aktive banaka; kao i
- ograničene mogućnosti banaka za osiguranjem kvalitetnih izvora finansiranja,

u septembru 2011. godine sačinjena je Kvantitativna studija izvodljivosti vezano za izmjenu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka - QIS 1.

U navedenom QIS-u korištena je baza podataka Agencije, odnosno propisani regulatorni izvještaji Agencije sa stanjem na dan 30.06.2011. godine:

- Izvještaj o poziciji likvidnost banaka (Obrazac broj 4 - tabela A) i
- Izvještaj o ročnoj usklađenosti aktive i pasive (Obrazac broj 4 - tabela B).

Ovaj QIS je trebao da pokaže efekte izmjena, odnosno utvrđivanje opravdanosti i adekvatnosti izmjene određenih procenata i limita na postojeću Odluku o minimalnim standardima za upravljanje

rizikom likvidnosti banaka. Izvršena je simulacija postojećih zahtjeva po pitanju ročnog usklađivanja banaka (otpuštanje od po 5% po propisanim rokovima dospijeća), a u cilju harmoniziranja sa propisima ABRS-a i simulacija postojećih zahtjeva po pitanju održavanja minimuma likvidnosti u novčanim sredstvima (otpuštanje procenta na 10% po pitanju održavanja prosječnog desetodnevno minimuma likvidnosti u novčanim sredstvima i na 5% po pitanju zahtijevanog dnevnog minimuma novčanih sredstava).

8.4.2. Kvantitativna studija izvodljivosti - QIS 2

U decembru 2011. godine sačinjena je i Kvantitativna studija izvodljivosti po pitanju upravljanja rizikom likvidnosti, u skladu sa preporukama BCBS-a, zahtjevima i primijenjenim praksama zemalja u EU i Hrvatske narodne banke (u daljem tekstu: HNB)- QIS 2. U analizi stanja u segmentu upravljanja rizikom likvidnosti u bankama u FBiH, korišteni su podaci koje su banke dostavile Agenciji kroz distribuirani Upitnik (pitanja iz segmenta upravljanja likvidnošću banaka) i podatke koji su bili neophodni za izračun, odnosno simuliranje rezultata po pitanju izračuna koeficijenta pokriva likvidnosti (LCR), prema preporukama BCBS i koeficijenta likvidnosti, prema regulativi HNB-a.

Rezultati analiza studija izvodljivosti u domenu upravljanja rizikom likvidnosti mogu poslužiti u narednom periodu kao polazni osnov za definiranje potreba i prioriteta u adekvatnom regulisanju ovog segmenta u Agenciji, u skladu sa preporukama BCBS i zahtjevima EU.

8.5. PLAN OBUKE ZAPOSLENIKA AGENCIJE

Saglasno Pravilniku o sistematizaciji poslova Agencije i Programu rada Agencije za 2011. godinu, Agencija je kroz poslove razvoja, a na osnovu iskazanih potreba pojedinačnih organizacionih dijelova iznesenih u Programu rada Agencije za 2011. godinu, sačinila:

- prijedlog Okvirnog plana obuke zaposlenika Agencije za 2011. godinu - Polugodišnji okvirni plan i
- Revidirani plan edukacije zaposlenika Agencije za period od augusta 2011. godine do januara 2012. godine.

Ovim planovima obuke zaposlenika Agencije nastojalo se odgovoriti zahtjevima i potrebama organizacionih dijelova Agencije, uz mogućnost i dodatnih oblika edukacije. Za teme koje su predmet interesovanja pojedinih organizacionih dijelova Agencije, a koje nisu obuhvaćene planovima, vršeno je pojedinačno ugovaranje zatvorenih (in-house) seminara.

U cilju efikasnijeg izvođenja i kvalitetnijeg planiranja obuke zaposlenika Agencije, uvedena je i interna evaluacija nakon prisustva seminarima, kroz standardiziranu evaluacionu formu, u svrhu ocjene korisnosti istih i efikasnijeg planiranja budućih potreba za edukacijom zaposlenika Agencije. Izvršena je i analiza dostavljenih evaluacionih formi, te se na osnovu istih može zaključiti da su organizacioni dijelovi Agencije iz oblasti nadzora poslovanja banaka i poslova razvoja prepoznali značaj i korisnost istih, odnosno sačinjavali i dostavljali evaluacione forme. Prema izvršenoj analizi istih može se zaključiti sljedeće:

- teme dosadašnjih seminara u najvećem broju su bile ocijenjene aktuelnim sa stanovišta supervizorskog procesa;
- većina učesnika na seminarima ocijenila je da može djelimično koristiti stečena znanja na seminarima u svom daljem radu, što bi predstavljalo osnov za inoviranje procesa rada i planiranje specijalizacije rada u pojedinim segmentima;
- svi seminari su bili prezentirani na način da su sadržavali određene studije slučaja, odnosno praktične primjere, kao i koncipirani na način da su omogućavali aktivno učestvovanje i interakciju između učesnika seminara, odnosno predavača, što ukazuje na sam kvalitet seminara;
- prezentatorske vještine, znanja predavača u većem broju slučajeva su ocijenjeni zadovoljavajućim;

- dodatni materijali i literatura koja je korištena na seminarima ocijenjeni su adekvatnim i veoma korisnim, te se mogu koristiti u daljem procesu rada.

Generalna ocjena do sada održanih seminara od strane učesnika je veoma zadovoljavajuća (72%), te se u cilju kontinuiranog procesa edukacije i obuke kadrova Agencije treba posvetiti pažnja i u narednom periodu planirati ciljano daljnje usavršavanje, u skladu sa potrebama procesa rada.

8.6. OSTALI POSLOVI

U okviru organizacionog dijela Agencije - Ured za razvoj u 2011. godini obavljani su i sljedeći poslovi:

- Organizovanje in-house seminara za potrebe supervizora Agencije:
  - a) Dvodnevni seminar/radionica „Umanjenje vrijednosti MRS 39-Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje”. Edukacija je izvršena od strane Cinotti Zagreb, a cilj iste je bio upoznavanje supervizora Agencije sa osnovama koncepta izračunavanja rezervisanja za umanjene vrijednosti sa praktičnim primjerima, sa MSFI 7 - Finansijski instrumenti - objavljivanje, kao i MSFI 9 i projekt zamjene MRS 39;
  - b) Nastavak edukacije - dvodnevni seminar/radionica „Priznavanje i obezvrjeđivanje imovine u skladu sa MSFI”, s ciljem upoznavanja sa problematikom iz oblasti MRS-a 39 i MSFI 9. Edukacija je izvršena od strane Deloitte doo Sarajevo.
- Sačinjavanje odgovora na upite banaka iz FBiH, BSCEE, odnosno razne upite njenih članica i drugih finansijskih institucija;
- Učestvovanje na sastancima Misije MMF-a;
- Davanje informacija i mišljenja za potrebe rukovodstva Agencije i organizacionih dijelova Agencije;
- Sačinjavanje informacija i davanje mišljenja iz oblasti finansijskih usluga u BiH za potrebe: Ministarstva finansija/financija FBiH, odnosno Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, vezano za Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju i potrebe Evropske komisije, UBBiH;
- Sačinjavanje sveobuhvatne „Informacije o ključnim preporukama EBRD-a, sa osvrtom na ključne principe za jačanje korporativnog upravljanja u bankama Jugoistočne Evrope” za potrebe menadžmenta Agencije;
- Učešće u izradi upitnika za potrebe raznih međunarodnih institucija: BSCEE (Upitnik u cilju prikupljanja podataka od zemalja članica za objavu godišnjeg izvještaja za 2010. godinu), EBRD-a (Upitnik vezano za korporativno upravljanje), SB (Sveobuhvatni Upitnik - Istraživanje vezano za regulaciju banaka i superviziju); SB i IFC-a (Istraživanje - Upitnik vezano za finansijski razvoj) i sl.;
- Davanje komentara i prijedloga na „Anketu o finansijskoj pismenosti u BiH“ koja je provedena u organizaciji Svjetske banke, i Sažetak politika - korporativno upravljanje za banke u Jugoistočnoj Evropi dostavljen od strane EBRD-a;
- Koordiniranje i učestvovanje na objedinjavanju Programa rada i Izvještaja o radu na nivou Agencije;
- Učestvovanje na sastancima i okruglim stolovima po pitanju aktuelnih tema (projekt SB po pitanju zaštite potrošača i finansijske pismenosti, „Reforme BiH bankarstva na putu ka EU“, „Aktuelna dešavanja i promjene u regulatornim zahtjevima“);
- Praćenje aktuelne stručne literature i davanje prijedloga za nabavku knjiga za biblioteku Agencije, u cilju daljeg informisanja i educiranja zaposlenika Agencije po pitanju promjena u EU zakonodavstvu, kao i u zemljama u okruženju i dr.

IX. POSLOVI ORGANA AGENCIJE I INFORMISANJA JAVNOSTI

9.1. POSLOVI KORESPONDENCIJE, ADMINISTRATIVNO - TEHNIČKI I DRUGI POSLOVI ZA ORGANE AGENCIJE

U skladu sa propisanom dinamikom u 2011. godini, Agencija je putem organizacionog dijela - Ured direktora obavljala sljedeće planirane aktivnosti:

- Priprema materijala, praćenje sjednica, te izrada zapisnika sa sjednica Upravnog odbora Agencije. Upravni odbor Agencije je u 2011. godini održao ukupno 11 redovnih sjednica; Detaljan pregled planiranih i izvršenih aktivnosti Upravnog odbora u 2011. godini predmet je Izvještaja o radu Upravnog odbora za 2011. godinu;
- Učestvovanje u pripremi materijala, praćenje sjednica, te izrada zapisnika i za Odbor za superviziju. U 2011. godini održano je ukupno 28 redovnih sjednica Odbora za superviziju, u periodu od 12.01. do 30.12.2011. godine; Odbor za superviziju je tokom 2011. godine razmatrao i jednoglasno donosio prijedloge akata koji se odnose na nadzor poslovanja banaka, MKO i lizing društava i drugih općih akata, koje u skladu sa ovlaštenjima usvaja direktor Agencije ili se u formi prijedloga dostavljaju Upravnom odboru Agencije;
- Stručno - operativne poslove:
  - sačinjavanje službenih bilješki sa sastanaka, za koje se ukazala potreba za istim;
  - svakodnevno koordiniranje aktivnosti i saradnja sa svim organizacionim dijelovima Agencije;
  - kontinuirana saradnja sa CBBiH, ABRS-om, AOD-om i drugim domaćim i međunarodnim institucijama;
  - organizovanje dva okrugla stola, jedan u prvoj polovini oktobra 2011. godine, zajedno sa ABRS-om i supervizorskim institucijama iz regiona, a drugi početkom novembra 2011. godine sa AOD-om i ABRS-om;
  - drugi poslovi po nalogu direktora i zamjenika direktora Agencije.

9.2. POSLOVI INFORMISANJA JAVNOSTI

Agencija je putem organizacionog dijela - Ured za informisanje i u 2011. godini nastojala što potpunije i jasnije informisati javnost o ciljevima i rezultatima aktivnostima iz zakonom propisane nadležnosti, putem redovnih publikacija, kao i saopćenja za javnost. Djelujući na ovaj način Agencija daje doprinos podizanju nivoa informisanosti i boljeg razumijevanja značaja i uloge koju ima, kao nezavisna institucija odgovorna za unapređenje sigurnosti, kvaliteta i zakonitog poslovanja tržišno orjentisanog stabilnog bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH.

U okviru Ureda za informisanje obavljene su sljedeće aktivnosti:

- kvantitativno i kvalitativno informiranje javnosti i ostvarivanje dugoročne strategije komuniciranja sa predstavnicima bosanskohercegovačkih medija, građanima i sveukupnom javnošću;
- sačinjavanje odgovora na više stotina upita bilo od građana ili medija, kao i snimanje audio i video izjava za bosanskohercegovačke medije;
- kreiranje i distribuiranje različitih informacija, saopćenja i odluka o aktualnim pitanjima koja su u nadležnosti Agencije prema medijima;
- redovito dostavljanje skraćene informacije o bankarskom sistemu, sektoru lizinga i sektoru MKO u FBiH za mjesečni časopis „Banke“;
- objavljivanje (odluke, uputstva i informacije) na web stranici Agencije – rubrika Novosti (sedam objava) i u ostalim rubrikama (preko četrdeset objava);
- svakodnevnom press clippingom iz elektronskih i printanih medija praćenje izvještavanja i stavova istih o Agenciji.

X. POSEBNE AKTIVNOSTI AGENCIJE

10.1. PROVOĐENJE STRATEGIJE ZA UVOĐENJE BAZELA II - NOVOG „MEĐUNARODNOG SPORAZUMA O MJERENJU KAPITALA I STANDARDIMA KAPITALA“ BANAKA

U decembru 2008. godine Upravni odbor Agencije je usvojio Strategiju za uvođenje novog „Međunarodnog sporazuma o mjeranju kapitala i standardima kapitala“ (poznatiji kao Bazel II), kojeg je 2006. godini, uz naknadne četiri revizije, izmjene i dopune, do zaključno sa decembrom 2010. godine, donio BCBS i koji sadrži nove standarde za upravljanje rizicima i kapitalom banaka.

U provođenju ove Strategije na nivou BiH su, pored Agencije, bile uključene i CBBiH i ABRS, pri čemu je tehničku pomoć pružao USAID putem Projekta „Partnerstvo za unaprjeđenje ekonomskih reformi“ (Partnership for Advancing Reforms in Economy - „PARE“).

Formiran je višeinstitucionalni tim koji čine predstavnici CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo. Konačni cilj ovog projekta je i istovremeno usklađivanje sa odgovarajućim direktivama EU, čime bi BiH pravovremeno ispunila jedan od bitnih uslova za pristup u članstvo EU.

Provođenje Strategije je predviđeno u tri faze, koje bi najvećim dijelom korespondirale i sa naknadnim revidiranim dokumentima BCBS-a i EU, do zaključno 2018. godine.

U skladu sa Strategijom, Agencija je u 2011. godini (zajedno sa CBBiH i ABRS-om) i PARE konsultantima izradila radni nacrt generalne Odluke o upravljanju bankarskim rizicima iz okvira Stuba 2 dokumenta BCBS.

Također, vršena je obuka, odnosno edukacija djelatnika koji učestvuju u provođenju Strategije, kao i djelatnika koji će direktno provoditi supervizorske aktivnosti tokom i nakon njene implementacije. Isti su učestvovali u programu USAID PARE projekta, kako slijedi:

- specijalistička obuka za on - site kontrolore iz oblasti tržišnih rizika;
- studijsko putovanje i konsultacije sa supervizorima iz Slovenije iz oblasti upravljanja rizicima;
- seminari iz oblasti: ekonometrija; prinudna uprava i isplata osiguranih depozita (prvenstveno za AOD); finansijski razvoj, ekonomski rast i bankarstvo (prvenstveno za Ministarstvo finansija i trezora BiH); izgradnja kapaciteta okvira za bankarsku superviziju koja se zasniva na riziku, modeli; razvoj tržišta kapitala (prvenstveno za Ministarstvo finansija i trezora BiH); i primjena makroekonomske analize i priprema makroekonomskih izvještaja (prvenstveno za Ministarstvo finansija i trezora BiH);
- prezentacija standarda u pogledu likvidnosti banaka po Bazelu III; i
- okrugli sto na temu „Reforma BiH bankarstva na putu ka EU“.

Koordinatori iz svih institucija uključenih u realizaciju Strategije, održavali su sastanke na kojima su, pored pitanja koja se odnose na praćenje realizacije aktivnosti, razmatrali učestale promjene međunarodnih standarda Bazela II (koje još uvijek traju), pojavi novog standarda Bazela III (decembar 2010. godine) i Evropskih direktiva (EU - tzv. Bazel 2,5, oktobar 2011. godine), što je nametnulo potrebu za velikim oprezom BiH institucija, kao i nužnom revizijom njihovih priprema za implementaciju međunarodnih standarda.

Krajem 2011. godine PARE projekt je upravnim odborima i rukovodstvima entitetskih agencija za bankarstvo i CBBiH prezentirao paket od 13 tekstova za razradu supervizorskih standarda i regulative iz okvira Bazela II, za koje je ocijenjeno da su dobra osnova za nastavak rada i pripremu propisa za implementaciju novih međunarodnih standarda u skladu sa Strategijom.

10.2. KONTROLA PROCEDURA I PRAKSI BANAKA U SEGMENTU ODNOSA SA JEMCIMA

Uticaji i posljedice finansijske krize imali su značajni uticaj na rast kreditnog rizika banaka i povećanja nekvalitetne aktive, odnosno nekvalitetnih kredita u bankarskom sistemu FBiH. U cilju zaustavljanja negativnih trendova, banke su poduzimale mjere uvođenjem konzervativnijih procedura odobravanja kredita i smanjenja kreditnih aktivnosti, restrukturiranja svojih kreditnih portfolioa i pokretanja postupaka naplate nekvalitetnih kredita putem realizacije ugovorenih instrumenata osiguranja naplate kredita.

Od druge polovine 2009. i tokom 2010. i 2011. godine poseban negativan efekt u javnosti i u medijima imale su prakse koje banke, odnosno MKO primjenjuju kod naplate nekvalitetnih kredita od jemaca po tim kreditima. Imajući u vidu potrebe zaštite korisnika finansijskih usluga, sa aspekta Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini, kao i da navedeni negativni efekti imaju uticaj na reputacioni rizik cjelokupnog bankarskog sistema u FBiH, Agencija je u okviru svojih nadležnosti kroz obimne i ciljane kontrole banaka, odnosno MKO, kao posebno područje, kontrolisala i procedure i prakse banaka, odnosno MKO u segmentu odnosa i poslovanja sa jemcima. U navedenim kontrolama, Agencija je kontrolisala: interne politike i procedure banaka kojim je ona definirala svoje aktivnosti na naplati dospjelih, a neizmirenih obaveza fizičkih i pravnih lica, postupke odobravanja i ocjene kreditne sposobnosti (boniteta) dužnika u slučaju ovih kredita, adekvatnost klasifikacije i formiranih RKG za ove kredite, mjere koje banka poduzima prema glavnom dužniku u vezi otplate kredita, tačnost izvještavanja Agencije, CRK-a i dr.

U slučaju kontrolom utvrđenih slabosti, nepravilnosti i neusklađenosti sa propisima, Agencija je poduzimala mjere iz svoje nadležnosti, nalagala ili davala preporuke: da prestanu sa praksom odobravanja kredita na način da ne primjenjuje svoje procedure i/ili prihvataju neodgovarajuće dokumente za ocjenu boniteta dužnika; da su dužne prije potpisivanja izjave jemaca da iste upoznaju sa ukupnom zaduženosti dužnika (izvod iz CRK); da se postupak prinudne naplate od jemaca ne vrši prije pokretanja sudskog postupka protiv dužnika i naplate iz osnova postojećih kolaterala od dužnika (pokretne i nepokretne imovine) i ako banka, odnosno MKO zahtjeva ispunjenje obaveze od jemaca, obavezna je iste pismeno upoznati o njihovim pravima, važećim zakonskim propisima i internim aktima banke, odnosno MKO, koji reguše tu materiju; da se klasifikacija kredita koji se naplaćuju od strane jemaca, odnosno iz sekundarnih izvora, vrši u skladu sa odlukama Agencije i dr. Također, u slučaju utvrđenih nepravilnosti, Agencija je poduzimala i prekršajne mjere. Sve navedene mjere bile su u cilju otklanjanja navedenih nepravilnosti, neusklađenosti i poboljšanja internih procedura i praksi banaka, odnosno MKO u ovom segmentu poslovanja.

U cilju prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci, Agencija je kao posebni regulatorni zahtjev prema bankama i MKO u pogledu izvještavanja, uvela novi kvartalni obrazac OKJ-otplata kredita na teret jemaca.

Prema podacima koje su banke dostavile Agenciji za kvartalne izvještajne periode od 31.12.2009. do 31.12.2011. godine, krediti otplaćeni na teret jemaca sa stanovišta kvantitativnih podataka za bankarski sistem u FBiH i sa stanovišta supervizorske zabrinutosti za stabilnost i sigurnost bankarskog sistema u FBiH, nisu značajni. Prema izvještajima banaka sa 31.12.2011. godine, od ukupno 1.244.606 kreditnih partija, 3.121 kreditnu partiju otplaćuju jemci (3.575 jemaca) ili 0,25% od ukupnog broja kreditnih partija, od čega 2.915 kreditnih partija stanovništvu, otplaćuju fizička lica - jemci ili 0,24% od ukupno odobrenih kreditnih partija stanovništvu, a 206 kreditnih partija pravnim licima otplaćuju jemci ili 0,52% od ukupno odobrenih kreditnih partija pravnim licima. U ukupnom iznosu kredita od 10,4 milijarde KM na dan 31.12.2011. godine (5 milijardi KM kredita stanovništvu i 5,4 milijarde KM kredita pravnim licima), stanje preostalog duga kredita koji otplaćuju jemci iznosi 46,8 miliona KM (28,4 miliona KM kredita stanovništvu i 18,4 miliona KM kredita pravnim licima) ili 0,45% od ukupnog iznosa kredita (0,56% od ukupnog iznosa kredita stanovništvu i 0,34% od ukupnog iznosa kredita pravnim licima). Kada se analiziraju kretanja u 2011. godini, može se zaključiti da se: smanjio broj kreditnih partija koje otplaćuju jemci (3.121 kreditna partija - 31.12.2011. godine, a 31.12.2010. godine 3.191 kreditna partija), broj jemaca koji otplaćuju kredite (3.575 jemaca - 31.12.2011. godine, a 31.12.2010. godine 3.766 jemaca), kao i stanje preostalog duga kredita koje otplaćuju jemci (46,8 miliona KM - 31.12.2011. godine, a 31.12.2010. godine - 62,8 miliona KM). Na navedeno smanjenje najviše je uticalo unapređenje i poboljšanje procedura rada banaka u segmentu odnosa sa jemcima kao i otplata kredita od strane glavnog dužnika.

Negativan uticaj i posljedice globalne finansijske krize na finansijski sektor, posebno su izraženi kod poslovanja MKO kroz segment kreditiranja i kvalitet kreditnog portfolija. Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja iz ranijeg perioda, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza, došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante.

Prema izvještajima MKO u Federaciji BiH sa 31.12.2011. godine, 8.553 jemca ukupno su otplatila 4,18 miliona KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 45,6 miliona KM (7.805 kreditnih partija), što je za 33% manje jemaca koji otplaćuju tuđe kredite u poređenju sa 31.12.2010. godine (4,21 milion KM, otplatilo je 12.734 jemca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 52,6 miliona KM – 9.036 kreditnih partija). Od ukupnog broja kreditnih partija, 3,62% kreditnih partija otplaćuju jemci i u odnosu na kraj 2010 godine, broj kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na ukupan broj kreditnih partija je u neznatnom padu, za 0,31 procentni poen. Stanje preostalog duga koji otplaćuju jemci sa 31.12.2011. godine iznosi 11,9 miliona KM, što čini 2,9% bruto kredita MKO i u odnosu na 31.12.2010. godine, udio preostalog duga u bruto portfoliju manji je za 1,1 procentni poen (31.12.2010. godine stanje preostalog duga iznosilo je: 18,5 miliona KM u odnosu na 459,8 miliona KM bruto portfolija).

10.3. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI AGENCIJE

Tokom 2011. godine, Agencija je, u saradnji sa CBBiH i ABRs-om, nastavila aktivnosti na jačanju i unapređenju međunarodne saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama, regionalnim i drugim organizacijama, kao i bilateralnu saradnju sa bankarskim regulatorima iz drugih zemalja.

U cilju podrške bankarskom sistemu u prevazilaženju negativnih uticaja globalne finansijske krize i održavanju stabilnosti bankarskog sistema u junu 2009. godine, pod okriljem međunarodnih finansijskih institucija (MMF, EU, EBRD i IFC) u Beču je potpisana tzv. „Bečka inicijativa“, Sporazum sa predstavnicima šest međunarodnih bankarskih grupacija (Raiffeisen International, Hypo Alpe-Adria International, UniCredit Bank Austria, Volksbank International, Intesa Sanpaolo International i NLB group) koje djeluju u BiH. Naknadno je potpisan još jedan sporazum s tri dodatne bankarske grupacije koje posluju u BiH (ProCredit bank, Sparkasse bank i Turkish Ziraat bank).

Ovim Sporazumom bankarske grupe potpisnice su se obavezale da će izloženost prema BiH zadržati na nivou izloženosti iz decembra 2008. godine i nastaviti svoje aktivnosti, kao i prije finansijske krize, te da će pokazatelje adekvatnosti kapitala i likvidnosti održavati iznad propisanih okvira. Bankarske grupacije - potpisnice Sporazuma, također su se obavezale da će razmotriti mogućnosti preventivne dokapitalizacije ako stres testovi pokažu da bi pokazatelji adekvatnosti kapitala, u slučaju eventualnog ostvarenja pesimističkog scenarija, bili ispod zakonski propisanog minimuma.

Aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem obaveza preuzetih potpisivanjem ovog Sporazuma, u proteklom periodu sprovodila je CBBiH u saradnji sa entitetskim agencijama za bankarstvo i uz podršku MMF-a. Agencija je redovno predstavnicima Misije MMF-a dostavljala podatke o stanju i kretanju u bankarskom sistemu FBiH, a zajedno sa CBBiH i ABRs-om radila godišnje i polugodišnje stress testove za bankarski sistem. Agencija je, zajedno sa predstavnicima Misije MMF-a u okviru ispunjenja obaveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala uticaj globalne finansijske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u FBiH, rezultate stress testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke u FBiH. Predmet razgovora bili su i aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF-a, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru.

Ocijenjeno je da je tzv. „Bečka inicijativa“, pokrenuta 2009. godine, ispunila ciljeve, u pogledu činjenice da su banke u BiH ostale adekvatno kapitalizirane i kreditno aktivne, te da je pomogla finansijskom sektoru u BiH da sačuva stabilnost u vrijeme globalne finansijske krize, odnosno kasnije dužničke krize.

Tokom 2011. godine Agencija je aktivno učestvovala i u daljoj realizaciji Programa „Jačanja makro i mikro prudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima za članstvo u EU“. Program je uspješno okončan u smislu razmjene iskustva, znanja i saradnje na polju bankarske supervizije između korisnika Programa i centralnih banaka Euro – sistema, a bio je organizovan kroz intenzivnu regionalnu obuku za oko 150 bankarskih supervizora i eksperata za finansijsku stabilnost, bilateralnu saradnju sa partnerskim centralnim bankama i

zemljama korisnicima, kao i kroz tehničke vježbe simulacija koje su fokusirane na prekograničnu saradnju.

Agencija je u svojstvu članice aktivno učestovala u radu BSCEE. Cilj saradnje bankarskih supervizora Jugoistočne Evrope je uspostavljanje bliske saradnje između bankarskih supervizora zemalja regiona i poboljšanje efikasnosti prekograničnog supervizorskog procesa kroz jačanje supervizorskih praksi u zemljama potpisnicima memoranduma o razumijevanju (u daljem tekstu: MoU).

Vežano za saradnju sa bankarskim supervizorima zemalja u kojima je sjedište matičnih kompanija banaka iz FBiH, još uvijek nije došlo do potpisivanja MoU sa nadležnim bankarskim supervizorima Italije i Austrije, iako su pripremljeni prijedlozi istih. Odbor evropskih bankarskih supervizora (CEBS, odnosno sadašnja EBA) je osnovao posebnu grupu sa zadatkom da izvrši procjenu ekvivalentnosti zakonskih odredbi trećih zemalja, koje nisu članice EU, sa odredbama Evropskih direktiva, posebno Direktive 2006/48/EC, a koje se odnose na razmjenu i zaštitu povjerljivosti informacija. BiH je uključena u grupu zemalja za koje se vrši procjena i dalji proces potpisivanja MoU sa zemljama članicama EU će zavisti od dobijene ocjene i pravnih preporuka koje će prosteći iz nje. Navedena ocjena i pravne preporuke CEBS-a, sadašnja EBA, bitno će opredijeliti i potpisivanje multilateralnih sporazuma o saradnji i koordinaciji supervizije bankarskih grupacija koje imaju sjedište u zemljama članicama EU, a potpisivanje konkretnih multilateralnih sporazuma za pojedinačne bankarske grupacije je preduslov za učešće Agencije na kolegijima supervizora koje organizuju bankarski regulatori zemalja članica EU (Austrija, Italija, Slovenija).

U okviru bilateralne saradnje, Agencija je tokom 2011. godine ostvarila saradnju sa bankarskim regulatorima sljedećih država:

- Slovenijom, putem redovne razmjene informacija sa Bankom Slovenije u okviru nadzora NLB grupe, učestovanjem na supervizorskom koledžu NLB grupe u Sloveniji i prisustvom predstavnika Banke Slovenije prezentaciji nalaza kontrole Agencije u NLB Tuzlanskoj banci dd Tuzla;
- Turskom, putem redovne razmjene informacija sa BRSA (bankarskim regulatorom u Turskoj) u okviru nadzora Turkish Ziraat Bank Bosnia dd Sarajevo;
- Austrijom, putem redovne razmjene informacija na kvartalnom osnovu-Newsletter sa FMA (bankarskim regulatorom u Austriji), informacija o bankarskim grupama i njihovim supsidijarima u FBiH (Raiffeisen, Volksbank, Hypo i Sparkasse), godišnjih izvještaja o supervizorskim pregledima i procesu procjene - SREP za prethodno navedene banke i učestvovanjem predstavnika Agencije na radnom sastanku regionalnih supervizora u vezi supervizije Hypo grupe;
- Hrvatskom, putem razmjena informacija sa HNB-om u okviru nadzora UniCredit Bank dd Mostar.

U 2011. godini, Agencija je organizovala i dva regionalna skupa. U postupku izrade prijedloga regulative o upravljanju informacionim sistemima i eksternalizacijom, Agencija je u saradnji sa ABRS-om organizovala regionalni okrugli sto u junu 2011 godine u Banja Luci, na kojem su se raspravljali nacrti regulative o eksternalizaciji i upravljanju rizikom eksternalizacije i upravljanje sigurnošću informacionih sistema, kao i iskustva regulatora iz okruženja na ovu temu. Na okruglom stolu, osim predstavnika obje agencije za bankarstvo, učestvovali su i predstavnici HNB-a, Narodne banke Srbije i Narodne banke Republike Makedonije, kao i eksperti iz ove oblasti koji su bili angažovani kroz tehničku pomoć.

Krajem 2011.godine, u saradnji sa ABRS-om, organizovan je u Sarajevu okrugli sto na temu: Aktuelna dešavanja i promjene u regulatornim zahtjevima i problematika i restrukturiranje Hypo Alpe-Adria-Banke (primjeri i iskustva po zemljama). Na navedenom okruglom stolu, osim predstavnika obje entiteske agencije za bankarstvo, učestvovali su i predstavnici Narodne banke Makedonije, Narodne banke Crne Gore, Narodne banke Srbije, HNB-a, Banke Slovenije i CBBiH.

Ostvarena je saradnja sa konsultantima SB u BiH u segmentu zaštite potrošača – korisnika finansijskih usluga. Naime, u proteklom periodu je uz njihovu stručnu pomoć izvršen Dijagnostički pregled zaštite potrošača i finansijske pismenosti u bankarskim uslugama i sektoru mikrofinansiranja u BiH. Na osnovu istog, izvršeno je poređenje sa dobrim praksama zemalja EU i drugih zemalja, te su dati ključni nalazi i preporuke. Nakon toga, uslijedila je Anketa o finansijskoj pismenosti u BiH, koju je sprovedla Svjetska banka u 2011. godini, a rezultirala je ocjenom da je finansijska pismenost građana BiH niska. Planirano je da se aktivnosti nastave u 2012. godini, u pogledu prijedloga mjera aktivnosti koje trebaju poduzeti nadležne institucije uključene u implementaciju ovog projekta. Mjere uključuju i izradunove legislative u FBiH, kojom bi bio uređen segment zaštite potrošača – korisnika finansijskih usluga. S obzirom na uključenost državnih i entitetskih institucija postigla bi se harmonizacija propisa na državnom nivou i usklađenost sa relevantnim EU direktivama. Na osnovu donesenih zakonskih propisa pristupit će se izradi ostale provedbene regulative, kojom bi bilo obuhvaćeno i pitanje finansijske pismenosti korisnika usluga u bankarstvu i drugim finansijskim institucijama za čiji nadzor je nadležna Agencija.

Nastavljena je saradnja sa Misijom MMF-a, zajedno sa CBBiH, na projektu praćenja Indikatora finansijske stabilnosti (FSIs), u kojem su učestvovali nadležni organizacioni dijelovi Agencije. Agencija je učestvovala na regionalnim stručnim forumima, konferencijama i simpozijima, koje su organizovale međunarodne finansijske institucije.

10.4. EDUKACIJA KADROVA AGENCIJE

Kontinuiranim ulaganjima u ljudske resurse Agencija stvara tzv. ljudski kapital sa specijalističkim znanjima, koji će biti osposobljen da adekvatno upravlja stalnim promjenama u bankarskom i nebankarskom finansijskom sektoru za čiji nadzor je nadležna.

Sa 31.12.2011. godine u Agenciji je zaposleno 82 zaposlenika, od toga 72 zaposlenika sa VSS, 3 zaposlenika sa VŠS i 7 zaposlenika sa SSS.

U okviru dva posebna projekta: projekt „Jačanja makro i mikroprudencijalne supervizije u zemljama kandidatima za EU članstvo i zemljama potencijalnim kandidatima za članstvo u EU“ i USAID-ovog PARE projekta, posebne komponente su bile edukacija i obukaza poslenika Agencije.

Agencija je, također, u skladu sa zahtjevima i potrebama poslova koje obavlja, svojim zaposlenicima omogućila učestvovanje na seminarima, stručnim konferencijama, kursevima i radionicama u zemlji i inostranstvu, u oblastima bankarske supervizije, računovodstvenih standarda, interne revizije, supervizije informacionih sistema i dr.

Zaposlenici Agencije prisustvovali su seminarima, konferencijama i drugim oblicima obuke iz sljedećih oblasti:

- Novi regulatorni okvir za bankarsku superviziju zasnovanu na međunarodnim standardima, Bazel II i ICAAP;
- Upravljanje rizicima, off - site analiza rizika;
- Upravljanje rizikom promjene kamatne stope u knjizi banke, kreditno inducirani valutni rizik;
- Tržišni rizik (knjiga trgovanja, sekjuritizacija i strukturano finansiranje, finansijska tržišta i novi finansijski instrumenti);
- Konsolidovana supervizija;
- Bankarske garancije kao instrument osiguranja;
- Testiranje otpornosti na stres;
- Korištenje MSFI za prudencionalne i regulatorne svrhe;
- Interna revizija i kontrola;
- Polugodišni i godišnji obračun;
- Međunarodni simpozij „Bankarski menadžment, godišnja skupština Udruženja internih revizora BiH;
- IT prevare, penetracione hakerske metode;
- Korporativno upravljanje; i

- Specijalistički seminari iz oblasti nadzora SPNiFT.

Agencija je, također, obezbijedila i određeni broj licenci za on-line pristup „FSI connect“ web stranici Bazelskog instituta za finansijsku stabilnost za učenje i informacije za supervizore finansijskog sektora.

Također, u 2011. godini zaposlenici Agencije prisustvovali su „in-house“ seminarima/radionicama za supervizore, koje je organizirao Ured za razvoj, a koji su obuhvatili teme:

- „Umanjenje vrijednosti MRS 39-Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje“;
- „Priznavanje i obezvrjeđivanje imovine u skladu sa MSFI“.

Pored planiranja obuke na nivou Agencije, uvedena je i praksa interne evaluacije seminara kojim su prisustvovali zaposlenici Agencije, te analiza ocjena kvaliteta i primjenjivosti seminara u praktičnom radu, a sve u cilju efikasnijeg planiranja budućih potreba za edukaciju zaposlenika i unapređenju procesa rada.

Navedene aktivnosti ukazuju na opredjeljenje da Agencija kao regulatorna institucija kontinuirano razvija ljudske potencijale, prateći nove trendove u bankarstvu i drugim nebankarskim finansijskim sektorima adekvatnom i kontinuiranom edukacijom.

XI. ZAJEDNIČKE FUNKCIJE U AGENCIJI

U Agenciji je za poslove zajedničkih funkcija, prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, nadležan Sektor zajedničkih funkcija. Kao funkcija zadužena za pružanje podrške radu institucije, Sektor je djelovao putem svojih radnih jedinica u svim područjima rada na polju općih, kadrovskih, računovodstveno-finansijskih i informatičkih poslova, u skladu sa zahtjevima radnih procesa definiranim u Programu rada Agencije za 2011. godinu.

Poslovi ovog dijela procesa rada nisu značajnije izmijenjeni u odnosu na ranije izvještajne periode.

11.1. OPĆI I KADROVSKI POSLOVI, KANCELARIJSKO I ARHIVSKO POSLOVANJE

Aktivnosti ove radne cjeline u toku poslovne godine uglavnom su bile koncentrisane na izvršavanje svakodnevnih poslova iz domena njenog rada.

Odjel je vodio brigu o tekućem održavanju objekta Agencije, njenih sredstava i opreme, tehničkoj i fizičkoj, kao i protivpožarnoj i protivprovalnoj zaštiti. Pored toga, po propisanim procedurama vršio je nabavku opreme, inventara i potrošnog materijala, te druge poslove opće prirode u vezi s radom institucije.

U okviru radno-pravnih odnosa i drugih poslova opće prirode, ova organizaciona jedinica bila je angažovana na poslovima u vezi s prijemom novih zaposlenika, rješavanjem pitanja kadrova, sačinjavanjem akata za potrebe Upravnog odbora Agencije, izradi pravilnika, odluka, rješenja i drugih akata, izdavanju raznih potvrda i uvjerenja i drugim aktivnostima iz djelokruga rada ove cjeline.

U dijelu koji se odnosi na kancelarijsko i arhivsko poslovanje, pored svakodnevnih poslova iz te oblasti, obavljani su radni zadaci u vezi sa čuvanjem i održavanjem registraturne i arhivske građe, odabirom arhivske iz registraturne građe, vođenjem arhivske knjige, rješavanjem problema smještaja arhivske građe i dr.

Odjel je proveo i određene aktivnosti u vezi s rješavanjem problema nedostatka poslovnog prostora, s obzirom da su prostorije koje trenutno koristi Agencija značajno manje u odnosu na njene stvarne potrebe. Ranijom kupovinom jednog stana (pretvoren u poslovni prostor) u postojećem stambeno-poslovnom objektu, samo je djelimično riješeno to pitanje.

Stoga su, s ciljem osiguranja kvalitetnije podrške u tom dijelu, kao privremeno i racionalno rješenje za instituciju, tokom izvještajnog perioda provedene aktivnosti na zakupu poslovnog

prostora za potrebe institucije u kojem je smješteno više organizacionih jedinica Agencije. Prostor je u upotrebi od maja 2011. godine.

11.2. RAČUNOVODSTVENO – FINANSIJSKI POSLOVI

Odjel za računovodstveno-finansijske poslove je u 2011. godini ažurno i uredno obavio sve aktivnosti za koje je nadležan i to: vodio brigu o naplati naknada koje se plaćaju Agenciji, rashodima Agencije, vršio izradu planova i izvještaja o finansijskom poslovanju, obavljao knjigovodstvene i blagajničke poslove, vodio analitičke evidencije, dnevnik i glavnu knjigu, evidencije o stalnim sredstvima, sitnom inventaru i bibliotetskom materijalu, obavio poslove u vezi s godišnjim popisom sredstava, vršio obračun i isplatu plaća i naknada, pripremio završni račun i podatke za federalne i druge organe i dr.

U vezi sa revizijom finansijskih izvještaja Agencije, u okviru ove radne cjeline, obavljene su značajne aktivnosti, počev od izbora revizorske firme i ugovaranja tog posla, pa do administriranja svih elemenata za obavljanje revizije, pripremu traženih podataka, dokumentacije, analiza i drugo.

Putem mjesečnih i tromjesečnih pregleda prihoda i rashoda, Odjel je redovno izvještavao rukovodstvo Agencije o izvršenom obračunu i naplati naknada koje uplaćuju banke, MKO i lizing društva, ostvarenju troškova i drugim pitanjima značajnim za finansijsko poslovanje Agencije.

11.3. POSLOVI IT – INFORMACIJSKA PODRŠKA

Aktivnosti Odjela za EOP u izvještajnom periodu zasnivale su se na pružanju IT podrške svim supervizijskim funkcijama institucije, u skladu s njihovim zahtjevima, okvirno definiranim Programom rada Agencije za 2011. godinu.

Ova organizaciona jedinica obavljala je redovne poslove na održavanju softverskih sistema - operativnih i aplikativnih, instalacija i hardvera, vršila implementaciju i održavanje mrežne infrastrukture, antivirusne, malware i druge sigurnosne zaštite informacionog sistema, održavanje sistema za update softvera WSUS, upravljanje i održavanje sadržajem web stranice institucije, te instaliranje i održavanje sistema za verzioniranje aplikativnih rješenja Agencije. Vršeno je održavanje i proširivanje aplikacija FBA-statistika sa Interbase bazom podataka, a realizovani su i novi upiti i eksporti podataka u Excel format, te ostali poslovi u vezi s radom ovog dijela procesa rada.

Težišne aktivnosti ove poslovne funkcije u toku godine naročito su bile usmjerene na izvršavanje sljedećih radnih zadataka:

- postavljene su osnove BH-BATIS i BA-TEDIS informacionih sistema za izvještavanje banaka, MKO i lizing društava prema Agenciji;
- urađena je implementacija informacionih sistema BH-BATIS i BA-TEDIS za lizing društva;
- u dijelu koji se odnosi na rad MKO realizovana su dva obrasca u BA-TEDIS sistemu i set upita za superviziju na BH-BATIS sistemu;
- u okviru bankarskog sektora urađen je obrazac za izvještavanje dnevne likvidnosti DL u BH-BATIS i BA-TEDIS informacionim sistemima;
- u Sektoru za pravnu podršku i licenciranje okončane su aktivnosti na projektu koji se odnosi na prigovore komitenata za bankarski i mikrokreditni sistem;
- u skladu sa zahtjevom Odjela za računovodstvene i finansijske poslove, za potrebe te radne jedinice, urađene su aplikacije za blagajnu, stalna sredstva, zaduženja i reverse, obračun amortizacije, biblioteku i upravljanje službenim resursima;
- za potrebe svih finansijskih organizacija, uspostavljeni su registri institucija kroz tri aplikacije za svaki sektor posebno, prema specifičnostima za svaku od njih;
- završeni su poslovi u vezi s unosom historijskih podataka sa izvještajnih formi koje MKO i lizing društva dostavljaju Agenciji;
- implementirane su baze podataka na ORACLE i POSTGRE sistemima baza podataka za sve finansijske institucije, kako za BH-BATIS, tako i za BA-TEDIS sisteme;

- sa svim finansijskim institucijama uspostavljena je nova 2Mb VPN konekcija za slanje izvještaja u Agenciju; također, u tim organizacijama instaliran je korisnički dio softvera neophodan za popunjavanje i slanje izvještaja prema Agenciji;
- postavljen je novi DATA BACKUP sistem za informacijski sistem institucije;
- izvršeni su poslovi na izmjenama u programima za kreiranje izvještaja u bankama koje ti subjekti dostavljaju Agenciji, te obavljene zadaci na instaliranju programa u tim institucijama;
- provedena je obuka za osobe iz MKO zadužene za izvještavanje prema Agenciji i izvršeno instaliranje programa u ovim organizacijama.

Određene aktivnosti Odjela bile su usmjerene i na dio zadataka koji se odnosi na razvijanje novog koncepta informacionog sistema Agencije.

11.4. FINANSIJSKO POSLOVANJE AGENCIJE U 2011. GODINI

Sredstva za finansiranje rada Agencije osigurana su, kao i u ranijim izvještajnim periodima, iz vlastitih izvora. Prihodi su ostvareni od redovnog poslovanja, a sastoje se od naknada za superviziju (administrativni i varijabilni dio), naknade za davanje saglasnosti i odobrenja kao i drugih akata Agencije (ostale naknade), koje plaćaju banke, MKO i lizing društva.

Naplata sredstava izvršena je u skladu sa Zakonom o Agenciji, i:

- a) Odlukom o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije“ BiH, broj: 37/98, 5/99, 59/06, 10/07, 46/11);
- b) Odlukom o naknadama koje mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH, broj 27/07, 46/11);i
- c) Odlukom o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09, 46/11).

Manji dio prihoda čine donirana sredstva koja predstavljaju finansijsku podršku radu Agencije pruženu od strane ECB na području jačanja supervizije banaka, kao i godišnji iznos obračunate amortizacije za dugotrajnu materijalnu imovinu nabavljenu iz primljenih novčanih donacija (nenovčani prihodi – obračun u skladu sa MRS).

Ostvaren ukupan prihod u 2011. godini iznosi 10.621.491,00 KM, rashodi 8.202.912,00 KM, a višak prihoda nad rashodima 2.418.579,00 KM.

Bilans stanja na dan 31.12.2011. godine i Bilans uspjeha za 2011. godinu, sa strukturom prihoda i rashoda, daju se kako slijedi:

Bilans stanja na dan 31.12.2011. godine

(u 000 KM)

O P I S	Iznos po odbitku ispravke vrijednosti
AKTIVA	
A. STALNA SREDSTVA	3.344.523
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.256.049
Nematerijalna stalna sredstva	79.976
Dugoročni plasmani i potraživanja	8.498
Biološka imovina	-
Ulaganja u nekretnine	-
Sredstva namijenjena prodaji	-
Dugoročna razgraničenja	-
B. TEKUĆA SREDSTVA	16.460.785
Novac i novčani ekvivalenti	11.934.006
Kratkoročni plasmani i potraživanja	4.487.532
Zalihe	-

Ulazni PDV	-
Kratkoročna razgraničenja	39.247
SVEGA AKTIVA	19.805.308
PASIVA	
A. TRAJNI IZVORI	16.454.875
Trajni izvori	-
Rezerve	4.835.707
Neraspoređeni višak prihoda	11.619.168
Neraspoređeni višak rashoda	-
Revalorizacije rezerve	-
B. DUGOROČNE OBAVEZE	3.272.911
Dugoročne finansijske obaveze	-
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	3.272.911
C. KRATKOROČNE OBAVEZE	77.522
Tekuće obaveze	53.787
Kratkoročne finansijske obaveze	335
Obaveze za PDV	-
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	23.400
SVEGA PASIVA	19.805.308

Bilans uspjeha za period od 1.1. do 31.12.2011. godine

u (000)KM

O P I S	I Z N O S
A. PRIHODI	
Članarina	-
Prihodi iz budžeta	-
Humanitarni prihodi	77.542
Prihodi od vlastite aktivnosti	10.481.880
Ostali prihodi	62.069
Svega prihodi	10.621.491
B. RASHODI	
Materijal i energija	226.827
Usluge	737.552
Plaće	5.043.898
Ostala primanja zaposlenih	845.180
Rezervisanja prema MRS 19 – primanja zaposlenih	144.416
Amortizacija	415.719
Finansijski rashodi	24.846
Putni troškovi	396.140
Humanitarni rashodi	5.500
Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata	-
Ostali rashodi	362.834
Svega rashodi	8.202.912
C. REZULTAT	
Višak prihoda	2.418.579
Višak rashoda	-

Iz datih pokazatelja se vidi da se Agencija, kao zakonom osnovana samostalna neprofitna institucija FBiH, finansira isključivo iz vlastitih prihoda, da ne koristi niti ima potrebu da koristi

sredstva budžeta FBiH. Naprotiv, novčane kazne koje se u skladu sa zakonom izriču finansijskim institucijama koje Agencija nadzire i licima koja su odgovorna za učinjene prekršaje, uplaćuju se u budžet FBiH.

Treba napomenuti da je u 2001. godini Agencija dobila finansijsku donaciju Vlade SAD u iznosu KM 3,27 miliona čime je prema riječima direktora USAID-a i Američkog ambasadora u BiH „odano priznanje Agenciji za visok nivo profesionalnosti” u ostvarivanju svoje funkcije. Iz tih sredstava Agencija je kupila poslovnu zgradu i izvršila nabavku neophodne opreme za rad.

Izveštaj nezavisnog revizora

Upravnom odboru Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine

Obavili smo reviziju finansijskih izvještaja Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Agencija"), prikazanih na stranicama 3 do 26, koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2011. godine, bilansa uspjeha, izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaja o promjenama neto imovine i izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja je završila, te sažetog prikaza značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Odgovornost Uprave za finansijske izvještaje

Uprava je odgovorna za pripremanje i fer prezentovanje priloženih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za one interne kontrole koje Uprava smatra neophodnim za pripremanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogreške, bilo zbog prevare ili grešaka.

Odgovornost Revizora

Naša je odgovornost izraziti nezavisno mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima na temelju naše revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Navedeni standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i obavimo na način da dobijemo razumno uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogreške.

Revizija uključuje provjeru dokaza pomoću testiranja, koji potvrđuju iznose i druge informacije objavljene u finansijskim izvještajima. Odabir procedura zavisi od rasuđivanja Revizora, uključujući ocjenu rizika da finansijski izvještaji sadrže materijalno značajne pogreške, bilo zbog prevare ili grešaka. Za potrebe ocjene rizika, revizor vrši procjenu internih kontrola vezanih za pripremanje i fer prezentiranje finansijskih izvještaja, u svrhu određivanja revizorskih procedura u datim uvjetima, ali ne u svrhu davanja mišljenja u pogledu funkcionisanja internih kontrola institucije. Revizija također uključuje i procjenu primijenjenih računovodstvenih politika te ocjenu značajnih procjena Uprave, kao i ocjenu ukupnog prikaza finansijskih izvještaja.

Vjerujemo da nam naša revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.

Mišljenje

Po našem mišljenju finansijski izvještaji prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim stavkama, finansijski položaj Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine na dan 31. decembra 2011. godine, te rezultate njenog poslovanja i promjene u novčanom toku za godinu koja je tada završila, u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Deloitte d.o.o.

Sead Bahtanović, direktor i ovlašten revizor

Sarajevo, Bosna i Hercegovina
16. mart 2012. godine

Sabina Softić, ovlašten revizor

XII. AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA AGENCIJE

U 2011. godini Upravni odbor Agencije usvojio je sljedeće akte:

1) Odluke kojima se reguliše rad banaka, MKO i lizing društava:

- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka;
- Odluka o izmjenama i dopunama Uputstva za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije BiH;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanju efekata kamatne stope na kredite i depozite;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju tarife naknada Agenciji za bankarstvo Federacije BiH;
- Odluka o izmjenama Odluke o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama;
- Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društva;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH;
- Odluka o izmjenama Odluke o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH;
- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka;
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimumu obima, oblika i sadržaja programa izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka;
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje informacionim sistemima u bankama
- Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom;
- Odluka o izmjeni Odluke o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama.

2) Informacije o bankarskom, mikrokreditnom i lizing sektoru u FBiH:

- Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa 31.12.2010. godine po privremenim pokazateljima;
- Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa 31.12.2010. godine po privremenim pokazateljima;
- Informacija o lizing sistemu FBiH sa 31.12.2010. godine po privremenim pokazateljima;
- Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa 31.3.2011. godine;
- Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa 31.3.2011. godine;
- Informacija o lizing sistemu FBiH sa 31.3.2011. godine;
- Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa 30.6.2011. godine;
- Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa 30.6.2011. godine;
- Informacija o lizing sistemu FBiH sa 30.6.2011. godine;
- Informacija o bankarskom sistemu FBiH sa 30.9.2011. godine;
- Informacija o mikrokreditnom sistemu FBiH sa 30.9.2011. godine;
- Informacija o lizing sistemu FBiH sa 30.9.2011. godine.

3) Programi rada i izvještaji Agencije:

- Izvještaj o radu Agencije za bankarstvo FBiH za 2010. godinu;
  - Izvještaj o radu Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH za 2010. godinu;
  - Program rada Agencije za bankarstvo FBiH za 2012. godinu;
  - Program rada Upravnog odbora Agencije za bankarstvo FBiH za 2012.godinu.
- 4) Akti koji se odnose na finansijsko poslovanje Agencije:
- Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za bankarstvo FBiH za 2010. godinu;
  - Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za bankarstvo FBiH za prvo polugodište 2011. godinu;
  - Plan finansijskog poslovanja Agencije za bankarstvo FBiH za 2012.godinu.
- 5) Ostali razmatrani i usvojeni materijali:
- Dinamika i analiza kretanja temeljnih pokazatelja stanja o izvršenim kontrolama po bankama u FBiH u periodu od 1.1. do 31.12.2010. godine;
  - Izvještaj o izvršenim kontrolama usklađenosti poslovanja banaka sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma u periodu 1.1. - 31.12.2010. godine;
  - Izvještaj o privremenim upravama u periodu od 1.01. do 31.12.2010. godine;
  - Izvještaj o provedenim aktivnostima u okviru priprema za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standarda kapitala banaka“ Bazel II -tehnička pomoć USAID PARE Projekta;
  - Informacija o efektima primjene odluke o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih osoba u bankama za period 1.1.-31.12.2010. godine;
  - Informacija o otplati kredita na teret jemaca;
  - Ugovaranje usluga iz oblasti odnosa s javnošću za period 11/2011.- 10/2012. godine.

Pored navedenog, Upravni odbor Agencije obavljao je i druge poslove, a u 2011.godini prioritet je bio sprječavanje širenja negativnih globalnih uticaja i ublažavanje posljedica tih uticaja, uz eliminaciju događaja koji ugrožavaju stabilnost bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH, a sve kroz praćenje provedbe propisa i donošenja adekvatne regulative.

XIII. ZAKLJUČAK

Na sjednici održanoj dana 19.03.2012. godine Upravni odbor Agencije je razmotrio i usvojio ovaj Izvještaj o radu Agencije za bankarstvo Federacije BiH za 2011. godinu i ocijenio da je Agencija izvršila sve planirane i druge specifične poslove koji su bili uslovljeni izmijenjenim okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti u periodu planiranja aktivnosti.

U obavljanju svojih supervizorskih nadležnosti Agencija je nastavila sa saradnjom sa domaćim finansijskim i drugim institucijama i organima, a naročito sa CBBiH, ABRS-om, AOD-om, UBBiH, Vladom FBiH, Ministarstvom finansija/financija FBiH, Finansijsko - obavještajni odjel Agencije za istrage i zaštitu BiH, kao i drugim institucijama i organima nadležnim za određene oblasti u kojima je saradnja bila neophodna i korisna.

Nastavljene su i intenzivne aktivnosti Agencije na međunarodnom planu, u okviru kojih je ostvarena efikasna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama, supervizorskim autoritetima, a naročito sa supervizorskim institucijama iz zemalja porijekla roditeljskih banaka čije banke-kćeri posluju na teritoriji FBiH.

U izvršavanju nadzornih aktivnosti, kada je to bilo potrebno, u slučajevima banaka koje posluju u oba BiH entiteta, Agencija je kao supervizor banaka sa sjedištem u FBiH ili banaka sa sjedištem u RS, zajednički, odnosno sinhronizovano djelovala sa ABRS-om. Nastavljena je u kontinuitetu i saradnja po pitanju izmjena i dopuna regulatornog okvira i njegove harmonizacije u oba entiteta.

Praksa zajedničkog i koordiniranog rada sa ABRS-om rezultat je kontinuiranog opredjeljenja Agencije ka podršci i promovisanju inicijative za objedinjavanje regulatorne, odnosno supervizorske funkcije banaka i nebankarskih finansijskih institucija na državnom nivou, a u skladu sa predmetnom odlukom Parlamenta FBiH još iz 2006. godine, te kasnije pripremljenim „CARDS Programom“ od strane eksperata ECB-a i grupe evropskih centralnih banaka.

Pored potpune realizacije planiranih aktivnosti kontrola u bankama, MKO i lizing društvima, značajne aktivnosti Agencije u 2011. godine bile su usmjerene na izmjene i dopune postojećeg regulatornog okvira za poslovanje banaka, od kojih su se najznačajnije odnosile na: uspostavljanje standarda za primjereno upravljanje informacionim sistemima, eksternalizacijom i rizicima koji iz toga proizilaze, primjenu MRS-a 39, odnosno 37, drugačiji regulatorni tretman klasifikacije potraživanja od državne i entitetskih vlada i izuzeća od obaveze formiranja rezervi za kreditne gubitke, polazeći od inicijative UBBiH i predloženih mjera oživljavanja kreditnih aktivnosti banaka u cilju podrške privredi u otežanim uslovima poslovanja uslijed djelovanja finansijske, odnosno dužničke krize.

Također, u saradnji sa Ministarstvom finansija/financija FBiH Agencija je aktivno učestvovala na sačinjavanju prijedloga izmjena zakonskih propisa kojim se uređuje poslovanje banaka, MKO i lizinga i vršenja supervizije, a naročito u segmentu zaštite prava korisnika finansijskih usluga, međunarodne saradnje i povjerljivosti informacija i drugim segmentima u smislu usklađivanja sa međunarodnim standardima i dobrim praksama regulatora iz okruženja.

U narednom periodu u radu Agencije bit će nastavljene aktivnosti na usklađivanju regulatornih zahtjeva sa međunarodnim supervizorskim standardima, zahtjevima makroekonomskog okruženja i preporukama supervizorskih autoriteta, što predstavlja kompleksan i obuhvatan projekt, koji podrazumijeva i jačanje supervizorskih kapaciteta i prudencionalne supervizije, odnosno dalji razvoj kontrolne funkcije.

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**PREGLED IZVRŠENIH ON - SITE KONTROLA U BANKAMA
u periodu 1.1. - 31.12.2011. godine****1. OBIMNE KONTROLE - SVEOBUHVAATNE**

R. br	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani postk. postupka
1.	BOR BANKA DD SARAJEVO	8	15.02.-18.03.	(5 kontrolora x 23 dana)=115	15
2.	VOLKSBANK BH DD SARAJEVO	7	11.05.-10.06.	(5 x23)=115	15
3.	PROCREDIT BANK DD SARAJEVO	10	06.06.-05.07.	(6 x23)=138	15
4.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK DD MOSTAR	15	06.09.-14.10.	(8 x 29)=232	40
5.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO DD SARAJEVO	10	30.11.-30.12.	(6 x23)=138	-

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**2. CILJANE - NAMJENSKE KONTROLE****2.1. KONTROLA PREMA RIZIKU**

R. br	Naziv banke	Predmet kontrole rizik	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani postk. postupka
1.	RAIFFEISEN BANK BIH DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik (1 rizik)	/	do 09.02.	(6 kontrolora x 27 dana) = 162	15
2.	VAKUFСКА BANKA DD SARAJEVO	Kvalitet aktive- kreditni rizik (1 rizik)	7	17.02.-15.03.	(3 x 19) = 57	10
3.	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA DD ZENICA	Kvalitet aktive - kreditni rizik i rizik likvidnosti (2 rizika)	10	22.03.-14.04.	(4 x 16) = 64	15
4.	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik (1 rizik)	7	20.04.-13.05.	(3 x 16) = 48	10
5.	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA DD VELIKA KLADUŠA	Kvalitet aktive - kreditni rizik, rizik likvidnosti i kapitala (3 rizika)	8	25.04.-17.05.	(4 x 15) = 60	10
6.	NLB TUZLANSKA BANKA DD TUZLA	Kvalitet aktive - kreditni rizik (1 rizik)	8	25.04.-24.05.	(4 x 20) = 80	10
7.	SPARKASSE BANK DD SARAJEVO	Kvalitet aktive - kreditni rizik, rizik likvidnosti (2 rizika)	10	15.08.-16.09.	(5 x 23) = 115	12
8.	UNICREDIT BANK DD MOSTAR	Operativni rizik (1rizik)	7	05.12.-16.12.	(4 x10) = 40	10
9.	MOJA BANKA DD SARAJEVO	Rizik likvidnosti (1rizik)	7	05.12.-16.12.	(2 x 10) = 20	15

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**2.2. KONTROLA IZVRŠENJA NALOGA - Post-kontrolni postupak**

R. br	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani postk. postupka
1.	BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO	5	01.02.-04.02.	(2 kontrolora x 4 dana) = 8	6
2.	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	5	01.02.-07.02.	(2 x 5) = 10	6
3.	RAIFFEISEN BANK BIH DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	5	31.01.-04.02.	(2 x 5) = 10	5
4.	UNION BANKA DD SARAJEVO	5	28.02.-07.03.	(2 x 6) = 12	5
5.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK DD MOSTAR	7	14.03.-23.03.	(2 x 8) = 16	15
6.	NLB TUZLANSKA BANKA DD TUZLA (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	5	16.05.-18.05.	(2 x 3) = 6	3
7.	UNICREDIT BANK DD MOSTAR	5	13.06.-17.06.	(2 x 5) = 10	5
8.	INTESA SANPAOLO BANKA BIH DD SARAJEVO	4	13.06.-17.06.	(2 x 5) = 10	5
9.	MOJA BANKA DD SARAJEVO	5	29.06.-07.07.	(2 x 7) = 14	6
10.	SPARKASSE BANK DD SARAJEVO (u okviru ciljane kontrole kvaliteta aktive)	4	13.09.-16.09.	(3 x 4) = 12	4

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**2.3. OSTALE CILJANE KONTROLE - USKLAĐENOST SA REGULATIVOM O PRIMJENI EKS-a**

R. br	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dani postk. postupka
1.	INTESA SANPAOLO BANKA DD BIH SARAJEVO	3	14.02.-22.02.	(2kontrolorax7 dana)=14	5
2.	UNION BANKA DD SARAJEVO	3	28.02.-09.03.	(2 x 8)=16	5
3.	NLB TUZLANSKA BANKA DD TUZLA	3	02.03.-11.03.	(2 x 8)=16	5
4.	SPARKASSE BANK DD SARAJEVO	3	18.04.-22.04.	(2 x 5)=10	5

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**2.4. KONTROLA UPRAVLJANJA INFORMACIONIM SISTEMIMA**

R. br	Naziv banke	Br. dana pripreme	Period kontrole	Kontrolor dana	Dana za pripremu Zapisnika
1.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK DD MOSTAR	7	26.09.-12.10.	(3 kontrolora x 13 dana) =39	15
2.	INTESA SANPAOLO BANKA DD BIH SARAJEVO	7	14.11.-28.11.	(3 x 5) = 15	10
3.	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA DD SARAJEVO	7	22.12.-31.12.	(3 x 7) = 21	-

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA BANAKA**3. REKAPITULACIJA IZVRŠENIH ON - SITE KONTROLA**

Vrsta kontrole	Izvršeno	Planirano za 2011.	% Ostvarenja
U K U P N O	31	26	119%
OBIMNE KONTROLE	5	5	100%
CILJANE KONTROLE:	26	21	124%
PO RIZIKU-SEGMENT POSLOVANJA	9	8	113%
IZVRŠENJA NALOGA	10	5	200%
OSTALE - USKLAĐENOSTI - EKS	4	4	100%
INFORMACIONI SISTEMI	3	4	75%

SEKTOR ZA NADZOR POSLOVANJA MKO

Planirano U 2011. godini		Izvršeno u 2011. godini			% izvršenja programa rada
1.	NADZOR				100%
1.1.	ON-SITE NADZOR				100%
R. br	Naziv MKO	Vrsta kontrole	Naziv MKO i napomene	Vrsta kontrole i opis aktivnosti	
1.	LOK MKF Sarajevo	KIN	MKF EKI Sarajevo- umjesto kontrole izvršenja naloga LOK MKF Sarajevo, po prioritetu je obavljena obimna kontrola MKF EKI Sarajevo	OK	100%
2.	MKF BOSANSKO SELO Srebrenik	KIN	MKF „BOSANSKO SELO“ Srebrenik	Riješen zahtjev za statusnu promjenu MKO i izdano Rješenje o oduzimanju dozvole za rad i Rješenje za statusnu promjenu	100%
3.	MKF SUNRISE Sarajevo	OK	MKF SUNRISE Sarajevo	OK	100%
4.	MKF MELAHA Sarajevo	KIN	MKF MELAHA Sarajevo	KIN	100%
5.	MKF MIKRA Sarajevo	OK	MKF MIKRA Sarajevo	OK	100%
6.	MKF PRIZMA Sarajevo	OK	Umjesto kontrole MKF PRIZMA Sarajevo po prioritetu je obavljena obimna kontrola MKF LIDER Sarajevo	OK	100%
7.	MKF VORTT - INVEST Sarajevo	KIN	MKF VORTT-INVEST Sarajevo	Obrada zahtjeva za prestanak rada - u proceduri	100%
8.	PRVA ISLAMSKA MKF Sarajevo	OK	PRVA ISLAMSKA MKF Sarajevo - umjesto obimne kontrole ove MKF, izvršena je ciljana kontrola kreditnog portfolia i vanbilansa	CK	100%
9.	PARTNER MKF Tuzla	OK	MKF SANI Zenica - umjesto kontrole PARTNER MKF Tuzla koja je trebala otpočeti u toku 2011. godine, a završena u 2012. godini, Sektor je obavio ciljanu kontrolu kreditnog portfolia i vanbilansa MKF SANI Zenica.	CK	100%
Pojašnjenje skraćenica: OK - obimna kontrola CK - ciljana kontrola KIN - kontrola izvršenja naloga					

Pregled planiranih i ostvarenih kontrola lizing društava u FBiH**a. Obimne kontrole usklađenosti poslovanja lizing društava:**

R. br	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.	Broj kontr.	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	VBLEasing d.o.o. Sarajevo	6	17.01.-01.02.	12	13	2	62
2.	Hypo Alpe Adria Leasing d.o.o. Sarajevo	10	21.03.-26.04.	27	15	2	104
3.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	5	30.05.-15.06.	13	10	3	84
4.	S-Leasing d.o.o. Sarajevo	7	05.09.-20.09.	12	14	2	66
5.	Euroleasing dd Mostar	6	31.10.-15.11.	12	13	2	62

b. Kontrole izvršenja naloga po rješenju:

R. br	Naziv lizing društva	Dani pripreme	Period kontrole	Broj dana	Dani postk.	Broj kontr.	Broj kontr/dana
1	2	3	4	5	6	7	8=7x(3+5+6)
1.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	4	10.10.-14.10.	5	5	2	28
2.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	3	17.08.-23.08.	5	5	2	26
3.	VBLEasing d.o.o. Sarajevo	4	12.12.-16.12.	5	5	2	28